Begroting 2020

Hendrik-Ido-Ambacht

Inhoudsopgave

Begroting 2020

Inleiding 3

I - Programma's 6
Programma 1 Sociaal, welzijn en educatie 7
Programma 2 Ruimtelijke ordening, economie en wonen 17
Programma 3 Buitenruimte 23
Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen 28

II - Paragrafen 34
1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf 35
2. Financiering 43
3. Lokale heffingen 52
4. Onderhoud kapitaalgoederen 62
5. Grondbeleid 76
6. Verbonden partijen 80
7. Bedrijfsvoering 97

III - Financiële begroting 99

Bijlagen 123
1. Overzicht baten en lasten op taakveld - prog 123
2. Bestuurlijke structuur 124
3. Gebruikte afkortingen 126
5 - Verplichte prestatie indicatoren 135

IV - Overige gegevens 137
1. Staat salarissen en formatie 137
2. Staat langlopende leningen 138
3. Staat gewaarborgde leningen 139
4. Staat van Activa – staat C 141

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2020-2023. De begroting is een belangrijk sturingsinstrument voor de raad en is het richtinggevend kader voor het college voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid in het komende begrotingsjaar. De raad stuurt en autoriseert het college op het niveau van de taakvelden. Het college is met het vaststellen van de begroting gemachtigd tot het uitvoeren van het uitgestippelde beleid en het doen van uitgaven.

Financieel perspectief

Let op: - = voordeel	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Saldo meerjarenbegroting 2019	**-695**	**-612**	**-1.143**	**-1.173**
Kadernota 2020-2023	910	1.317	1.781	1.734
Saldo Kadernota	215	705	638	561
Meicirculaire	-644	-473	-285	-296
Saldo na meicirculaire	**-429**	**232**	**353**	**265**
Saldo begroting 2020-2023	**-904**	**-339**	**-195**	**-195**
Incidentele baten	450	93	93	93
Structureel en reëel resultaat	**-454**	**-246**	**-102**	**-102**

De nieuwe begroting pakt positief uit ten opzichte van de Kadernota. Dit komt door de taakstellende besluiten die de Drechtraad en het Algemeen Bestuur van de Dienst Gezondheid en Jeugd hebben genomen. Deze besluiten hebben wij (deels) in deze meerjarenbegroting verwerkt. Ook vloeien er financieel positieve effecten voort uit het nieuwe beleidsplan Openbare Verlichting. Deze zorgen ervoor dat het financieel meerjarenperspectief gunstiger is dan in de Kadernota werd voorgesteld. De extra jeugdmiddelen van het Rijk van driehonderd miljoen op rijksniveau hebben we ook opgenomen in 2022 en 2023. Dit stond in het raadsmemo over de meicirculaire. Kanttekening hierbij is wel dat het huidige kabinet hier vooralsnog geen bindende afspraken over wil maken.

Onzekerheden

Ondanks de taakstellende besluiten die zijn genomen, blijft er onzekerheid bestaan in het sociaal domein. Allereerst moeten de besluiten nog ingevuld worden met concrete maatregelen. Wordt er met de voorgestelde maatregelen ingestemd, dan moet de gemeente die ook nog uitvoeren. Daarom houden we bij de taakstelling die de Drechtraad de GRD heeft opgelegd, het niveau van 2020 aan. Voor de verder oplopende taakstelling die de Drechtraad voor de jaren na 2020 heeft opgelegd,

nemen wij in onze begroting een stelpost op. In de eerste burap over het boekjaar 2019 geeft de Service Organisatie Jeugd in 2019 aan dat ze hogere kosten maken. Ook hiervoor is een stelpost opgenomen in het boekjaar 2020.

Samen zijn we Gewoon Ambacht
We verliezen de ambities uit ons coalitieprogramma niet uit het oog, ondanks de onzekerheden binnen het sociaal domein en de grote opgaven waarvoor we binnen dat domein staan.
Het jaar 2020 wordt het jaar waarin we de plannen uitvoeren die we in de eerste fase van deze collegeperiode hebben opgesteld. En tijdens de uitvoering van die plannen, willen we samenwerken. Samenwerken is niet alleen nodig om onze maatschappelijke taken te realiseren, maar ook om onze eigen ambities te verwezenlijken. We werken samen met uw raad, de gemeenten in onze regio, het Rijk en de provincie, maar bovenal willen we samenwerken met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Daar zit de expertise, en daar maken we graag gebruik van. Samen met hen zorgen we voor een groene, veilige en prettige leefomgeving.

Economie
In 2020 werken we samen verder aan de uitvoering van het Actieplan Lokale Economie. We besteden aandacht aan belangrijke thema's voor ondernemers, ook op het vlak van duurzaamheid en sociaal ondernemen. Daarnaast werken we verder aan het duurzame bedrijventerrein Ambachtsezoom en het verder ontwikkelen van de Antoniapolder aan de Noord, met het Waterbusplein.

Sociaal domein
We stimuleren de zelfredzaamheid van onze inwoners en zetten in op een duurzaam systeem van hulp en ondersteuning. We willen problemen bij onze inwoners eerder signaleren en de inzet van lichte vormen van zorg versterken. Zo kunnen we voorkomen dat inwoners blijvend zwaardere vormen van ondersteuning nodig hebben. Het preventieplan geeft hier richting aan. In 2020 en de daarop opvolgende jaren implementeren we de maatregelen uit dit plan.

Wonen
De balans tussen wonen, werken, milieu en de beschikbare ruimte in ons dorp moet goed zijn. Dat betekent dat we niet volop meer kunnen bouwen. En áls we bouwen, doen we dat heel bewust. In de woonvisie hebben we hier kaders, uitgangspunten en een uitvoeringsprogramma voor opgesteld. De komende jaren is deze visie onze richtlijn en voeren we het programma uit.

Duurzaamheid
We moeten nú actie ondernemen om Hendrik-Ido-Ambacht goed achter te laten voor de volgende generaties. In het Actieplan Duurzaamheid hebben we de krachten van inwoners, bedrijven en organisaties gebundeld en hebben we met elkaar duurzame maatregelen geformuleerd. Deze maatregelen gaan we uitvoeren, om zo samen concrete stappen te ondernemen naar duurzame resultaten.

Regio
Natuurlijk blijven we samenwerken in Zuid-Holland Zuid en in de Drechtsteden. Dit heeft voor ons én onze inwoners namelijk nog steeds meerwaarde. In de Drechtsteden hebben we wel besloten de samenwerking op een andere manier vorm te geven. De grootste verandering zit in het ruimtelijk-economisch domein: de realisatie van de Groeiagenda is heel nadrukkelijk onder

verantwoordelijkheid van de zeven gemeenten gekomen en zo veel meer ‘van onderaf’ georganiseerd. Voor ons betekent dit dat wij onze verantwoordelijkheid nemen en aan de slag gaan met de lokale uitvoering van de Groeiagenda. Deze ontwikkelingen krijgen in 2020 verder vorm.

Indicatoren
Na overleg met de auditcommissie presenteren we in deze begroting een nieuwe set van vrijwillige beleidsindicatoren die beter aansluit op de prioriteiten die we in ons coalitieprogramma stellen en de daarbij behorende relevante thema’s. Dit is in lijn met de wens van uw raad. De verplichte BBV-indicatoren zijn verschoven naar een aparte bijlage.

Leeswijzer
De begroting is opgebouwd uit programma's, paragrafen en een financiële begroting. Deze indeling is gelijk aan de begroting van vorig jaar. Per programma geven we kort en helder aan wat de actualiteiten zijn en welke concrete acties u kunt verwachten. U vindt aan het eind van elk programma een infographic waarin we de begrote uitgaven overzichtelijk hebben samengevat. Na de programma’s volgen zeven paragrafen. Het is een wettelijke eis dat elke gemeente een aantal voorgeschreven paragrafen in de begroting opneemt. Deze paragrafen vormen een dwarsdoorsnede van de begroting op diverse terreinen. De financiële begroting volgt hierop. Hierin schetsten we de financiële positie van de gemeente meer in detail. In de digitale versie van deze begroting vindt u hyperlinks naar belangrijke documenten. Deze zijn bedoeld als achtergrondinformatie.

I - Programma's

Programma 1 Sociaal, welzijn en educatie

Hendrik-Ido-Ambacht heeft een goed voorzieningenniveau. Dat niveau houden we op peil met bereikbare voorzieningen voor jong en oud. Uitgangspunt voor ons beleid is dat we onze inwoners in hun eigen kracht zetten. We willen hen zo min mogelijk afhankelijk laten zijn van zware zorg en ondersteuning. Ook vinden we het van belang dat iedereen, van jong tot oud, participeert in onze samenleving en daarvoor kansen krijgt. Omdat de wereld in het sociaal domein dynamisch is en de budgetten onder druk staan, innoveren we ons zorgaanbod samen met onze inwoners maatschappelijke partners. Daarbij zoeken we de balans met een gezond financieel beleid.

Vertalingen Coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Aanpak sociaal isolement

De aanpak van sociaal isolement benaderen we vanuit verschillende invalshoeken: het signaleren van eenzaamheid onder ouderen (en jongeren) en het stimuleren van laagdrempelige activiteiten waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Deze aanpak betrekken we in het Preventieplan Sociaal Domein.
Een instrument om eenzaamheid/sociaal isolement te signaleren is het signalerend huisbezoek voor ouderen van 75 jaar en ouder. Op basis van de rapportages van het signalerend huisbezoek zetten we interventies in om eenzaamheid te verminderen en/of te voorkomen. Vanuit het ouderenonderzoek hebben we aanbevelingen gekregen om meer aandacht te kunnen geven aan eenzaamheid bij ouderen. Daarnaast hebben leerlingen in het basisonderwijs ideeën naar voren gebracht, die kunnen helpen om eenzame ouderen uit hun isolement te halen. Samen met de kinderen en lokale organisaties werken we deze ideeën verder uit. Tenslotte kunnen projecten als Samen aan Tafel zorgen voor contact tussen eenzame ouderen en andere kwetsbare inwoners.

Doorontwikkeling Hi5Ambacht

In het eerste halfjaar van 2020 stellen we aan de hand van de rol die Hi5Ambacht inneemt in het preventieplan, een visiedocument op over de doorontwikkeling van Hi5Ambacht. Wij besteden in dit visiedocument onder meer aandacht aan de organisatievorm voor Hi5Ambacht en doen een voorstel voor de meest passende vorm. Daarnaast wordt onderzocht hoe het facultatief cultuurprogramma dat Hi5Ambacht aanbiedt op de scholen en de kinderopvang, kan worden verbreed en verdiept met als belangrijk onderdeel muziekonderwijs. Hiervoor doen we een voorstel.

Gezondheidsbeleid

Voor de periode 2020-2023 stellen we een nieuwe Nota Publieke Gezondheid op. Dit is voor gemeenten een verplichting vanuit de Wet Publieke Gezondheid. In het Nationaal Preventieakkoord zijn afspraken gemaakt over roken, overgewicht en overmatig en zwaar alcoholgebruik. Deze onderwerpen komen terug in de nota. Verder wordt de nota afgestemd op het Preventieplan Sociaal Domein. Voor de uitvoering van de Nota Publieke Gezondheid wordt in de begroting van de Dienst Gezondheid en Jeugd ZHZ een inwonerbijdrage beschikbaar gesteld. Hiermee bekostigen we de reguliere regionale taken en de uitvoering van lokale gezondheidsbevordering.

Integraal huisvestingsplan scholen
De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende huisvesting voor het onderwijs. In de afgelopen jaren hebben we met de schoolbesturen gewerkt aan de nieuwbouw van een aantal scholen in de wijk Centrum/Kruiswiel. In 2019 hebben we in overleg met de schoolbesturen een Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld voor de wijken Centrum/Krommeweg.

Kunstgrasvelden
Wanneer we nieuwe velden realiseren kiezen we voor duurzame oplossingen. Bij vervanging van de bestaande kunstgrasvelden stellen we een kredietaanvraag op voor de raad waarin we het best passende alternatief met de bijbehorende kosten toelichten.

Lobby vrijstelling sollicitatieplicht
De gemeente spant zich in om vrijstelling van de sollicitatieplicht te bevorderen. Hiermee willen we de druk verminderen op (aanstaande) ouders met jonge kinderen, mensen die voor een ernstig zieke partner zorgen of mensen die een substantieel deel van hun tijd besteden aan vrijwilligerswerk. Hierbij richten wij ons vooral op het creëren van bestuurlijk draagvlak in de regio. Dat doen we op momenten dat er onderwerpen spelen waarbij ook deze vrijstelling ter sprake kan worden gebracht. De eerste gelegenheid hiervoor is het uitvoeringsplan dat wordt opgesteld in vervolg op de Regionale Sociale Visie. De Drechtstedengemeenten en SDD gaan dat uitvoeringsplan gezamenlijk opstellen.

Multifunctionele ontmoetingsplaats Cascade
In het Coalitieprogramma hebben we opgenomen dat we het gebouw Cascade willen versterken tot een multifunctionele ontmoetingsplaats voor alle inwoners. In het gebouw is naast het theater en de bibliotheek, ook het Jeugdteam en het Sociaal Wijkteam gehuisvest. Het gebouw biedt ruimte aan tal van activiteiten van verenigingen en bedrijven. Het vergroten van de zichtbaarheid van deze functies heeft onze aandacht. Samen met het bestuur van Stichting Cascade werken we daarom aan een visie op het gebouw. Het bestuur van Stichting Cascade gaat hiervoor in het najaar 2019 ook input ophalen bij de raadsfracties. Begin 2020 wisselen wij hierover van gedachten met de gemeenteraad en starten een project op.

Preventieplan sociaal domein
In deze raadsperiode willen we werken met een lokaal Preventieplan voor het sociaal domein. Met het preventieplan beogen we de eigen kracht en zelfredzaamheid van inwoners te bevorderen en het beroep op (duurdere) zorg te voorkomen en te beperken.
In 2019 zijn we onder begeleiding van een externe procesbegeleider gestart met de voorbereidingen voor het lokaal preventieplan. Bij de ontwikkeling van dit plan werken we samen

met maatschappelijke organisaties en inwoners. Tijdens werkbijeenkomsten met deze partners en via een onderzoek onder inwoners hebben we nog beter inzicht verkregen in de thema's die lokaal spelen. De raad heeft medio 2019 de opgestelde foto en analyse hiervan ontvangen en we hebben hen actief betrokken bij de oriëntatie op de kaders voor het preventieplan. In het najaar van 2019 bieden we het plan ter vaststelling aan de raad aan.

Sociale Kaart
In het Coalitieprogramma staat dat we de zichtbaarheid en vindbaarheid van het lokale voorzieningenaanbod gaan versterken. Lokaal is er binnen het sociaal domein een groot aanbod van voorzieningen en activiteiten, maar niet iedere inwoner weet de weg daarnaartoe te vinden. We willen inwoners daarbij helpen met een app met een digitale, sociale kaart. De digitale sociale kaart moet ook een instrument worden voor professionals in het sociaal domein. We verwachten van hen dat ze algemene voorzieningen meewegen bij de ondersteuning van cliënten. Een goede digitale, sociale kaart is daarbij een hulpmiddel. In 2019 is naar een geschikte aanbieder gezocht om de digitale sociale kaart te ontwikkelen en uit te werken. In het eerste halfjaar van 2020 is de app beschikbaar voor onze inwoners en (zorg)professionals.

Versterken Sociaal Wijkteam
Eind 2018 hebben we het Sociaal Wijkteam geëvalueerd, waarin we de focus legden op de formatieve en organisatorische doorontwikkeling van het team. Daarom hebben we eenmalig extra middelen beschikbaar gesteld om GGZ-expertise in te zetten. Om het Sociaal Wijkteam structureel te versterken, hebben we besloten om de uitkomsten van het preventieplan af te wachten. Op basis van het preventieplan bereiden we in 2020 een voorstel voor met als doel een definitief besluit te nemen over de organisatorische doorontwikkeling van het Sociaal Wijkteam en het Jeugdteam.

Visie op beschermd wonen en beschermd thuis
In 2016 heeft de centrumgemeente Dordrecht opdracht van het Rijk gekregen om samen met de gemeenten in de regio Drechtsteden -Alblasserwaard/Vijfheerenlanden een visie op extramuralisering op te stellen voor Beschermd Wonen en Opvang. De opdracht was mede ingegeven door de plannen van het Rijk om vanaf 2020 drie veranderingen door te voeren in de wijze van bekostiging:

1. bekostiging van Beschermd Wonen vindt niet meer plaats via een bijdrage aan de centrumgemeente maar via een bijdrage per gemeente;
2. de bijdrage wordt gebaseerd op een objectief verdeelmodel in plaats van op het gehanteerde historisch verdeelmodel;
3. de bekostiging van cliënten met de zwaarste indicatie voor Beschermd Wonen zou gaan verlopen via de Wet Langdurige Zorg onder gelijktijdige verlaging van de uitkering voor Beschermd Wonen.

Uitstel van besluitvorming
Op basis van de reacties van de VNG en de afzonderlijke gemeenten heeft het Rijk besloten om invoering van deze wijzigingen uit te stellen tot 2022 en voor de bekostiging een ingroeimodel met een termijn van 10 jaar te hanteren. Ook heeft het Rijk besloten om de bekostiging van Maatschappelijke Opvang voorlopig bij de centrumgemeenten te laten. Het Rijk heeft aan het uitstel wel de voorwaarde verbonden dat eind 2019 alle centrumgemeenten een uitvoeringsplan moeten opstellen, waarin visie, inhoudelijke en financiële samenwerkingsafspraken worden

vastgelegd. Op welk bestuurlijk niveau (colleges en/of gemeenteraden) vaststelling van de uitvoeringsplannen moet plaatsvinden heeft het Rijk tot nu toe in het midden gelaten.

In 2017 heeft de centrumgemeente Dordrecht in samenwerking met gemeenten en GGZ-aanbieders de Transformatieagenda Beschermd Wonen en Opvang Dordrecht-Alblasserwaard/Vijfheerenlanden opgesteld. De verwachting is dat deze transformatieagenda en de samenwerkingsafspraken Beschermd Wonen en Opvang de basis voor het uitvoeringsplan gaan vormen, waarbij de transformatieagenda wordt doorontwikkeld op de drie bovengenoemde onderdelen. Daarom schuift besluitvorming over het regionale uitvoeringsplan door naar het eerste kwartaal van 2020. Dit uitstel geldt ook voor de besluitvorming over het lokale plan Beschermd Wonen. In dit plan worden de gevolgen en de actiepunten van extramuralisering Beschermd Wonen voor casusregie, ondersteuning, wonen en vastgoedzorgaanbieders voor Hendrik-Ido-Ambacht opgenomen.

Vrijwilligersbeleid
In het vierde kwartaal van 2019 starten we met het opstellen van beleid om vrijwillige inzet te stimuleren en ondersteunen. Dit doen we in samenspraak met de lokale verenigingen en vrijwilligersorganisaties. In dit beleid gaan we specifiek aandacht besteden aan het inzetten van nieuwe instrumenten om vrijwilligers en de vraag naar vrijwilligerswerk bij elkaar te brengen. Met name voor incidentele, projectmatige klussen. We willen dit beleid zoveel mogelijk laten aansluiten bij de app met de digitale, sociale kaart die in ontwikkeling is. Door een aansprekende vorm te kiezen, willen we ook nieuwe en jonge(re) vrijwilligers bereiken. Besluitvorming voor dit beleid staat gepland voor het eerste halfjaar van 2020.

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het Coalitieprogramma

Brede adviesraad sociaal domein
In deze collegeperiode zetten we in op het innoveren en het zo flexibel mogelijk organiseren van de zorg. We willen daarvoor buiten de grenzen van verschillende wetten denken. Ook willen we de kennis en ervaring van onze inwoners en de betrokken organisaties benutten.
In 2019 zijn we gestart met de inrichting en vorming van een brede adviesraad voor het sociaal domein: de Beleidsadviesraad Jeugd/Wmo. De adviesraad bestaat uit acht burgers met kennis van, ervaring en/of affiniteit met het sociaal domein.
Eind 2019 zullen wij een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen om een nieuwe verordening vast te stellen. Hierna kan de Beleidsadviesraad Jeugd/Wmo formeel worden opgericht. Hiervoor zal de Beleidsadviesraad al wel betrokken worden bij het Preventieplan Sociaal Domein, het Uitvoeringsprogramma Subsidies en de Nota Lokaal Gezondheidsbeleid.

Collectie Spoor
In 2018 heeft de gemeenteraad besloten om een deel van de collectie Spoor, die nu is opgeslagen bij het depot Hizkia van Kralingen (Den Haag), naar Hendrik-Ido-Ambacht te halen. Op die manier kunnen de Ambachtse inwoners het culturele erfgoed zien van de weduwe van oud-burgemeester Spoor. Met het Historisch Genootschap is afgesproken dat zij de collectie tentoonstellen in het gebouw Den Brommert. Voor de verbouwing van dit pand en de verhuizing heeft de gemeente geld beschikbaar gesteld. Deze verbouwing is naar verwachting begin 2020 voltooid. Na het realiseren van de toonkamers en opslagruimte worden de kunstobjecten overgebracht en in

bruikleen gegeven. De voorbereiding voor de overdracht vindt plaats in samenwerking met het Historisch Genootschap.
Tijdens de huidige collegeperiode oriënteren wij ons daarnaast op de bestemming van de collectie Spoor op de andere locaties. Volgens het raadsbesluit is verkoop één van de opties. Deze oriëntatie voeren wij uit in samenspraak met onder andere het Historisch Genootschap en het Regionaal Centrum Eindhoven, waar ook een deel van de collectie Spoor te bezichtigen is.

Werk en inkomen(sondersteuning)
Wij vinden het belangrijk dat iedereen naar vermogen meedoet aan de samenleving en daar kansen voor krijgt. Werk is daarbij een effectief middel: het zorgt zowel voor inkomen als een sociale structuur. Door te zorgen voor voldoende participatie-instrumenten, vergroten we voor onze inwoners de kansen op een baan. Daarbij trekken we gezamenlijk op met de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD), ons bedrijfsleven en andere partners.
Door de groei van de economie stijgt het aantal vacatures in de regio. Desondanks blijft het lastig een goede match te maken tussen een uitkeringsgerechtigde en een vacature. Regionaal worden daarom extra voorzieningen ingezet, zoals loonkostensubsidie. Vanuit het actieplan lokale economie wordt onder andere ingezet op het versterken van de verbinding tussen ons bedrijfsleven en Baanbrekend Drechtsteden. In het kader van het actieplan economie wordt bezien wat aanvullend op het SDD-instrumentarium nog lokaal gedaan kan worden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk te helpen.

Daling van het aantal bijstandsgerechtigden
Het herstel van de economie werkt door in de omvang van het bijstandsbestand in de Drechtsteden. Al meer dan een jaar daalt regionaal het aantal bijstandsgerechtigden. Op basis van voorspellingen van het Centraal Plan Bureau (CPB) voorziet de SDD, dat deze dalende trend de komende jaren geleidelijk overgaat in een stijging. Lokaal blijft het aantal mensen in de bijstand redelijk stabiel. Relatief gezien is ons bijstandsvolume (aantal bijstandsuitkeringen ten opzichte van de bevolkingsgrootte) echter een van de laagste in de regio. De relatieve bijstand ligt in Hendrik-Ido-Ambacht op 1 procent. Regionaal is dat 2,2 procent en landelijk 2,4 procent. De ontwikkeling in de bijstand staat in onderstaande tabel.

Aantal uitkeringsgerechtigden	1 jan 15	1 jan 16	1 jan 17	1 jan 18	1 jan 19	1 juli 19
Drechtsteden	6.053	6.293	6.670	6.686	6.453	6.316
Hendrik-Ido-Ambacht	270	290	315	321	320	313

Toename van de kosten
Werk zorgt voor een inkomen en geeft sociale structuur. We willen dat iedereen meedoet naar vermogen en daarvoor kansen krijgt. Door te zorgen voor voldoende werkgelegenheid en met de inzet van participatie-instrumenten, vergroten we voor onze inwoners de kans op een baan. Het aantal bijstandsgerechtigden in de Drechtsteden daalt nog en daarmee ook onze uitkeringslasten. Tegelijkertijd stijgt het aandeel van mensen in de bijstand met een arbeidsbeperking. Het kost meer inspanning deze mensen te plaatsen op de arbeidsmarkt, waarbij Loonkostensubsidie een succesvol instrument blijkt. Helaas worden gemeenten binnen de huidige financieringssystematiek van het rijk financieel niet gestimuleerd om met Loonkostensubsidie mensen met een beperking aan een baan te helpen. Ook valt de Vangnetuitkering (deels) weg, doordat de tekorten bij gemeenten in de regio dalen. Hierdoor nemen per saldo de kosten van inkomensondersteuning toe.

Lokaal plan Meerjarenperspectief Jeugdhulp
Medio 2019 heeft de gemeenteraad de nieuwe Lokale Impuls Jeugd vastgesteld. In 2020 hanteren we deze als lokaal plan in het kader van het Regionale Meerjarenperspectief Jeugdhulp.
Deze Lokale Impuls is een probeervijver om innovatieve initiatieven een kans te geven, waardoor informele netwerken rondom jeugdigen en ouders versterken. Zo wordt gekeken hoe kinderen de beste kans krijgen om probleemloos op te groeien op sociaal, mentaal en fysiek vlak. Deze lokale impuls richt zich met name op het ontwikkelen van een lokaal versterkte preventieve (zorg)structuur. Op deze manier kunnen we instroom in de geïndiceerde jeugdhulp zo veel mogelijk voorkomen. In afstemming met de lokale partijen wordt er gewerkt aan een programmering voor de Lokale Impuls. De eerste stappen zijn hiervoor gezet. Zo wordt de KIES training al uitgevoerd in samenwerking met het Jeugdteam en ontwikkelt Hi5Ambacht een aanbod gericht op de doelgroep 12 t/m 15 jaar.

Maatschappelijke begeleiding Statushouders
Met een netwerk van professionals en vrijwilligers stimuleren we dat statushouders binnen onze gemeente zo snel mogelijk zelfredzaam en bij voorkeur zelfvoorzienend worden. Het Sociaal Wijkteam, Vluchtelingenwerk en de SDD werken hiervoor intensief samen. De aanpak van deze begeleiding is geëvalueerd. Deze evaluatie en daaruit volgende maatregelen leggen we in het laatste kwartaal van 2019 voor aan de raad. Nieuwe maatregelen richten zich zowel op de toeleiding naar (betaald) werk of een andere dagbesteding, als op taalverwerving en integratie. In hetzelfde kwartaal informeren we de raad over de nieuwe Wet Inburgering, die in 2021 ingaat. In aanloop naar de wetswijziging denken we lokaal en regionaal na en werken we samen om vorm en inhoud te geven aan de nieuwe gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden.

Nota Mantelzorgbeleid
Op 11 juni 2019 heeft de gemeenteraad het mantelzorgbeleid voor de periode 2019-2022 vastgesteld. In deze nota staat beschreven welke acties en voorzieningen we in die periode gaan uitvoeren. Op hoofdlijnen bestaat de nota uit twee onderdelen: (1) het ondersteunen van mantelzorgers en (2) het waarderen van mantelzorgers. Bij het ondersteunen van mantelzorgers ligt de nadruk op het ontlasten van mantelzorgers via verschillende respijtzorgvoorzieningen bij lokale partners zoals De Blije Borgh, Syndion en Het Gewone Huis. Daarnaast gaan we aan de slag met het helpen van mantelzorgers bij regel- en administratietaken. Bovendien willen we in 2020 huishoudelijke ondersteuning aanbieden. Het waarderen van mantelzorgers doen we elk jaar met het mantelzorgcompliment (een VVV-cadeaukaart) en het bloemetje op 'De dag van de Mantelzorg'. Dit doen we ook in 2020. Het mantelzorgbeleid evalueren we elk jaar. Op basis daarvan kijken we of we het beleid moeten aanpassen of wijzigen. In het eerste kwartaal van 2020 ontvangt de raad de evaluatie over 2019.

Overdracht participatieplekken
In 2019 zou worden besloten of de participatieplekken overgedragen worden van de SDD naar de lokale gemeenten. Dit besluit is voorlopig doorgeschoven naar 2020. De SDD heeft in 2019 gewerkt aan de Regionale Visie Sociaal Domein. Daarin staat in algemene termen beschreven dat de regio inwoners die blijvend afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering (zoals de deelnemers aan de participatieplekken), permanente ondersteuning biedt op het gebied van participatie, inkomensondersteuning en sociale stabilisatie. Op de regionale visie volgt later nog een uitvoeringsprogramma. In dat uitvoeringsprogramma komt de nadere invulling van die permanente

ondersteuning te staan. Die invulling hangt samen met de toekomst van de participatieplekken. De SDD en de lokale gemeenten gaan samen in gesprek over het uitvoeringsprogramma.

Personen met verward gedrag
De rijksoverheid heeft gemeenten verzocht om in 2019 op lokaal niveau een Plan van Aanpak 'Personen met Verward Gedrag' op te stellen. We kiezen ervoor om het onderwerp 'verward gedrag' aan bod te laten komen in het preventieplan. Belangrijke instrumenten daarbij vinden we het versterken van vroegsignalering en de inzet van GGZ-expertise in het Sociaal Wijkteam voor inwoners met psychosociale en psychische vraagstukken.
Daarnaast stellen we eind 2019 in het college een notitie vast, waarin we ingaan op de onderwerpen die spelen bij de aanpak van personen met verward gedrag, de reeds aanwezige voorzieningen, bestaande afspraken en genomen maatregelen.

Verordening Leerlingenvervoer
Eind 2019 leggen wij de raad een voorstel voor om een nieuwe verordening Leerlingenvervoer vast te stellen. Deze verordening is gebaseerd op de nieuwe modelverordening van de VNG en is toegesneden op onze lokale situatie. Dit betekent dat in de verordening ruimte wordt gecreëerd voor lokaal maatwerk, waardoor we kinderen met specifieke zorgbehoeften passend vervoer kunnen aanbieden als dat nodig is. De nieuwe Verordening Leerlingenvervoer gaat in op 1 januari 2020.

Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs
De Wet op het Primair Onderwijs is op onderdelen gewijzigd. Enkele wijzigingen hebben betrekking op onderwijshuisvesting. Eind 2019 leggen wij de nieuwe Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

WMO Beleidsplan
De Wet Maatschappelijke Ondersteuning schrijft voor dat elke gemeente iedere vier jaar een Wmo-Beleidsplan opstelt. Voor de periode 2019 - 2023 is in de Drechtsteden net als in de voorgaande periode afgesproken dat er een regionaal beleidsplan komt voor alle Drechtstedengemeenten, dat met lokale Wmo-uitvoeringsplannen wordt uitgewerkt. De SDD heeft hiervoor de start gemaakt met de opstelling van een regionale visie Sociaal Domein Drechtsteden (zoals het nieuwe Wmo-beleidsplan heet). Inmiddels heeft de SDD alle regionale en lokale input voor dit plan opgehaald bij de verantwoordelijk portefeuillehouders, lokale raden, regionale en lokale belanghebbenden en inwoners van de Drechtstedengemeenten.
Het is de bedoeling dat de regionale visie in de tweede helft van 2019 aan Drechtstedenbestuur en Drechtraad wordt voorgelegd. Ook wordt in die periode een voorstel voor de vormgeving van uitwerkingspilots tussen SDD en lokale gemeenten, voortvloeiend uit de regionale visie, ter besluitvorming voorgelegd. In het lokaal Preventieplan Sociaal Domein maken we de lokale vertaalslag van de regionale visie. Belangrijke thema's hierbij zijn integraliteit, communicatie, informatievoorziening en preventie.

Indicatoren

Indicatoren begroting 2020	HIA	HIA	PPD	SLD	ZWD	ALB	DRD	H-G	Bron	Toelichting
Let op: alle getallen, bedragen en percentages zijn afgerond	2017	2018								
Basisgegevens										
Aantal inwoners	29.730	30.680	32.265	25.015	44.575	20.020	118.415	17.960	OCD Buurtmonitor	Totaal aantal inwoners volgens de Basisregistratie
Aantal woningen	11.775	12.090	14.245	10.625	20.225	8.225	54.930	7.195	OCD Buurtmonitor	Totaal aantal woningen
Programma 1 Sociaal, welzijn en educatie										
Werk en inkomen										
Werkloze beroepsbevolking (per 1.000 inwoners 15-75 jr)	47	45	42	0	31	0	33	0	waarstaatjegemeente.nl	Personen zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.
Personen met bijstandsuitkering (per 1.000 inwoners 18+)	20	20	27	32	41	28	54	15	waarstaatjegemeente.nl	Het aantal personen dat een uitkering ontvangt in het kader van de bijstandswet of bijstandsgerelateerde wet.
Saldo van in- en uitstroom bijstand (per 1.000 inwoners 18+)	0	0	-1	-2	0	-1	-1	-1	SDD	De verandering van het aantal personen dat een bijstandsuitkering ontvangt.
Jeugd (2e halfjaar)										
Jeugdzorgtrajecten - Jeugdhulp (per 1.000 inwoners 18-)	111	112	137	140	140	121	127	106	waarstaatjegemeente.nl	Dit betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.
Jeugdzorgtrajecten - Jeugdbescherming (per 1.000 inwoners 18-)	6	7	11	15	120	9	12	11	waarstaatjegemeente.nl	Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.
Jeugdzorgtrajecten - Jeugdreclassering (per 1.000 inwoners 18-)	0	0	2	0	2	0	3	0	waarstaatjegemeente.nl	Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen.
jeugdhulp zonder verblijf uitgevoerd door wijkteam/buurtteam (perc.)	39,7%	32,8%	36,8%	46,2%	33,2%	34,5%	38,7%	31,8%	waarstaatjegemeente.nl	De jongere verblijft formeel gezien thuis, in het eigen gezin. Dat wil zeggen, de jongere slaapt thuis. In de praktijk kan het zijn dat de jongere toch bij grootouders slaapt of bij iemand anders. Dit betreft het percentage dat door het eigen jeugdteam wordt uitgevoerd.
Wmo (2e halfjaar)										
Clienten met een maatwerkarragment (per 1.000 inwoners doelgroep)	43	44	55	77	66	57	66	58	waarstaatjegemeente.nl	Ondersteuning binnen het kader van de Wmo geleverd in de vorm van een product of dienst die is afgestemd op de wensen, persoonskenmerken, mogelijkheden en behoeften van een individu.
Clienttevredenheid Wmo										
Kwaliteit van de ondersteuning	82%	81%	83%	80%	84%	81%	79%	78%	OCD CEO	Percentage (helemaal) eens met de stelling: 'Ik vind de kwaliteit van de ondersteuning die ik krijg goed'.

Wat mag het kosten ?

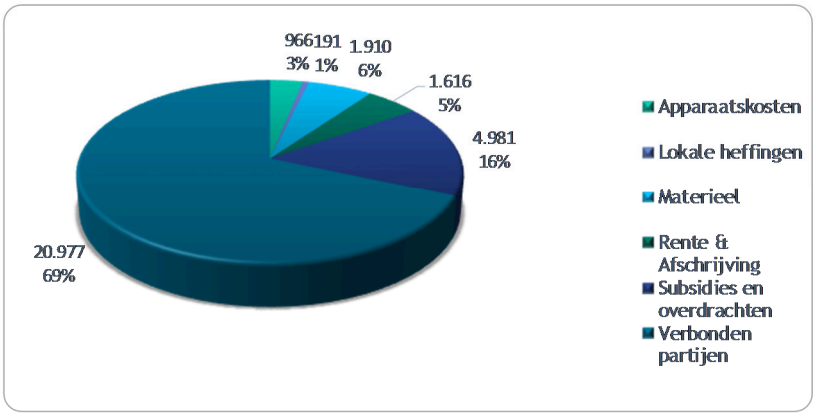
	(Bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
PMA1	**Sociaal, Welzijn en Educatie**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Taakveld	**Lasten per taakveld**				
4.2	Onderwijshuisvesting	1.279	1.407	1.456	1.437
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.423	1.488	1.594	1.594
5.1	Sportbeleid en activering	1.057	1.057	1.057	1.057
5.2	Sportaccommodaties	1.117	1.130	1.127	1.117
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurpartic	1.025	1.034	1.035	1.035
5.6	Media	534	534	534	534
5.7	(openlucht-)recreatie	475	470	467	468
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.827	1.828	1.830	1.831
6.2	Wijkteams	1.754	1.754	1.754	1.754
6.3	Inkomensregelingen	6.291	6.271	6.292	6.324
6.4	Begeleide participatie	1.157	1.179	1.195	1.205
6.5	Arbeidsparticipatie	763	715	715	715
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	113	253	380	451
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	4.600	4.602	4.602	4.572
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	5.013	4.613	4.613	4.613
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-404	46	46	46
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	948	948	948	948
7.1	Volksgezondheid	1.667	1.675	1.680	1.680
	Totaal lasten Sociaal, Welzijn en Educatie	**30.640**	**31.005**	**31.324**	**31.381**
Taakveld	**Baten per taakveld**				
4.2	Onderwijshuisvesting	-29	-29	-29	-29
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-127	-127	-127	-127
5.1	Sportbeleid en activering	-540	-540	-540	-540
5.2	Sportaccommodaties	-138	-138	-138	-138
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurpartic	-633	-633	-633	-633
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-51	-51	-51	-51
6.2	Wijkteams	-60	-60	-60	-60
6.3	Inkomensregelingen	-4.874	-4.874	-4.874	-4.874
	Totaal baten Sociaal, Welzijn en Educatie	**-6.451**	**-6.451**	**-6.451**	**-6.451**
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Sociaal, Welzijn en Educatie	**24.189**	**24.554**	**24.873**	**24.929**

*

Het saldo van de lasten op taakveld 6.81 geeft in 2020 een negatief saldo. Dat betekent dat we meer geld terugkrijgen dan dat we op dat taakveld uitgeven. Tot en met 2020 verwachten we geld terug te krijgen van Beschermd Wonen.

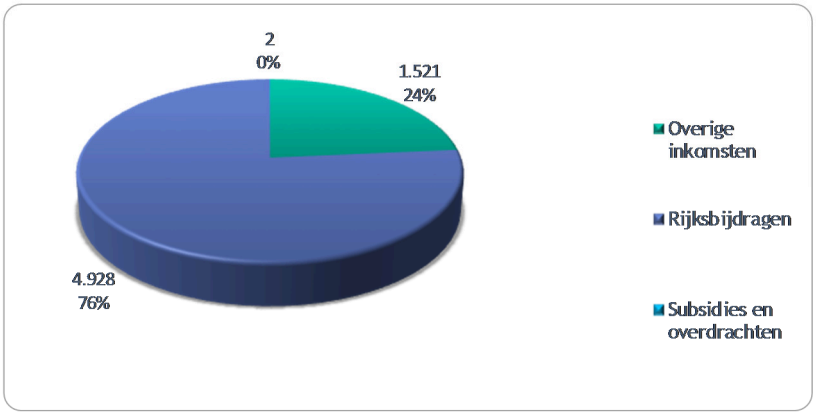
cat_HIA	Totaal
Apparaatskosten	966
Lokale heffingen	191
Materieel	1.910
Rente & Afschrijving	1.616
Subsidies en overdrachten	4.981
Verbonden partijen	20.977
Eindtotaal	30.640

Sociaal, Welzijn en Eduactie Uitgaven 2020

cat_HIA	Totaal
Overige inkomsten	1.521
Rijksbijdragen	4.928
Subsidies en overdrachten	2
Eindtotaal	6.451

Sociaal, Welzijn en Eduactie Inkomsten 2020

Programma 2 Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Hendrik-Ido-Ambacht is een rustige, groene gemeente waar het fijn is om te wonen. Onze gemeente ligt tegelijkertijd in een stedelijke omgeving. Daardoor zijn we voortdurend op zoek naar de balans tussen wonen, werken en milieu, zodat we de kwaliteit van leven hoog kunnen houden. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk begrip en een van de leidende onderdelen in dit programma. Hierbij past ook dat we weloverwogen en bewuste keuzes maken over woningbouw; groen en wonen moeten in balans zijn. Samen met onze ondernemers zorgen we ervoor dat het werkklimaat in onze gemeente aantrekkelijk is.

Vertalingen Coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Actieplan lokale economie

In 2020 werken we verder aan de uitvoering van het nieuwe Actieplan Lokale Economie, samen met de Vereniging Ambachtse Ondernemers en de Detailhandelsraad. Het actieplan zet in op de brede maatschappelijke uitdagingen voor ondernemers op vier thema's: lokaal ondernemen, sociaal ondernemen, duurzaam ondernemen en leefbaar ondernemen.
We versterken de communicatie en samenwerking met én tussen ondernemers. Dit doen we onder andere door de mogelijkheden voor een ondernemersfonds te onderzoeken. Een ondernemersfonds is een samenwerkingsverband voor en door ondernemers, waarbij ondernemers via een belastingmaatregel financiële middelen krijgen om gezamenlijk projecten uit te voeren, bijvoorbeeld op de thema's van het actieplan.
Ook vergroten we de verbinding van ondernemers met het sociaal domein. Dit doen we door met ondernemers en Baanbrekend Drechtsteden een integrale aanpak te ontwikkelen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen. Zo dragen ook ondernemers bij aan het sociaal welzijn in Hendrik-Ido-Ambacht.

Bomenbeleidsplan

In het Bomenbeleid staat hoe de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht een gezond, veilig en duurzaam bomenbestand realiseert, nu en in de toekomst. De uitgangspunten hierbij zijn: het behoud van bomen in een groene leefomgeving, een kwalitatief goed en passend bomenbestand, een duurzaam bomenbestand en ruimte en aandacht voor inwoners. We werken volgens het vastgestelde beleid, waaronder de Groene Kaart waarop de beschermwaardige bomen staan. In 2020 voeren we een evaluatie uit van het Bomenbeleid. Deze presenteren we samen met de Groene kaart aan de raad. Aan het eind van deze collegeperiode zal het bomenbestand gegroeid zijn met 500 extra bomen.

Detailhandelsvisie

We gaan aan de slag met de uitwerking van de Detailhandelsvisie 2019. De aanbevelingen geven richting aan hoe de gemeente en de winkeliers de bestaande structuur kunnen versterken en de verschillende winkelgebieden kwalitatief kunnen verbeteren. Samen met de winkeliers zetten we de aanbevelingen uit de visie om in concrete acties. Met deze acties werken we gezamenlijk aan de toekomstbestendigheid van de winkelvoorzieningen in Hendrik-Ido-Ambacht.

Duurzame gemeentelijke gebouwen

We maken duurzame keuzes in het beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen. Afgelopen jaren hebben we bijvoorbeeld een aantal gebouwen voorzien van ledverlichting. Voor verdergaande

duurzaamheidskeuzes is per locatie maatwerk nodig. Deze keuzes worden in aparte voorstellen aan het college of de raad voorgelegd.

Gebiedsvisie centrumgebied

De Gebiedsvisie voor het gebied tegenover De Schoof richt zich op een ruimtelijke en functionele invulling met groen en bebouwing. Deze invulling heeft een nauwe relatie met de lopende projecten of de projecten die in de directe omgeving worden voorbereid, zoals de verbouwing van De Schoof, de herontwikkeling van de oude Margrietschool (huidige fietsenwinkel) en de toekomst van het oudere woningbezit van Rhiant bij De Schoof. Ook het kleine parkeerterrein bij de apotheek en makelaar Van Spronsen wordt in deze Gebiedsvisie meegenomen. De hoofdopzet voor een herinrichting of profielaanpassing van de Graaf Willemlaan (maar niet in de vorm van een 'knip') nemen we mee. Daarnaast zal de Gebiedsvisie inspelen op de aansluiting van de nieuwe ruimtelijke invulling op de bestaande flatgebouwen aan de Van Godewijckstraat/Tesselschadestraat, in de richting van Cascade. Niet in de laatste plaats geeft de gebiedsvisie inzicht in de financieel-economische uitvoerbaarheid.

Lokaal Actieplan Duurzaamheid

Samen met onze partners hebben we in 2019 een nieuw Lokaal Actieplan Duurzaamheid opgesteld en in uw raad behandeld. In het Lokaal Actieplan Duurzaamheid hebben we acties opgenomen die betrekking hebben op de lokale uitwerking van de Energiestrategie Drechtsteden, luchtkwaliteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit. Ook zijn acties opgenomen over de voorbeeldrol van de gemeente op het gebied van fairtrade, het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en het werken aan bewustwording door communicatie en educatie. In 2020 werken we aan het realiseren van deze acties. Tegelijkertijd lopen de reguliere, wettelijke milieutaken gewoon door. Dit zijn bijvoorbeeld het toetsen van bodemkwaliteit, geluid en externe veiligheid.

Lokaal Uitvoeringsprogramma Wonen

In 2019 hebben we onze lokale woonvisie vastgesteld. In 2020 gaat onze aandacht uit naar de uitvoering hiervan. Naast het voorgestelde bouwprogramma, focussen wij ons in 2020 op de (beleids-)maatregelen die in de woonvisie staan. Hieronder vallen bijvoorbeeld maatregelen die te maken hebben met het langer thuis wonen van senioren, het stimuleren van de huisvesting voor starters, het opstellen van een woonwagenbeleid en het actief samenwerken met de woningcorporaties.

Omgevingswet

De Omgevingswet is één wet die alle wetten voor de leefomgeving bundelt. Deze wet gaat op 1 januari 2021 in. Eén Omgevingswet moet leiden tot een eenduidige aanpak van het omgevingsrecht en heeft als doel de regels voor ruimtelijke ontwikkeling samen te voegen en te vereenvoudigen. De wet moet lokaal maatwerk beter mogelijk maken en meer ruimte bieden aan nieuwe initiatieven uit de samenleving. Centraal staat de balans tussen het beschermen en het benutten van de fysieke leefomgeving. In het Koersdocument dat de raad begin 2019 heeft vastgesteld, zijn onze ambities voor de Omgevingswet benoemd.
Wij moeten goed voorbereid zijn op de komst van de Omgevingswet, zodat we klaar zijn als de wet in werking treedt. Het is daarom belangrijk dat we weten welke activiteiten we moeten uitvoeren om effectief te kunnen werken met deze wet. Deze hebben we inmiddels vastgelegd in een Plan van Aanpak. In dat plan staan de noodzakelijke acties en benodigde middelen benoemd. In 2020 werken

we verder aan de Omgevingsvisie, de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet en het opleiden van de organisatie.

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het Coalitieprogramma

Landschapstafel IJsselmonde/NRIJ

De Landschapstafel IJsselmonde is een samenwerkingsverband van de zes gemeenten op het eiland IJsselmonde (Hendrik-Ido-Ambacht, Zwijndrecht, Ridderkerk, Rotterdam, Albrandswaard en Barendrecht). Met deze samenwerking willen we recreatie, natuur en verbrede landbouw bevorderen. Hiervoor had de provincie Zuid-Holland in de periode tot 2019 een subsidie beschikbaar gesteld. Deze subsidie heeft de Landschapstafel over particuliere en gemeentelijke initiatieven verdeeld. Een voorbeeld van zo'n project is het bezoekerspunt op de Sophiapolder. Voor de periode 2020 en daarna is nog onduidelijk of deze manier van cofinanciering blijft bestaan.
De gemeenten leveren ieder personele inzet, onder andere voor het uitvoeren van de Waalvisie. Daarnaast betaalt elke gemeente een contributie van vijftig eurocent per inwoner per jaar, waarvan de gebiedspromotie, websites (www.ontdekijsselmonde.nl, www.mooiijsselmonde.nl, www.groenijsselmonde.nl) en de programmamanager worden betaald. Voor de Visie Landschapspark eiland IJsselmonde die we in 2019 hebben opgesteld, schrijven we in 2020 een uitvoeringsplan.
In de Waalvisie (2016, vastgesteld door Ridderkerk, Barendrecht, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht) staan verschillende sleutelprojecten genoemd. Een van de sleutelplekken is het Havenhoofd. Doel is het zichtbaar maken van de voormalige verbinding tussen de Noord en de Waal. Dit project loopt door in 2020.

Verbonden partijen - ontwikkelingen

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ)

De OZHZ voert in mandaat omgevingstaken voor de provincie Zuid-Holland en de gemeenten in Zuid-Holland Zuid uit. De OZHZ verleent vergunningen, houdt toezicht en handhaaft waar nodig. Dit noemen we de VTH-taken. Naast de VTH-taken biedt de OZHZ advies over onderwerpen zoals geluid, bodem, lucht en energie. De maatwerkafspraken tussen de gemeente en de OZHZ zijn per opdrachtgever opgenomen in individuele jaarprogramma's. In de komende periode ziet de OZHZ een aantal belangrijke ontwikkelingen:

1. De Omgevingswet
De Omgevingswet gaat per 1 januari 2021 in. De OZHZ zet zich de komende periode in om de gemeenten en de provincie hierbij goed van dienst te zijn. De OZHZ ondersteunt gemeenten bij het opstellen van omgevingsvisies, omgevingsplannen en de verordening. Hiervoor ontwikkelt de OZHZ samen met de VRZHZ en de DG&J een aantal adviesproducten. De ervaringen uit 2019 zorgen ervoor dat we de producten vanaf 2020 kunnen inzetten.

2. Informatieplicht energiebesparing
Vanaf 1 juli 2019 zijn bedrijven verplicht om energiebesparende maatregelen te melden. De OZHZ gaat met ondernemers in gesprek over de verplichtingen en de mogelijkheden. Ondernemers krijgen zo meer handvatten voor maatregelen en worden gestimuleerd om te voldoen aan de wetgeving. Vanaf 1 juli 2019 zijn de toezichthouders gestart met het aanschrijven van bedrijven die nog niets hebben aangeleverd. Dit is een nieuwe taak voor de OZHZ die de dienst voor de komende jaren in haar werkprocessen moet opnemen.

3. Contract met het SCD

De huidige overeenkomst tussen het SCD en de OZHZ loopt per 1 april 2021 af. Deze overeenkomst gaat over de dienstverlening voor onder andere ICT, juridische en personele zaken. In het tweede kwartaal van 2019 heeft de OZHZ besloten deze overeenkomst voort te zetten. In 2019 en 2020 bereidt de OZHZ de vormgeving hiervan voor.

Indicatoren

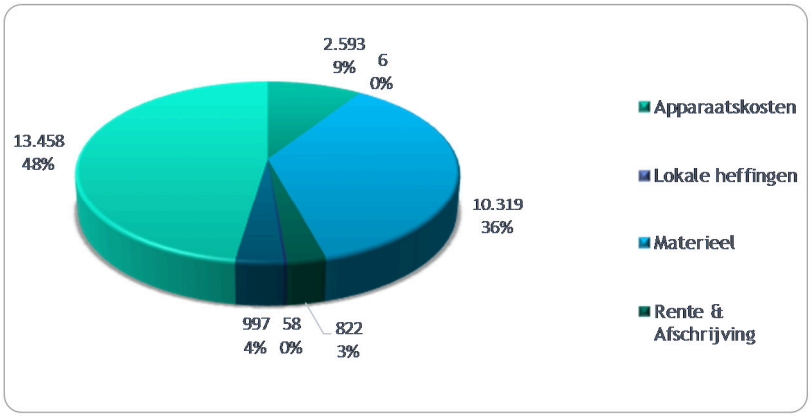
Indicatoren begroting 2020	HIA	HIA	PPD	SLD	ZWD	ALB	DRD	H-G	Bron	Toelichting
Let op: alle getallen, bedragen en percentages zijn afgerond	2017	2018								
Basisgegevens										
Aantal inwoners	29.730	30.680	32.265	25.015	44.575	20.020	118.415	17.960	OCD Buurtmonitor	Totaal aantal inwoners volgens de Basisregistratie
Aantal woningen	11.775	12.090	14.245	10.625	20.225	8.225	54.930	7.195	OCD Buurtmonitor	Totaal aantal woningen
Programma 2 Ruimtelijke ordening, economie en wonen										
Economie & arbeidsmarkt										
Werkgelegenheid (aantal banen per 1.000 inwoners 15-75 jr)	387	387	607	827	617	621	623	632	waarstaatjegemeente.nl	Betreft het aantal vervulde posities. Dit zijn fulltimers, parttimers en uitzendkrachten.
Bedrijfsvestigingen (per 1.000 inwoners 15 -75 jr)	86	87	83	93	93	104	95	104	waarstaatjegemeente.nl	Het aantal vestigingen van bedrijven.
Detailhandel (aantal winkels per 1.000 inwoners)	3	3	4	7	4	5	5	4	OCD Buurtmonitor	Een bedrijf waarbij de belangrijkste economische activiteiten op een uniek adres plaatsvinden. Er moet sprake zijn van eigen personeel, een eigen kassa en winkelverkoopvloeroppervlakte.
Duurzaamheid										
Zonnepanelen (aantal installaties)	629	993	884	816	1064	504	2579	790	waarstaatjegemeente.nl	Totaal aantal installaties in woningen en bedrijven
Energielabel A (percentage)	NB	24%	11%	12%	4%	10%	6%	9%	waarstaatjegemeente.nl	Percentage huizen met energielabel A

Wat mag het kosten ?

	(Bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
PMA2	**Ruimtelijke ordening, economie en wonen**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Taakveld	**Lasten per taakveld**				
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	283	234	236	237
3.1	Economische ontwikkeling	311	311	311	311
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.108	4.797	3.679	3.714
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	80	80	80	80
5.5	Cultureel erfgoed	18	18	18	18
7.4	Milieubeheer	749	749	749	749
8.1	Ruimtelijke Ordening	317	317	317	317
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	19.420	19.513	9.299	20.104
8.3	Wonen en bouwen	967	967	967	967
	Totaal lasten Ruimtelijke ordening, economie en wonen	**28.252**	**26.986**	**15.655**	**26.498**
Taakveld	**Baten per taakveld**				
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-102	-102	-102	-102
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-6.108	-4.797	-3.679	-3.714
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-50	-50	-50	-50
8.1	Ruimtelijke Ordening	-22	-22	-22	-22
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-19.391	-19.484	-9.271	-20.076
8.3	Wonen en bouwen	-578	-554	-554	-554
	Totaal baten Ruimtelijke ordening, economie en wonen	**-26.252**	**-25.010**	**-13.678**	**-24.519**
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Ruimtelijke ordening, economie en wonen	**2.000**	**1.975**	**1.977**	**1.979**

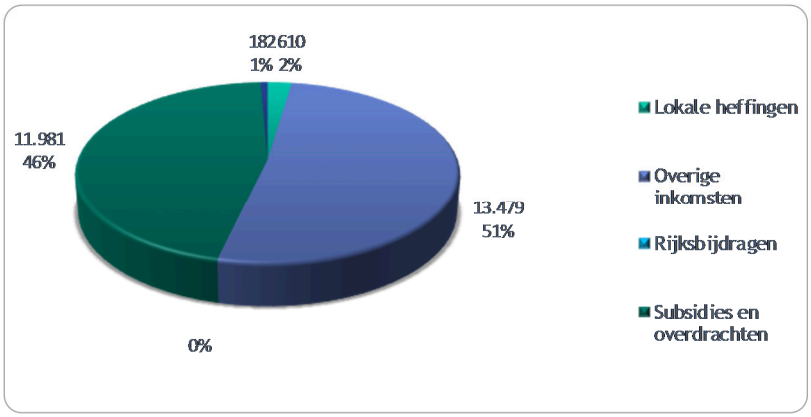
cat_HIA	Totaal
Apparaatskosten	2.593
Lokale heffingen	6
Materieel	10.319
Rente & Afschrijving	822
Subsidies en overdrachten	58
Verbonden partijen	997
Mutaties onderhandenwerk	13.458
Eindtotaal	28.252

Ruimtelijke ordening, economie ‹ Uitgaven 2020

cat_HIA	Totaal
Lokale heffingen	610
Overige inkomsten	13.479
Rijksbijdragen	
Subsidies en overdrachten	11.981
Mutaties onderhandenwerk	182
Eindtotaal	26.252

Ruimtelijke ordening, economie ‹ Inkomsten 2020

Programma 3 Buitenruimte

De groene openbare ruimte vervult een centrale rol in Hendrik-Ido-Ambacht. Het groen heeft een positieve invloed op de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners. Wij vinden het belangrijk dat ons dorp schoon, veilig en aantrekkelijk is om in te verblijven. Inwoners, bedrijven en gemeente leveren daaraan elk een bijdrage. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk principe. Of het nu gaat om de inrichting en onderhoud van ons groen, afvalscheiding of mobiliteit. We zoeken steeds naar de optimale balans tussen mens, economie en milieu.

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Actieplan Zwerfafval

Vanuit het Coalitieprogramma wordt meer aandacht besteed aan zwerfafval. Hiervoor heeft Nedvang een landelijke subsidie beschikbaar gesteld. Het actieplan Zwerfafval wil met deze subsidie zwerfafval binnen de gemeente bestrijden, met name op de hotspots. Zo wil de gemeente voorlichting en educatie geven tijdens evenementen, en gedragsverandering stimuleren met ludieke acties.

Grondstoffenbeleidsplan

In 2019 heeft het college het Grondstoffenbeleidsplan 2019-2023 ter vaststelling aangeboden aan de raad. In 2020 begint de gemeente met het voorbereiden en nemen van een aantal flankerende maatregelen uit dit Grondstoffenbeleidsplan. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht zet in op het stimuleren van het scheiden van grondstoffen, het verminderen van de hoeveelheid restafval en kostenreductie. De gemeente heeft voor de komende jaren de volgende visie:

"Een duurzame gemeente waarin er goed afval wordt gescheiden en zoveel mogelijk waardevolle grondstoffen hergebruikt kunnen worden."

De gemeente heeft als doel om ingezamelde grondstoffen hoogwaardig te recyclen. Ook streven we op termijn naar het behalen van de VANG-doelstellingen. Deze doelstellingen moeten de hoeveelheid restafval terugdringen naar 30 kilogram per inwoner per jaar. In 2018 produceerde onze gemeente 274 kilogram restafval per inwoner. We zijn ons ervan bewust dat deze VANG-doelstelling een grote opgave is en dat deze niet op korte termijn behaald kan worden. We zullen geen koploper in Nederland zijn met betrekking tot het verminderen van het aantal kilogram restafval per inwoner per jaar. Stapje voor stapje werken we toe naar betere resultaten door het huidige systeem te optimaliseren. We sorteren voor op een diftar-scenario, waarbij we inwoners met een financiële prikkel stimuleren om beter afval te scheiden. Op deze manier groeien we door naar een situatie waarin de vervuiler betaalt en de niet-vervuiler wordt beloond.

Notitie effecten Sandelingenknoop en Noordeinde

Door de reconstructies van de Sandelingen Knoop en het Noordeinde in 2018, is de verkeersdoorstroming vanuit de gemeente naar de rijkswegen A15 en A16 verbeterd. In de komende collegeperiode wordt gemonitord of en wanneer er nog aanvullende maatregelen nodig zijn.

Speel- en groengebieden inrichten

Bij de invulling van de buitenruimte houden we rekening met de behoeften en wensen van onze inwoners. Voor het inrichten van speel- en groengebieden zetten we participatietrajecten op. In hoeverre we omwonenden betrekken bij de plannen, is flexibel in te vullen en afhankelijk van het onderwerp en het belang.
Om de overlast van hondenpoep terug te dringen, blijven we de meldingen monitoren. De Stichting Adviesraad Gehandicaptenbeleid betrekken we bij plannen in de openbare ruimte, om zo de integrale toegankelijkheid te verbeteren.

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het Coalitieprogramma

Beleidsplan Begraafplaatsen

In het Beleidsplan Begraafplaatsen staat hoe de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht gaat voorzien in voldoende begraafcapaciteit, een kostendekkende exploitatie en de manier waarop omgegaan wordt met trends en ontwikkelingen in de lijkbezorging. Het nieuwe beleidsplan leggen we in 2020 voor aan de raad.

Beleidsplan Openbare Verlichting

Ontwikkelingen in de openbare verlichting (OVL) gaan snel. Led is inmiddels de nieuwe standaard. Verlichting wordt steeds ‘slimmer’ en straks mogelijk ook de drager van tal van sensoren en communicatiemiddelen die gebruikt worden in de openbare ruimte. Daarnaast spelen vanzelfsprekend de dagelijkse vraagstukken op het gebied van verkeersveiligheid en sociale veiligheid waar de OVL aan bijdraagt: zo moet er voldoende licht zijn waar nodig en moeten storingen snel worden opgelost. Het nieuwe Beleidsplan Openbare Verlichting is in 2019 vastgesteld.

Gemeentelijk Rioleringsplan

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater, grondwater uitgewerkt. Ook staat in dit plan welke middelen de gemeente hiervoor nodig heeft.
De Wet Milieubeheer stelt gemeenten verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van afvalwater binnen hun grondgebied. Onderhoud zorgt ervoor dat de riolering goed functioneert. We voeren het beheer en onderhoud zo planmatig mogelijk uit. Ook stemmen we dit af op andere werkzaamheden in de openbare ruimte. Hiervoor kunnen we ons beleid zo effectief mogelijk uitvoeren. De verbrede rioolheffing dekt alle kosten voor onze zorgplicht voor het afvalwater, hemelwater en grondwater met een kostendekkend tarief.
Duidelijk is dat het klimaat verandert. De zomers worden heter, en de kans op extreme neerslag wordt steeds groter. Daarom zal de aanpak van klimaatadaptatie verder vorm moeten krijgen. Om de kansen te benutten, willen we klimaatadaptatie verder uitwerken bij stedelijke ontwikkeling, herstructurering van bestaande gebieden en het slim koppelen van beheersplannen.

Stedelijk waterbeheer

Het baggeren is een belangrijke schakel in de gemeentelijke waterketen. Het baggerplan geeft inzicht in de beheeractiviteiten op het gebied van baggeren die nodig zijn om de watergangen op de gewenste diepte te houden. Vanwege de Keur moeten wateren periodiek uitgebaggerd worden om ze op de juiste breedte en diepte te houden. Het feitelijke baggerwerk wordt zowel door onze gemeente als door het waterschap Hollandse Delta uitgevoerd, afhankelijk van de onderhoudsverplichting van de watergangen. Daarnaast zijn we verplicht deze wateren voor een

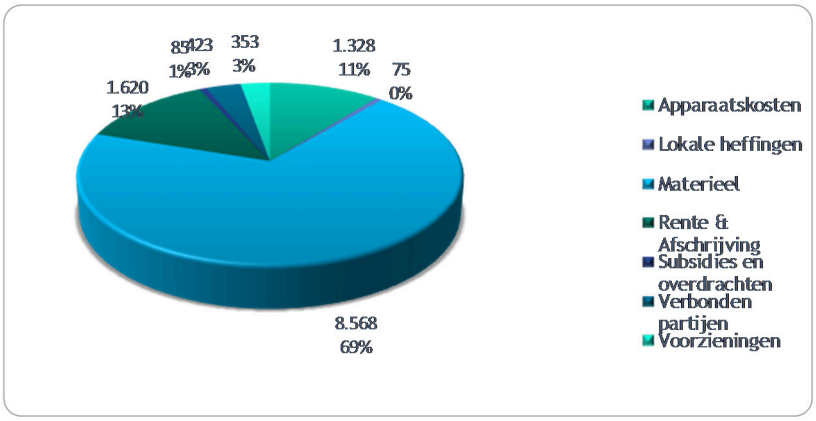
schouw vrij te maken van los vuil en waterplanten. Sinds 2018 hebben wij een Beheer- en Onderhoudsplan Oeverbescherming 2018-2026. Hierdoor kan onze gemeente het beheer en onderhoud aan de oeverbescherming op een structurele wijze uitvoeren.

Wat mag het kosten ?

	(Bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
PMA3	**Buitenruimte**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Taakveld	**Lasten per taakveld**				
2.1	Verkeer en wegen	3.792	3.814	3.836	3.874
2.5	Openbaar vervoer	131	131	131	131
5.73	Openbaar groen en waterhuishouding	1.960	1.981	1.978	1.998
7.2	Riolering	2.080	2.080	2.080	2.080
7.3	Afval	3.852	3.864	3.710	3.645
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	443	471	472	472
8.13	RO Vastgoedregistratie	196	196	196	196
	Totaal lasten Buitenruimte	**12.452**	**12.536**	**12.403**	**12.396**
Taakveld	**Baten per taakveld**				
2.1	Verkeer en wegen	-234	-234	-234	-234
7.2	Riolering	-2.404	-2.404	-2.404	-2.404
7.3	Afval	-3.992	-3.992	-3.992	-3.992
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-520	-520	-520	-520
8.13	RO Vastgoedregistratie				
	Totaal baten Buitenruimte	**-7.149**	**-7.149**	**-7.149**	**-7.149**
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Buitenruimte	**5.303**	**5.387**	**5.254**	**5.247**

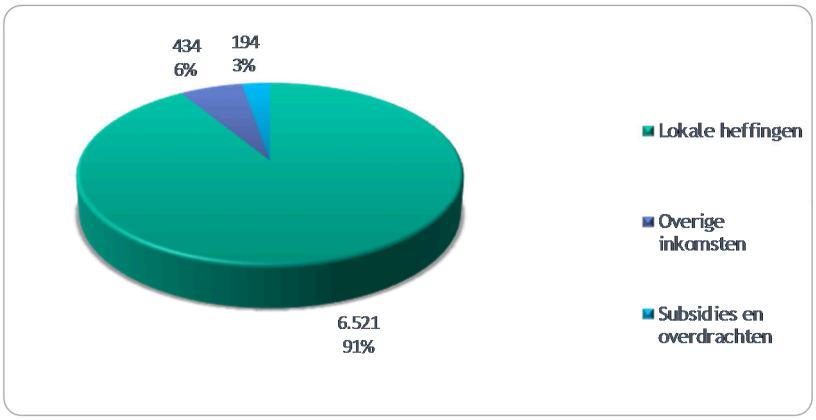
cat_HIA	Totaal
Apparaatskosten	1.328
Lokale heffingen	75
Materieel	8.568
Rente & Afschrijving	1.620
Subsidies en overdrachten	85
Verbonden partijen	423
Voorzieningen	353
Eindtotaal	12.452

Buitenruimte Uitgaven 2020

cat_HIA	Totaal
Lokale heffingen	6.521
Overige inkomsten	434
Subsidies en overdrachten	194
Eindtotaal	7.149

Buitenruimte Inkomsten 2020

Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

De Ambachtse samenleving vormen we samen met onze inwoners, verenigingen en bedrijven. Met elkaar werken we aan de toekomst van onze gemeente. Dat gaat niet vanzelf: we moeten ervoor zorgen dat onze gemeente veilig is, we een solide en financieel beleid kunnen voeren en op een goede, effectieve manier samenwerken in de regio. Daarbij zijn wij verantwoordelijk voor allerlei wettelijke taken die ons zijn opgelegd. Als transparant en daadkrachtig gemeentebestuur voeren wij deze taken met onze ervaring en kennis uit.

Vertalingen coalitieprogramma naar collegewerkprogramma

Beleidsplan Integrale Veiligheid

Een van de doelstellingen uit het Coalitieprogramma is dat het veiligheidsniveau in onze gemeente op het huidige niveau blijft. Hiervoor moeten we de thema's die specifiek aandacht nodig hebben, kunnen uitvoeren. Met zowel interne als externe partners hebben we geïnventariseerd welke thema's dat de komende vier jaar zijn. Hierbij is rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen en de groei van onze gemeente. In 2019 zijn we al gestart met de uitvoering van een aantal thema's. In 2020 gaan we hiermee verder. Zo hebben we het Beleidsplan Integrale Veiligheid aan het einde van de collegeperiode afgerond.

Bestedingsplan CAI-gelden

We hebben met de stichting CAI afgesproken dat we de middelen die de CAI beschikbaar heeft, gebruiken voor voorzieningen voor inwoners van onze gemeente. Dit hebben we in samenspraak met het college besloten. In de statuten van de CAI is de rol van de gemeente helder vastgelegd: als gemeente dragen wij projectvoorstellen aan bij het CAI-bestuur. Samen met het bestuur van de CAI én de inwoners maken we een bestedingsplan voor de beschikbare middelen.

Dienstverleningsconcept

De *roadmap* van Dienstverlening speelt in op de toename van de digitalisering, aangescherpte privacywetgeving en het voorkomen van identiteits- en adresfraude. De *roadmap* voorziet ook in de behoefte van onze inwoners om eenvoudig hun weg te vinden in onze complexe organisatie met vele producten en diensten. Daarbij is het streven om waar mogelijk in één contactmoment naar tevredenheid een antwoord te kunnen geven.

Drugsnota actualiseren

De Drugsnota geeft invulling aan de wijze waarop de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht omgaat met de handel in, en het gebruik van soft- en harddrugs. Preventie, voorlichting, hulpverlening en het verminderen van druggerelateerde overlast vormen de kern van de Drugsnota. De Drugsnota wordt in 2020 uitgevoerd.

Handhavingsplan

De beschikbare capaciteit van Handhaving is ontoereikend geworden. Dit komt door de groei van onze gemeente, het toenemende aantal taken van de gemeente, maar ook het groeiende aantal meldingen van inwoners. De doorlooptijden in de afhandeling van meldingen zijn hierdoor alleen maar toegenomen, en daarmee vaak ook de irritaties bij inwoners. Dit betekent daarnaast dat onze handhavers alleen nog maar onderdrukkend bezig zijn en niet meer preventief door hun

aanwezigheid. Daarnaast zijn ontwikkelingen zichtbaar waarbij de gemeente nog meer taken op zich krijgt. In 2019 hebben we daarom een nieuw Handhavingsplan opgesteld. In 2020 starten we met de implementatie daarvan.

Nota Verbonden Partijen

In de Nota Verbonden Partijen staat welke kaders wij stellen om deel te nemen aan het sturen op verbonden partijen. Samen met de Visie op Regionale Samenwerking geeft deze nota aan hoe wij kijken naar de samenwerking in de regio en onze positie hierin. De Nota Verbonden partijen uit 2014 actualiseren we in 2020. Met name de onderdelen die gaan over risicoprofielen van de verbonden partijen en de inhoud van de sturingsarrangementen. In deze arrangementen geven we per verbonden partij aan hoe we daar sturing aan geven. De Nota Verbonden Partijen hangt nauw samen met onze Visie op Regionale Samenwerking. Deze actualiseren we in 2020 ook.

Participatienota

We vinden het belangrijk om betekenisvolle verbindingen met onze inwoners aan te gaan en hun inzet, kennis en creativiteit te combineren met onze eigen expertise. Het is daarbij belangrijk om een heldere beleidslijn te hebben over participatie: een werkwijze die handvatten biedt om de samenwerking tussen inwoners, ondernemers, verenigingen, organisaties, het college en de raad vorm te geven. In 2019 zijn we een traject gestart om tot een nieuwe participatienota te komen. Vanaf 2020 kunnen we hiermee gaan werken.

Visie op Regionale Samenwerking

Samenwerking in de regio levert ons (schaal)voordelen op. In de Drechtstedenregio en op het niveau van Zuid-Holland Zuid heeft dit ons in de afgelopen jaren duidelijk meerwaarde opgeleverd. De dienstverlening aan onze inwoners is beter geworden door onze ondersteunende diensten. En lobby's werken in regionaal verband beter dan een lokale aanpak. De voordelen van het samenwerken in de regio willen we graag blijven benutten en combineren met onze lokale kracht. We blijven dan ook openstaan voor regionale samenwerking, maar doen dit wel altijd vanuit onze eigen identiteit én met het oog op de meerwaarde voor onze inwoners.
De actualiseringen van beleid in het sociaal domein maken het noodzakelijk om gesprekken te voeren over de gezamenlijke financiering. De kosten van het sociale domein en alle voorspellingen daarover zijn voor een groot deel het gevolg van een zorgelijk financieel beeld op dit gebied. We verwachten dat de effecten van de actualiseringen vanaf het begrotingsjaar 2021 zichtbaar worden. Deze ontwikkelingen en de ontwikkelingen die zijn ingezet na de rapporten van Berenschot en van Deetman, zijn voor ons aanleiding om onze Visie op Regionale Samenwerking te actualiseren. In 2020 bieden wij een geactualiseerde visie aan, die nauw zal samenhangen met de geactualiseerde Nota Verbonden Partijen.

Grote beleidstrajecten niet voortvloeiend uit het Coalitieprogramma

Informatieveiligheid

Informatieveiligheid is en wordt steeds belangrijker. We realiseren dat een waterdichte informatiebeveiliging niet mogelijk is. Door risico-gestuurd te werken, kennen we onze risico's, weten we deze te beperken en zijn we in staat gerichte maatregelen te nemen. De menselijke factor speelt een belangrijke rol. Er is dan ook continu aandacht voor het risicobewustzijn van onze medewerkers op dit gebied.

Indicatoren

Indicatoren begroting 2020	HIA	HIA	PPD	SLD	ZWD	ALB	DRD	H-G	Bron	Toelichting
Let op: alle getallen, bedragen en percentages zijn afgerond	2017	2018								
Basisgegevens										
Aantal inwoners	29.730	30.680	32.265	25.015	44.575	20.020	118.415	17.960	OCD Buurtmonitor	Totaal aantal inwoners volgens de Basisregistratie
Aantal woningen	11.775	12.090	14.245	10.625	20.225	8.225	54.930	7.195	OCD Buurtmonitor	Totaal aantal woningen
Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen										
Veiligheid										
Diefstal uit woningen (per 1.000 inwoners)	2	1	2	2	2	2	2	1	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal diefstallen uit woningen
Vernieling en misdrijven tegen de openbare orde (per 1.000 inwoners)	4	4	4	4	5	4	8	4	Waarstaatjegemeente.nl	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van het laatste zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte.
Middelen										
Netto schuld (per inwoner)	€ 3.864	€ 3.692	€ 2.355	€ 1.078	€ 2.835	€ 1.975	€ 2.022	€ 1.539	Jaarstukken gemeenten	Vaste schulden met een looptijd >1 jaar minus uitstaande leningen, afgezet tegen het totaal aantal inwoners.
Reserves (per inwoner)	€ 543	€ 626	€ 525	€ 87	€ 723	€ 456	€ 165	€ 132	Jaarstukken gemeenten	Alleen algemene reserves (weerstandsvermogen)

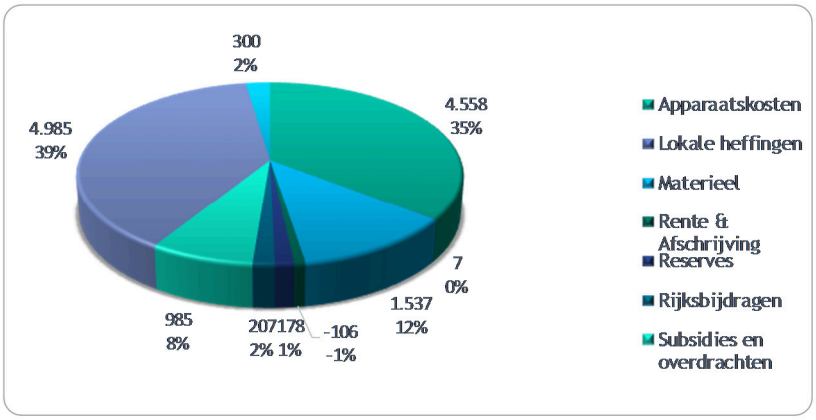
Wat mag het kosten?

	(Bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
PMA4	**Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Taakveld	**Lasten per taakveld**				
0.1	Bestuur	2.267	2.367	1.986	1.967
0.2	Burgerzaken	1.060	1.049	1.027	1.027
0.4	Overhead	6.242	6.411	6.412	6.415
0.5	Treasury	-266	-28	65	160
0.61	OZB woningen	40	40	40	40
0.62	OZB niet-woningen	162	162	162	162
0.64	Belastingen overig	10	10	10	10
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeent	-23	-23	-23	-23
0.8	Overige baten en lasten	540	618	604	775
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)				
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	2.010	2.015	2.015	2.015
1.2	Openbare orde en Veiligheid	431	431	431	431
	Totaal lasten Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	**12.473**	**13.052**	**12.730**	**12.980**
Taakveld	**Baten per taakveld**				
0.2	Burgerzaken	-419	-419	-419	-419
0.4	Overhead	-23	-23	-23	-23
0.5	Treasury	-605	-584	-579	-578
0.61	OZB woningen	-3.770	-3.770	-3.770	-3.770
0.62	OZB niet-woningen	-1.583	-1.583	-1.583	-1.583
0.64	Belastingen overig	-698	-698	-175	-175
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeent	-37.578	-37.805	-38.052	-38.567
0.8	Overige baten en lasten	-12	-12	-12	-12
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)				
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-20	-20	-20	-20
	Totaal baten Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	**-44.708**	**-44.914**	**-44.633**	**-45.147**
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	**-32.235**	**-31.862**	**-31.904**	**-32.168**
	Mutaties reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Taakveld	**Lasten per taakveld**				
0.10	Storting in reserves	178	65	65	65
	Totaal lasten Mutaties reserves	**178**	**65**	**65**	**65**
Taakveld	**Baten per taakveld**				
0.10	Onttrekkingen uit reserves	-338	-458	-460	-247
	Totaal baten Mutaties reserves	**-338**	**-458**	**-460**	**-247**
	Geraamd totaal saldo van Mutaties reserves	**-160**	**-393**	**-395**	**-182**
	TOTAAL LASTEN	**83.995**	**83.643**	**72.178**	**83.319**
	TOTAAL BATEN	**-84.898**	**-83.982**	**-72.373**	**-83.514**
	SALDO	**-903**	**-339**	**-195**	**-195**

Een uitsplitsing van de mutaties op de reserves staat in deel III van deze begroting in tabel 5.
Het overzicht van de totaalstanden van de reserves en voorzieningen is te zien in tabel 10.

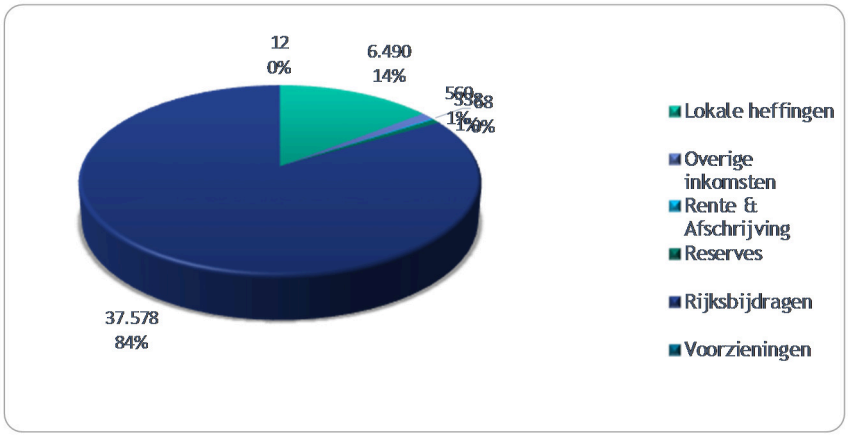
cat_HIA	Totaal
Apparaatskosten	4.558
Lokale heffingen	7
Materieel	1.537
Rente & Afschrijving	-106
Reserves	178
Rijksbijdragen	207
Subsidies en overdrachten	985
Verbonden partijen	4.985
Voorzieningen	300
Eindtotaal	12.650

Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen Uitgaven 2020

cat_HIA	Totaal
Lokale heffingen	6.490
Overige inkomsten	560
Rente & Afschrijving	68
Reserves	338
Rijksbijdragen	37.578
Voorzieningen	12
Eindtotaal	45.046

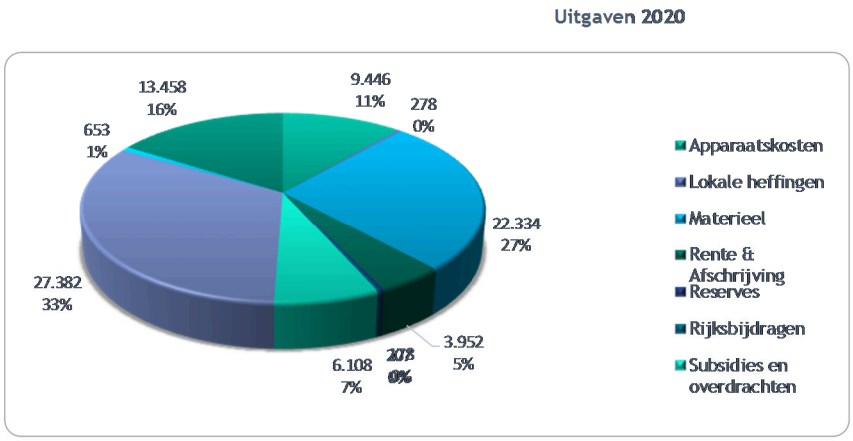
Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen Inkomsten 2020

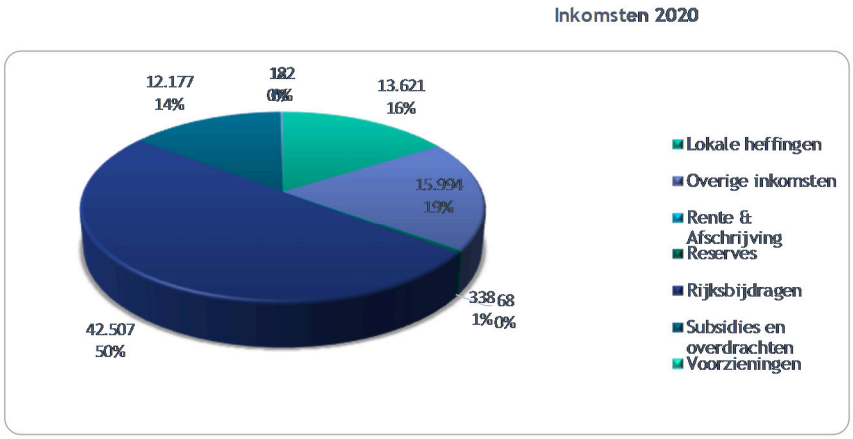
Recapitulatie

Hieronder vindt u een overzicht van het totaal van alle programma's.

cat_HIA	Totaal
Apparaatskosten	9.446
Lokale heffingen	278
Materieel	22.334
Rente & Afschrijving	3.952
Reserves	178
Rijksbijdragen	207
Subsidies en overdrachten	6.108
Verbonden partijen	27.382
Voorzieningen	653
Mutaties onderhandenwerk	13.458
Eindtotaal	83.995

cat_HIA	Totaal
Lokale heffingen	13.621
Overige inkomsten	15.994
Rente & Afschrijving	68
Reserves	338
Rijksbijdragen	42.507
Subsidies en overdrachten	12.177
Voorzieningen	12
Mutaties onderhandenwerk	182
Eindtotaal	84.898

II – Paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf

Inleiding

Om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen, zijn niet alleen de cijfermatige gegevens van belang die in deze begroting worden gepresenteerd. Ook de risico's die niet in cijfers kunnen worden uitgedrukt moeten we in kaart brengen. Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht en de weerstandscapaciteit om die risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële risico's op te vangen. De weerstandsratio is de weerstandscapaciteit gedeeld door de omvang van de risico's.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en onbenutte belastingcapaciteit. Bestemmingsreserves en voorzieningen zijn in feite niet vrij beschikbaar. Vanwege deze beperkingen zetten we de algemene reserves slechts in als component van de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit
De onbenutte belastingcapaciteit richt zich op de gemeentelijke heffingen: de OZB, de afvalstoffen-heffing, het reinigingsrecht en het rioolrecht. Er is sprake van onbenutte belastingcapaciteit wanneer het gemeentelijke OZB-tarief lager is dan het normtarief voor artikel 12-gemeenten en/of wanneer de andere genoemde tarieven niet kostendekkend zijn. Voor een toelichting op de kostendekking verwijzen we naar de paragraaf Lokale Heffingen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	**1-1-2019**	**1-1-2020**	**Per inwoner**
Algemene reserves	**19.653**	**20.559**	**1**
Incidenteel beschikbaar	**19.653**	**20.559**	**1**
Beschikbaar voor "Onvoorzien"	**25**	**25**	**1**
Onbenutte belastingcapaciteit			
Afvalstoffenheffing	785	750	24
Riolering	0	23	1
OZB			
Opbrengst volgens art. 12 norm	6.747	6.563	210
Opbrengst volgens tarief HIA	5.271	5.352	172
Vrije ruimte	2.262	1.984	64
Marktgelden	20	20	1
Begraafplaatsen	0	1	0
Wabo	1.255	1.024	33

Burgerzaken	578	582	19
overige leges	181	201	6
Totaal vrije ruimte belastingen	**4.295**	**3.812**	**122**
Totaal weerstandsvermogen	**23.973**	**24.396**	**124**
(Incidenteel + Structureel)			

Risicobeleid

In de Nota Reserves en Voorzieningen 2011 is het beleid voor het gewenste weerstandsvermogen vastgesteld. Om het gewenste niveau van het weerstandsvermogen te kunnen bepalen, is inzicht nodig in de weerstandscapaciteit die we als gevolg van de risico's nodig hebben.

De doelstellingen voor het risicomanagement van de gemeente zijn:

- Tijdig inzicht krijgen in de risico's en het beheersen van deze risico's.
- Het beperken van de gevolgen van risico's.
- Het risicobewust maken, ter voorkoming van risico's of het beperken van de gevolgschade.
- De beoordeling van het weerstandsvermogen in het kader van de BBV.

Definitie: in dit kader gaat het om financiële risico's. Dat wil zeggen: de mogelijkheid dat zich een gebeurtenis voordoet die de middelen voor het realiseren van onze doelen positief of negatief beïnvloedt. Het risico wordt daarbij geconcretiseerd met de formule 'kans x impact'.

Risico´s met een regulier of structureel karakter hebben structurele maatregelen nodig. Denk bijvoorbeeld aan het afsluiten van verzekeringen, het treffen van voorzieningen, het inrichten van de administratieve organisatie en het aanpassen van beleid en de begroting. Tegenvallers met een structureel karakter kunnen we incidenteel opvangen met het weerstandsvermogen, maar ook daar hebben we structurele maatregelen voor nodig. Exploitatierisico´s die samenhangen met de recessie worden daarom (incidenteel) gerekend tot de risico´s die aanspraak maken op het weerstandsvermogen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het risico op lagere rijksbijdragen, bijstandsverlening of bouwleges. Het bepalen een risico is altijd een momentopname. Daarom moeten risico's regelmatig worden herijkt – liefst binnen de P&C-cyclus.

Bij de inventarisatie van de risico's in deze paragraaf betreft het de actuele risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen. Dit zijn risico's:

- die niet op een andere manier zijn te ondervangen;
- die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben;
- die relevant zijn (lees: risico van materieel belang);
- die met redelijke zekerheid zich gaan voordoen en
- niet direct beïnvloedbaar zijn.

Voor de inventarisatie van de risico's gelden de volgende criteria:

- In het kader van het weerstandsvermogen zijn in principe alleen de financiële risico's van toepassing waarvoor vooralsnog geen of onvoldoende beheersmaatregelen aanwezig zijn.

- Voor invulling van het begrip ‘risico van materiële betekenis’ is gekozen voor een norm van 0,5% van de totale uitgaven van de gemeente, t.w. € 0,3 mln. Dus richten we ons op risico’s die redelijkerwijs een financiële impact kunnen hebben van € 0,3 miljoen of meer. Door clustering van een aantal kleinere risico’s binnen een programma, kan eventueel al te rigide hantering van het materialiteitsbegrip worden ondervangen.
- Voor de beschouwing van de risico’s wordt een tijdshorizon gehanteerd van 4 jaar.

De risicoberekening

Per risico lichten we op hoofdlijnen toe wat het risico inhoudt. Vervolgens maken we op basis van de beschikbare informatie een inschatting over de omvang van het risico en de mate van zekerheid dat het risico zich gaat voordoen. De mate van zekerheid duiden we als volgt: zeer laag (10 procent), laag (30 procent), gemiddeld (50 procent) en hoog (80 procent). Daarnaast kijken we of het risico structurele of incidentele gevolgen heeft. Daar waar er structurele gevolgen zijn, moeten structurele beheersmaatregelen genomen worden als dit risico zich voordoet. Eventuele incidentele gevolgen kunnen we afzetten tegen incidentele beheersmaatregelen, zoals onder andere de reserves.

Risico verbonden partijen

Wij zijn gedeeld eigenaar van een aantal verbonden partijen. Daardoor lopen wij indirect ook risico's. Voor onze grote verbonden partijen maken we een inschatting welk risico wij als eigenaar in onze eigen risicoparagraaf moeten opnemen. Dit zijn:

- De GRD: onze bijdrage is circa € 16 miljoen (5,5 procent) en 11 miljoen na aftrek doeluitkering inkomensvoorziening.
- De OZHZ: onze bijdrage is circa € 400.000 (2 procent).
- De VRZHZ: onze bijdrage is circa € 1,9 miljoen (5,1 procent).
- De Dienst Gezondheid & Jeugd: onze inwonerbijdrage DGJ is zo’n € 1,7 miljoen (6,6 procent) en SOJ: onze bijdrage is circa € 6,1 miljoen (5,7 procent).
- Drechtwerk, onze (verlies)bijdrage is circa € 200.000 (4 procent van de inwonerbijdragen).

In de begrotingen van deze partijen zijn de risico’s niet altijd in cijfers uitgedrukt en zeker niet opgeteld tot een gewogen gemiddelde. Inhoudelijk zijn veel risico’s gerelateerd aan rijksmaatregelen en/of decentralisaties, vooral die op het gebied van sociale zekerheid en werkvoorziening. Hierbij moet we rekening houden met de drie decentralisaties waarvoor wij een risicovoorziening van € 1,5 miljoen hebben gevormd.

Specifiek risico
We moeten extra rekening houden met de (grote) tekorten die verwacht worden bij de SDD en de Serviceorganisatie van de DG&J. Met beide organisaties is afgesproken dat ze flink moeten bijsturen om de groeiende kosten in de hand te houden, uiterlijk in 2023. Het gaat daarbij om grote bedragen. Voor de GRD/SDD circa € 17 miljoen en de SOJ circa € 14 miljoen. Ons aandeel bedraagt circa € 1,7 miljoen. Maar in onze cijfers hebben we voor de GRD alleen de taakstelling 2020 verwerkt. Ook hebben we nog de eerdergenoemde risicovoorziening sociaal domein van € 1,5 miljoen. Voor dit onderdeel hoeven we daarom geen extra risicopost op te nemen, bovenop de al eerder meegetelde 10 procent van onze totale bijdrage.

Conclusie verbonden partijen
Wanneer we uitgaan van een maximaal structureel risico van 10 procent van onze (netto)bijdrage van € 21,3 miljoen met een hoge kans van optreden (80 procent), komen we op een risicopost van € 3,4 miljoen. De beheersmaatregel die we hierbij moeten nemen is: het actief bewaken van de ambtelijke en bestuurlijke overlegvormen.

Risico Grondexploitaties

Voor de grondbedrijfcomplexen geldt dat het niet alleen om negatieve, maar ook om positieve risico's gaat. De begrote eindwaarde kan door marktrisico's tenslotte zowel nadeliger als voordeliger uitvallen dan de prognose. Daarnaast zijn er verschillende mogelijkheden tot bijsturing, bijvoorbeeld in tempo en programmering. Ook eventuele subsidies kunnen een positief risico met zich meebrengen. Jaarlijks leggen we de risico's van de lopende grondexploitaties aan de raad voor in de geactualiseerde GREX'en. In geval van een voorzien verlies wordt een 'voorziening' gevormd. Voor de algemene en specifieke risico's zijn een Algemene Reserve Grondbedrijf gevormd, en een voorziening voor ons aandeel in het voorziene verlies De Volgerlanden. Grondexploitaties kennen algemene risico's, zoals rente- en prijsmutaties, tijdsplanningen en afzetrisico's. Ook zijn er specifieke projectrisico's. Bovendien geldt dat de risico's in zo'n GREX op basis van onderzoek zo goed mogelijk, maar enigszins voorzichtig worden geraamd. Hierdoor kunnen zowel voor- als nadelen optreden. Voor een uitgebreide toelichting op de GREX'en en risico's verwijzen we naar de paragraaf Grondbeleid en de GREX'en zelf.

Volgerlanden
De GREX 2019 kent een klein negatief verwacht saldo op eindwaarde dat door een voorziening is afgedekt. Voor de komende drie jaar is een risicobuffer van € 3,7 miljoen met 90 procent zekerheid afdoende. Dit hebben we berekend op basis van de laatste actualisatie van de risico's en de risicobeheersingsmethode die we gebruiken. Daarnaast hebben we in de gemaakte afspraken met de gemeente Zwijndrecht opgenomen dat van het eventuele exploitatietekort tot € 20 miljoen, beide partijen ieder de helft hiervan voor hun rekening nemen. Van bedrag dat boven de € 20 miljoen uitkomt, komt twee derde voor rekening van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht en een derde voor rekening van de gemeente Zwijndrecht. Ons risicodeel is dus € 1,85 miljoen.

Ambachtsezoom
De GREX 2019 fase 1 kent met 90 procent zekerheid een verwacht positief resultaat van € 2,2 miljoen op contante waarde en een maximale risicobuffer van 2,3 miljoen. Voor fase 1a geldt een verwacht positief resultaat van € 0,5 miljoen en een risico van € 0,06 miljoen.

Conclusie grondexploitaties
Om het gecombineerde risico te bepalen, moet ook rekening worden gehouden met het positieve resultaat van de Ambachtsezoom. Dat is nog niet in de boeken opgenomen. Ons aandeel in het risico Volgerlanden plus het risico Ambachtsezoom, min het positieve resultaat Ambachtsezoom, resulteert in een gecombineerd risico van € 1,5 miljoen met een gemiddelde kans van optreden, oftewel 50 procent.

Risico Algemene uitkering en doeluitkering/decentralisaties

De effecten van rijksmaatregelen zijn voor de middellange termijn allerminst zeker. De macro-economische ontwikkelingen zijn moeilijk te voorspellen, laat staan de bestuurlijke vertaling van het Rijk naar de uitkeringen voor gemeenten en/of verdeelmodellen. Dat geldt in het bijzonder voor het sociale domein. Sinds 2015 zijn de drie decentralisaties Jeugdhulp (inclusief Passend Onderwijs), WMO en Participatiewet doorgevoerd.

Voor de decentralisaties met hun kortingen zijn de effecten zorgwekkend. Ook de herverdelingen kunnen voor een individuele gemeente zowel positief als negatief uitpakken – het zogeheten objectieve verdeelmodel. We zullen dit de komende periode actief monitoren.

Voor deze onderdelen geldt dat ze op basis van solidariteit worden opgepakt, zodat we voor- en nadelen in eerste instantie op regionaal niveau kunnen vereffenen. Bovendien worden de risico's van Verbonden Partijen ook al hiervoor meegenomen. En de gemeente heeft een algemene risicoreservering ingesteld voor deze taken, met een huidig saldo van € 1,5 miljoen. Daarnaast staat een grote herijking van het rekenmodel Algemene Uitkering, inclusief sociaal domein, op de planning die in 2021 van kracht moet worden. Deze zal ongetwijfeld tot een herverdeling leiden.

Specifiek risico
In de meicirculaire 2019 heeft het Rijk extra middelen voor Jeugdzorg ter beschikking gesteld tot het jaar 2021. Voor onze gemeente gaat het om € 0,5 miljoen. De middelen voor het jaar 2022 en daarna zijn nog onderwerp van nader onderzoek, maar de gemeenten mogen deze vooralsnog wel in hun meerjarenramingen meenemen. Een flinke onzekerheid dus.

Conclusie algemene uitkeringen en doeluitkeringen
In onze Kadernota anticiperen we zo goed mogelijk geanticipeerd op de plannen van Het Rijk, waaronder de taalstellingen. Dit geldt ook voor eventuele herverdelingseffecten. Voor deze risicoparagraaf houden we rekening met een nadelig structureel restrisico ter grootte van 4 procent van ons taakveld Algemene Uitkering. Dit is een bedrag van € 1,5 miljoen, met een gemiddelde kans van optreden, oftewel 50 procent. Voor het specifieke, structurele risico gaan we uit van € 0,5 miljoen met een grote kans, oftewel 80 procent. De beheersmaatregelen die we moeten nemen, zijn: het actief volgen van de Kadernota en de begroting, en deze bijsturen als dat nodig is.

Incidentele, algemene risico's

Naast de specifieke risico's kennen we ook incidentele, algemene risico's, zoals een beroep op onze achtergestelde garantieverstrekkingen. Deze bedragen in totaal circa € 110 miljoen. Ook een hogere loon- of prijsstijging dan geraamd valt hieronder: een omzet van circa € 75 miljoen, inclusief GREX'en en verbonden partijen. De kans hierop wordt ingeschat op extreem laag, oftewel 1 procent.

Recapitulatie

De risico's van verbonden partijen en rijksuitkeringen zijn semi-structureel. Daarom hebben we deze tweemaal meegeteld in de totaaltelling.

SAMENVATTING (x €1.000)	Begroting 2019	Begroting 2020
Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie Verbonden partijen	3.040	3.400
Programma 2 - Ruimtelijke Ordening, Economie en Wonen Grondexploitaties	900	750
Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen Algemene uitkering en overige rijksbijdragen Algemeen	1.040	2.300 1.850
Totaal risico's	4.980	8.300
Weerstandscapaciteit	23.973	24.396
Weerstandsratio	4,8	2,9

Financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie

Hierna wordt een overzicht gegeven van de (verplichte) financiële kengetallen. Zoals bekend is onze schuldquote en ons aandeel "grondexploitatie" door onze relatief grote grondexploitatie Volgerlanden hoog (> 130% schuld). Maar in dit soort getallen komt de deelname in het risico door gemeente Zwijndrecht niet tot uitdrukking (n.b. voor onze gemeentegrootte is het aandeel 'grondexploitatie' gemiddeld 16%). Tegelijkertijd is zichtbaar dat door ons voorzichtige, solide financieel beleid de trend van alle financiële kengetallen positief is, dat geldt ook voor ons hiervoor berekende weerstandsratio.

Wanneer we de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie bekijken, kunnen we concluderen dat de gemeente financieel gezond is.

KENGETALLEN (x € 1.000)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Recapitulatie				
Netto schuldquote	**162%**	**147%**	**151%**	**122%**
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	**156%**	**142%**	**144%**	**116%**
Solvabiliteitsratio	**17%**	**19%**	**20%**	**21%**
Grondexploitatie	**95%**	**80%**	**74%**	**57%**
Structurele exploitatieruimte	**1%**	**0%**	**0%**	**0%**

Belastingcapaciteit	**112%**	**112%**	**112%**	**112%**
1A. Netto schuldquote				
Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	131.625	101.750	76.875	73.667
Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	9.402	25.236	35.619	31.795
Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	6.000	6.000	6.000	6.000
Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e, f en g)	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	3.000	3.000	3.000	3.000
Totale baten (excl. mutaties reserves)	84.560	83.524	71.912	83.266
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**162%**	**147%**	**151%**	**122%**
minus vaste geldleningen Volgerlanden netto	**91%**	**87%**	**92%**	**86%**
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen				
Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	131.625	101.750	76.875	73.667
Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	9.402	25.236	35.619	31.795
Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	6.000	6.000	6.000	6.000
Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e, f en g)	4.846	4.767	4.686	4.603
Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	3.000	3.000	3.000	3.000
Totale baten (excl. mutaties reserves)	84.560	83.524	71.912	83.266
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**156%**	**142%**	**144%**	**116%**
2. Solvabliteitsratio				
Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	31.673	31.513	31.120	30.724
Balanstotaal	183.806	170.246	155.991	148.687
Solvabiliteitratio (A/B) x 100%	**17%**	**19%**	**20%**	**21%**
3. Kengetal grondexploitatie				
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38a)	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie (cf. art.38 lid b BBV)	80.242	66.782	52.978	47.686
Totale baten (excl. mutaties reserves)	84.560	83.524	71.912	83.266
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**95%**	**80%**	**74%**	**57%**
4. Structurele exploitatieruimte				
Totale structurele lasten excl reserves en incidenteel	84.267	83.578	72.112	83.254
Totale structurele baten excl reserves en incidenteel	84.560	83.431	71.819	83.173
Totale structurele toevoegingen reserves (tabel 7)	65	65	65	65
Totale structurele onttrekkingen reserves (tabel 7)	347	365	367	154
Totale baten excl mutaties reserves	84.560	83.524	71.912	83.266

Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E	0,7%	0,2%	0,0%	0,0%
5. Belastingcapaciteit				
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	311	311	311	311
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	184	184	184	184
Afvalstoffenheffing voor een gezin	335	335	335	335
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	829	829	829	829
Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	740	740	740	740
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	**112%**	**112%**	**112%**	**112%**
Beleidsindicatoren programma 4				
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	2,70	2,66	2,63	2,60
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	2,48	2,45	2,42	2,39
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	347	348	344	339
Externe inhuur excl VP (% van tot.loonkst + tot.inhuur)	11,4%			
Overhead (% van totale lasten excl toev.reserves)	7,4%	7,6%	8,9%	7,7%

2. Financiering

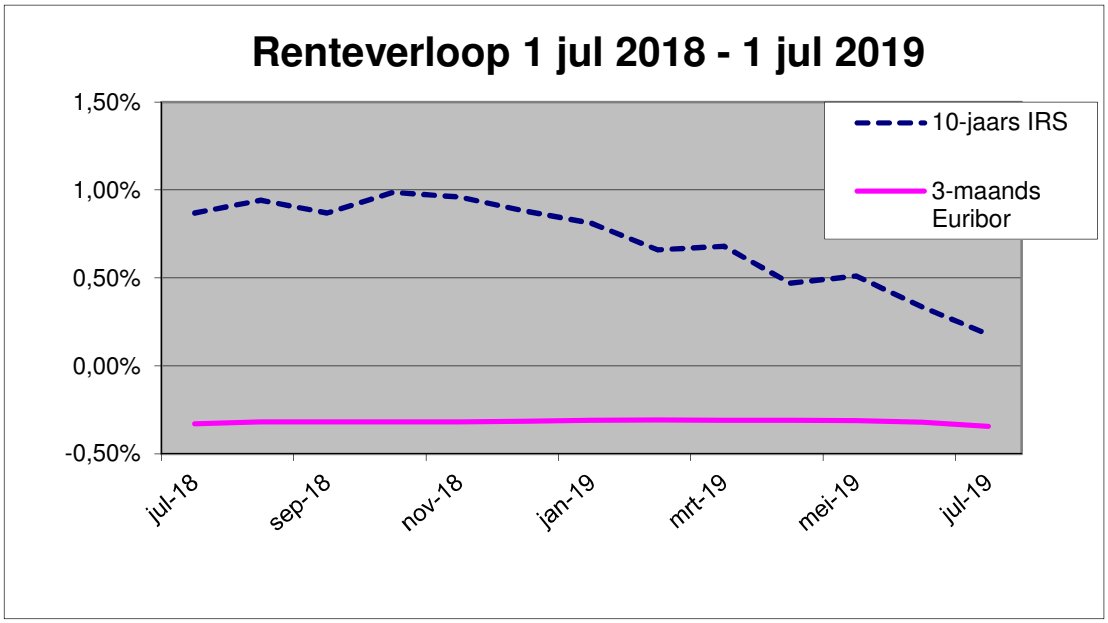
De financieringsfunctie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht dient uitsluitend de publieke taak. Het prudente beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Centraal in deze wet staan transparantie en risicobeheersing. Om inzicht te geven in de wijze waarop de gemeente dit doet en beeld te geven van de stand van zaken wordt in deze paragraaf ingegaan op het risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financierings- en schuldpositie, het kasbeheer en de informatievoorziening.

Algemeen
Het op 8 december 2015 in werking getreden Financieringsstatuut, vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Afhankelijk van de hoogte en de verwachte duur van het liquiditeitstekort of -overschot, wordt vermogen tijdelijk of langdurig aangetrokken of uitgezet (Schatkist). Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken. Benadrukt wordt dat de financieringsfunctie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht uitsluitend de publieke taak dient en dat een prudent beleid gevoerd wordt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang om onderscheid te maken tussen treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen; de controlfunctie is belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen, terwijl de controlfunctie veelal redeneert in termen van baten en lasten. In deze paragraaf staan de kas- en financieringsstromen centraal.

Rente ontwikkelingen
De rente op de geld- en kapitaalmarkten heeft nog steeds een laag niveau. De rente voor 1-maandskasgeldleningen is al meerdere jaren negatief. In maart 2019 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) besloten dat vanaf september 2019 een nieuwe reeks gerichte langlopende herfinancieringstransacties met een looptijd van twee jaar zal worden ingevoerd. Dit betekent vooralsnog een voortzetting van de lage (negatieve) rentetarieven.
De kapitaalmarktrente is eveneens zeer laag. Het rendement op tienjarige Nederlandse staatsleningen is ten tijde van het opstellen van deze financieringsparagraaf naar het laagste gemiddelde niveau ooit gedaald. De rente voor 10-jarige staatsleningen bedraagt medio juli 0,21%. De verwachting is dat deze rente het komend jaar zal stijgen tot ongeveer 0,68% medio 2020. Vanuit Treasury SCD vindt monitoring van de renteontwikkelingen plaats en waar nodig in samenspraak met de gemeente gehandeld.

Het afgelopen jaar heeft de renteontwikkeling het volgende beeld laten zien:

In onderstaande tabel wordt de renteverwachting van een aantal groot-banken voor het komend jaar weergegeven.

Tabel 1 Rentevisie

Renteverwachting komend jaar (rentevisie)			
Omschrijving	tijde van opstelling begroting 2020	verwachting grootbanken van stand over 1 jaar	Toe-/afname
Korte rente (3-maands Euribor), ca.	-0,34%	-0,22%	0,12%
Lange rente (10-jaars IRS), ca.	0,21%	0,68%	0,47%
Spread	0,55%	0,90%	0,35%

Banken zullen bij het verstrekken van langjarige financiering liquiditeitsopslagen berekenen bovenop de in voorgaande tabellen genoemde IRS-niveaus. Voor bijvoorbeeld een 10-jaars lening bedraagt deze opslag thans circa 0,10% (10 basispunten).

Renterisico's
Renterisico's kunnen vanuit Wet fido-optiek worden bezien op de korte en op de langere termijn.

Renterisico op de korte schuld: de kasgeldlimiet
Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag

financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Voor 2020 kan de kasgeldlimiet voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht als volgt worden bepaald:

Berekening kasgeldlimiet 2020:		*Bedragen x € 1.000*			
Begrotingstotaal 2020	€ 83.995				
Relevant percentage	8,5%				
Kasgeldlimiet	€ 7.140				
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaa
Gemiddeld. netto vlottende schuld (+) of gemiddeld netto vlottend overschot (-)		€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Kasgeldlimiet		€ 7.140	€ 7.140	€ 7.140	€ 7.140
Overschrijding kasgeldlimiet		-	-	-	-
Ruimte onder de kasgeldlimiet		**€ 2.140**	**€ 2.140**	**€ 2.140**	**€ 2.140**

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht verwacht in 2020 binnen de kasgeldlimietruimte te opereren. Oogmerk van het door het SCD uit te voeren gemeentelijke saldobeheer is om de limietruimte optimaal te benutten.

De te betalen rente voor de korte financiering is in de begroting 2020-2023 geraamd op 0,10% in 2020, 0,25% in 2021, 0,25% in 2022 en 0,50% in 2023 .
Het interne rente-omslagpercentage zal voor de jaren 2020 tot en met 2023 1,20% bedragen.

Renterisico op de langlopende schuld: de renterisiconorm
De Wet fido definieert vaste schuld als opgenomen geldleningen met een rentetypische looptijd groter of gelijk aan 1 jaar. Met de renterisiconorm biedt de Wet fido een richtsnoer om renteaanpassingen van financieringen en beleggingen goed in de tijd te spreiden. Het doel van deze norm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. Om dat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen op grond van deze norm per jaar niet meer zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

Conform voorschrift van de geactualiseerde Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm alleen betrekking heeft op het totaal van de begroting van het komende jaar.

Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal 2020-2023	€ 83.995	€ 83.642	€ 72.178	€ 83.319
Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	€ 16.799	€ 16.728	€ 14.436	€ 16.664
Toetsing renterisico aan norm:				
Renterisico 2020	€ 29.875			
Renterisiconorm	€ 16.799			
Overschrijding	€ 13.076			

Uit deze tabel blijkt dat de gemeente in 2020 de renterisiconorm zal overschrijden.
Deze overschrijding wordt veroorzaakt door een aflossing van de in 2019 afgesloten fixe-lening van € 15 miljoen. Deze lening is eind juni 2019 aangetrokken als verplichte consolidatie van de gedurende enkele kwartalen (toegestane) overschreden kasgeldlimiet. Daarbij is bewust een keuze gemaakt voor twee kortlopende leningen van één en twee jaar van respectievelijk € 15 en € 12 miljoen. Dit omdat in deze periode de opbrengst van de verkochte Eneco-aandelen wordt verwacht. Wanneer dan binnen de normen van de renterisiconorm zou worden geopereerd, dan ontstaat er een forse overliquiditeit hetgeen niet gewenst is.

Financieringspositie
De totale gemeentelijke langlopende leningenportefeuille valt in twee delen uiteen, te weten een deel voor de Algemene Dienst en een deel voor De Volgerlanden. Mede op grond van de liquiditeitenplanning wordt voor 2020 het volgende verloop van de leningenportefeuilles voorzien:

Verwacht verloop leningenportefeuilles 2020				*Bedragen x € 1.000*
		BIJ:	**AF:**	
Portefeuille	**Stand per 1-1-2020**	**Nieuwe lening 2020**	**Aflossingen 2020**	**Stand per 31-12-2020**
Algemene Dienst	€ 71.625	€ -	€ 19.875	€ 51.750
De Volgerlanden	€ 60.000	€ -	€ 10.000	€ 50.000
Totaal	**€ 131.625**	**€ -**	**€ 29.875**	**€ 101.750**

Door de aandelenverkoop wordt naar verwachting in 2020 geen nieuwe lening aangetrokken waardoor er ook feitelijk geen renterisico optreedt.
De aflossing van de leningen voor De Volgerlanden kunnen volgens de meest recente grondexploitatie opgebracht worden door de grondverkopen in 2020.

Kredietrisico's
Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen worden gelopen vanuit uitzettingen of vanuit verleende garanties.

Uitzettingen
Onder uitzettingen worden verstaan verstrekte leningen en beleggingen. Naar verwachting zullen per eind 2020 de standen hiervan als volgt bedragen:

Leningen aan woningcorporaties	€	0,05 mln
Woningfinancieringen gemeentepersoneel	€	2,9 mln
Startersleningen	€	0,5 mln
Lening aan ROM-D	€	0,0 mln
Lening aan VR ZHZ	€	1,3 mln
Totaal	€	4,75 mln

In 2003 heeft de gemeenteraad besloten dat het verstrekken van geldleningen aan plaatselijke instellingen geen gemeentelijke taak is. Voor zover passend binnen de vastgestelde kaders kunnen dergelijke instellingen gebruik maken van het gemeentelijke garantiebeleid voor een zo gunstig mogelijke financiering van maatschappelijke activiteiten, waardoor de besparing in de rentekosten ten gunste van die activiteiten kan worden ingezet.

Garantstellingen
De gemeente loopt niet alleen kredietrisico op uitzettingen, maar ook op de geldleningen waarover een garantstelling is verstrekt. Naar verwachting zal de totale restantschuld van de gegarandeerde geldleningen per eind 2020 € 87,0 miljoen bedragen. Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

Woningbouw (direct)	€	2,1 mln
Woningbouw (vanuit WSW-achtervang)	€	76,2 mln
Overig	€	8,7 mln
Totaal	€	87,0 mln

De borgstellingspositie die voortvloeit uit de achtervang in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) bedraagt circa 90% van het totaal geborgde volume. Aan deze achtervangpositie, ook wel aangeduid als indirect kredietrisico, is een relatief laag risicoprofiel verbonden.
De achtervangafspraken tussen WSW en de gemeenten bepalen dat WSW de gemeenten zodanig informeert dat zij vanuit hun achtervangpositie redelijkerwijs hun financiële belangen kunnen bewaken. Daartoe verstrekt het WSW jaarlijks de volgende informatie:

1. **Overzicht Borgingsplafonds -** Het overzicht vermeldt de vastgestelde borgingsplafonds van alle corporaties waarvoor de gemeente is vermeld in geborgde leningovereenkomsten (stand per ultimo vorig verslagjaar, lopend jaar en volgend jaar). Het borgingsplafond is het bedrag dat een corporatie in de aangegeven periode maximaal mag lenen onder WSW-borging voor financiering van de door haar geplande activiteiten.
2. **Overzicht financiële ratio's -** Het overzicht financiële ratio's vermeldt de gewogen financiële ratio's ICR, DSCR, LTV, solvabiliteit en dekkingsratio van alle corporaties waarvoor de gemeente is vermeld in geborgde leningovereenkomsten (stand per ultimo vorig verslagjaar). De vermelde ratio's zijn gebaseerd op de door de corporatie

aangeleverde cijfers die WSW gebruikte voor de bepaling van de risicoclassificatie van de corporatie.

3. **Leningenoverzicht -** Het leningenoverzicht bevat detailinformatie per corporatie voor alle afzonderlijke geborgde leningovereenkomsten waarin de gemeente is vermeld.
4. **Het Schuld/WOZ-overzicht -** Dit overzicht bevat per corporatie informatie over de geborgde schuld en de WOZ-waarde van het bij WSW ingezette onderpand. Het overzicht geeft informatie over de gehele corporatie. Maar het overzicht geeft ook informatie over het onderpand dat zich in de gemeente bevindt en de geborgde schuld van de corporatie waarvoor de gemeente is vermeld in de leningovereenkomsten. Uit het Schuld/WOZ-overzicht is onder andere afleesbaar of de corporatie op dit moment voldoet aan de dekkingsratio van WSW en de limiet achtervang gemeenten.

De overige borgstellingen zijn te kenmerken als directe gemeentelijke kredietrisico's. De grootste hiervan betreft een aansprakelijkheid voor de financieringsportefeuille van HVC waaraan een bedrag van € 8,7 miljoen verbonden is.

Liquiditeitsrisico
Liquiditeitsrisico is het risico dat de gemeente vanwege een tekort aan geldmiddelen niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen. Voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is dit risico beperkt, onder meer vanwege een met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) per 1 januari 2019 herziene kredietlimiet van € 8 miljoen.

Debiteurenrisico
Het debiteurenbeleid is gericht op het beperken van de uitstaande debiteurenomvang. Door middel van reguliere aanmaningsrondes, invorderingsacties en inning door middel van automatische incasso worden de risico's beperkt gehouden.

Kas- en saldobeheer.
De inrichting van het betalingsverkeer (het beheer van het gemeentelijke rekeningstelsel, het coördineren van bevoegdheden en het verrichten van feitelijke betalingen) alsmede de saldoregulatie wordt verzorgd vanuit Servicecentrum Drechtsteden. De gemeente was, is en blijft daarbij overigens eigenaar van de betreffende bankrekeningen. De gemeente onderhoudt contacten met de BNG en Rabobank.
Een hulpmiddel bij de saldoregulatie èn voor het eventueel opnemen van langjarige financiering is de meerjarige liquiditeitenplanning, welke door het SCD in nauw overleg met de gemeente is opgezet. Deze planning wordt periodiek geactualiseerd op grond van nieuwe informatie of inzichten rond bijvoorbeeld investeringen en grondexploitaties. Op basis van de meest actuele planning wordt voor 2020 geen nieuwe lening verwacht (zie ook onderdeel financieringspositie).

Schatkistbankieren
Bij het gemeentelijk saldobeheer dienen de nieuwe voorschriften rond Schatkistbankieren in acht te worden genomen. Onder deze regeling dienen gemeenten tijdelijk overtollige geldmiddelen bij het Ministerie van Financiën te stallen, rekening houdend met een drempelbedrag,. Het drempelbedrag voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht voor 2020 kan als volgt worden berekend:

Berekening drempelbedrag SKB 2020:				
	Begrotingstotaal	€	83,995	miljoen
	Relevant percentage		0,75%	
	Drempelbedrag (afgerond)	€	627.713	

Wanneer de gemeente het drempelbedrag overschrijdt dient het meerdere afgestort te worden in ’s Rijks Schatkist. Over dit saldo wordt op dit moment geen rente vergoed.

Begin juli 2019 heeft de Minister van Financiën de toegezegde beleidsdoorlichting van artikel 12 schatkistbankieren en betalingsverkeer Rijk aan de Tweede Kamer gezonden. Deze doorlichting fungeerde ook als basis voor de evaluatie van de wijziging van de Wet fido uit 2013, het verplichte schatkistbankieren. Om decentrale overheden met structurele schulden en slechts incidentele middelen tegemoet te komen, denkt het kabinet aan een eventuele verhoging dan wel andere berekening van het drempelbedrag. Het tijdstip van eventuele aanpassing van het drempelbedrag is nog niet bekend.

Informatievoorziening
Met het Servicecentrum Drechtsteden vindt regelmatig overleg plaats over de voortgang en uitvoering van de treasuryzaken, met name over de liquiditeitenplanning en eventuele financieringsmogelijkheden. Vanwege de grote rol van De Volgerlanden in de gemeentelijke kastromen wordt ook de planeconoom daarbij betrokken.

Rentetoerekening

In het rapport vernieuwing BBV is het advies opgenomen om meer inzicht te geven in de manier waarop de rentelasten uit korte en lange financiering worden toegerekend. De volgende schema's geven hier invullen aan.

	Berekening rente-omslag MJB2020				
	Berekening rente omslag percentage over de stand per	**1-1-2020**	**1-1-2021**	**1-1-2022**	**1-1-2023**
	Boekwaarde investeringen	173.660.172	158.807.430	143.317.926	136.589.050
	- grex Volgerlanden en het voorzien verlies	-58.738.732	-47.538.616	-34.660.136	-31.141.023
A	**Totaal**	**114.921.440**	**111.268.814**	**108.657.790**	**105.448.027**
	AF: Boekwaarde investeringen niet in omslag betrekken				
	- financiering Rhiant	*-53.828*	*-50.739*	*-47.526*	*-44.313*
	- financiering Rom-D	*0*	*0*	*0*	*0*
	- financering Veiligheidsregio	*-1.342.809*	*-1.311.733*	*-1.279.910*	*-1.247.324*
	- financiering Wonfin.regeling en start.leningen	*-3.448.911*	*-3.404.911*	*-3.358.911*	*-3.310.911*
	- overige Grexen	*-21.502.885*	*-19.243.379*	*-18.317.446*	*-16.544.634*
	Totaal	**-26.348.433**	**-24.010.762**	**-23.003.793**	**-21.147.182**
B	**Boekwaarde waarover rente wordt verdeeld**	**88.573.007**	**87.258.052**	**85.653.997**	**84.300.845**
	Financiering:				
	Langlopende leningen ALD	71.625.000	51.750.000	34.875.000	44.000.000
	Reserves	31.672.860	31.512.853	31.119.736	30.724.257
	Voorzieningen	5.106.196	5.747.184	6.378.238	6.501.054
C	**Totaal**	**108.404.056**	**89.010.037**	**72.372.974**	**81.225.311**
D	**Financieringstekort + of overschot - (A-C)**	**6.517.384**	**22.258.777**	**36.284.816**	**24.222.716**
	Rentelasten:				
	Rente over eigen vermogen en voorzieningen	0	0	0	0
	Rente financieringstekort ALD	14.198	76.425	80.322	146.061
	Rente langlopende leningen ALD	959.762	994.542	1.045.832	1.054.577
E	**Totale rentelasten**	**973.960**	**1.070.967**	**1.126.154**	**1.200.638**
	AF: Rente niet in omslag te betrekken:				
	- Rente financiering Rhiant, Rom-D ,Veil.regio, Won.fin.,Start.len.	-67.884	-47.014	-42.619	-41.703
	- Rente aan Grexen	-193.526	-174.839	-154.376	-148.931
	Totaal	**-261.410**	**-221.853**	**-196.995**	**-190.634**
F	**Te verdelen rente**	**712.550**	**849.114**	**929.159**	**1.010.004**
	Werkelijk percentage omslagrente is F/ B *100	**0,80%**	**0,97%**	**1,08%**	**1,20%**
	Afgerond percentage omslagrente begroting 2020	**1,20%**	**1,20%**	**1,20%**	**1,20%**
	Dit blijft binnen de toegestane afwijking van 0,5 %				

	Rentetoerekening begroting 2020-2023	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023
	Taakveld Treasury				
a	Externe rentelasten over de korte en langlopende leningen	1.450.020	1.491.124	1.459.514	1.499.041
b	Externe rentebaten	-67.884	-47.014	-42.619	-41.703
	Saldo rentelasten	**1.382.136**	**1.444.110**	**1.416.895**	**1.457.338**
c1	Rente door te berekenen aan de grondexploitaties	-191.670	-162.600	-147.057	-124.461
c2	Rente projectfinanciering De Volgerlanden	-477.917	-432.396	-340.679	-322.872
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	**712.550**	**849.114**	**929.159**	**1.010.004**
d1	Rente over het eigen vermogen - reserves	0	0	0	0
d2	Rente over de voorzieningen	0	0	0	0
	Totaalraming van de aan taakvelden toe te rekenen rente	**712.550**	**849.114**	**929.159**	**1.010.004**
e	Aan de taakvelden toe te rekenen rente d.m.v. rente omslag *	-1.044.267	-1.027.084	-1.009.487	-994.938
f	**Begroot renteresultaat op taakveld Treasury**	**-331.717**	**-177.970**	**-80.328**	**15.066**

** Dit is exclusief het rentedeel over de deelnemingen. Alle kosten en baten inzake deelnemingen worden verwerkt op het taakveld treasury maar ze tellen niet mee voor het resultaat op treasury*

3. Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen kunnen we onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies (bijvoorbeeld leges, marktgeld) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing, rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de desbetreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen. De opbrengsten hieruit kunnen door de gemeenteraad vrijelijk binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerende-zaakbelastingen (OZB), hondenbelasting en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide heffingen. In het vervolg gaan wij achtereenvolgens in op:

- Ontwikkelingen en rijksbeleid
- Overzicht opbrengst gemeentelijke heffingen
- Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)
- Overige lokale heffingen
- Kwijtscheldingen

Ontwikkelingen en rijksbeleid

<u>Verruiming gemeentelijk belastinggebied</u>
Al enige tijd wordt in deze paragraaf lokale heffingen in zowel de begroting als jaarrekening aandacht besteed aan de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied.
Ook nu wordt weer een laatste stand van zaken gegeven.

Diverse studies (2015) die pleitten voor een herziening van het gemeentelijke belastinggebied, gevolgd door een eerste aanzet (2016) van de minister aan de Tweede Kamer over de hervorming van de gemeentebelastingen, hebben de vorige kabinetsperiode niet geleid tot een verdere invulling. Staatssecretaris Snel van Financiën heeft de Kamers inmiddels, zoals eerder toegezegd, via een brief geïnformeerd over het proces om te komen tot de bouwstenen voor een beter belastingstelsel waarin hij ten aanzien van gemeentebelastingen aangeeft dat een verschuiving naar een ruimer gemeentelijk belastinggebied tot de mogelijkheden behoort. De eerder uitgewerkte plannen voor een herziening van het gemeentelijke belastinggebied worden hiertoe opnieuw doordacht. De staatssecretaris heeft zich ten doel gesteld begin 2020 de concrete bouwstenen en voorstellen voor verbetering en vereenvoudigingen van het stelsel op te leveren, met daarin duiding van de knelpunten en perspectief op de oplossingen.

<u>Vervangen macronorm OZB door benchmark lokale lasten</u>
Tot en met 2019 gold de zogenoemde 'macronorm'. Dit was een afspraak tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Rijksoverheid over de maximale stijging van de landelijke opbrengst onroerende-zaakbelastingen (OZB).

In 2020 komt er een benchmark, waarin naast de OZB ook de riool- en afvalstoffenheffing worden vergeleken. Door een vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de tariefontwikkeling met landelijke en provinciale gemiddelden, moeten de onderlinge verschillen tussen gemeenten nog inzichtelijker worden. Ook moet de benchmark het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

De huidige macronorm bepaalt de maximale jaarlijkse stijging van de ozb-opbrengsten van alle gemeenten samen en stamt uit 2007. Sinds die tijd is de vergelijking van de lokale lasten tussen gemeenten volgens het Rijk beter mogelijk geworden. Onder meer door de jaarlijkse Atlas van de lokale lasten van het COELO en de wettelijke verplichting om in de gemeentebegroting de ontwikkelingen toe te lichten.

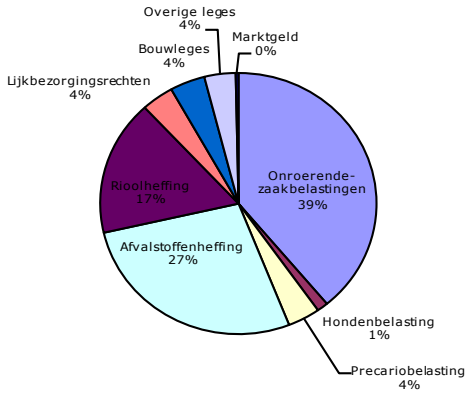
Ook bleek al in 2014 dat de macronorm geen effectief instrument is. ‘Het heeft niet bijgedragen aan de gematigde lastenontwikkeling. De besluitvorming over tarieven in gemeenten is namelijk in de eerste plaats geënt op lokale afwegingen,’ schrijft minister Ollongren in haar brief aan de Tweede Kamer over de invoering van de benchmark lokale lasten. Volgens haar zullen gemeenten door de benchmark nog scherper worden op een deugdelijke onderbouwing van de lastenontwikkelingen.

Overzicht gemeentelijke belastingopbrengsten

Onderstaande tabel geeft een overzicht, ingedeeld naar algemene dekkingsmiddelen en gebonden heffingen, met de geraamde opbrengst voor 2020 en 2019, evenals de verantwoorde opbrengsten over 2018. Wij merken op dat de verschillen tussen 2020 ten opzichte van 2019 geen indicatie geven van de stijging of daling van de tarieven, maar van de totale opbrengst. Factoren zoals ontwikkelingen in de WOZ-waarde en areaaluitbreiding spelen hierbij een belangrijke rol.

Heffingssoort	Rekening 2018	Begroting na wijz. 2019	Begroting 2020	Mutatie 2020 t.o.v. 2019
Algemene dekkingsmiddelen (ongebonden heffingen)				
Onroerende-zaakbelastingen	5.166	5.193	5.353	160
Hondenbelasting	165	155	175	20
Precariobelasting	541	522	523	1
Subtotaal	**5.872**	**5.870**	**6.051**	**181**
Gebonden heffingen				
Afvalstoffenheffing	3.553	3.604	3.764	160
Rioolheffing	2.180	2.209	2.297	88
Lijkbezorgingsrechten	559	509	520	11
Bouwleges	488	426	564	138
Overige leges	619	471	501	30
Marktgeld	42	45	46	1
Subtotaal	**7.441**	**7.264**	**7.692**	**428**
TOTAAL	**13.313**	**13.134**	**13.743**	**609**

Procentueel aandeel per heffingssoort op totale opbrengst 2020

In het begrotingsjaar is circa 16 % van de inkomsten afkomstig uit lokale heffingen. De lokale heffingen vormen daarom een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente.

Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de lokale woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze heffingen bepalen het leeuwendeel van de gemeentelijke opbrengsten en bepalen daarmee ook grotendeels de lokale lastendruk.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van gemiddelde WOZ-waarde (de basis voor het berekenen van de OZB-aanslag) en de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in euro's weergegeven over de laatste vier jaren. Hier zijn voor de afvalstoffen- en de rioolheffing de voor dat jaar geldende tarieven opgenomen. De gemiddelde woonlast OZB is berekend door de gemiddelde WOZ-waarde te vermenigvuldigen met het geldende tariefpercentage. In de kolom 2020 zijn de gevolgen van de belastingvoorstellen verwerkt.

	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Gemiddelde WOZ-waarde	215.000	221.000	234.000	252.000	
OZB-eigenaar	309,17	306,75	302,33	302,90	310,77
Afvalstoffenheffing	315,12	315,12	321,36	326,16	334,56
Rioolheffing eigenaar	120,84	120,84	120,84	122,64	125,76
Rioolheffing gebruiker	56,16	56,16	56,16	56,88	58,32
Ontwikkeling lastendruk	**801**	**799**	**801**	**809**	**829**
% stijging tov vorig jaar		-0,3%	0,2%	1,0%	2,6%

Bij de berekening van de woonlasten voor 2020 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Onroerendezaakbelasting	+ 2,6 %
Afvalstoffenheffing	+ 2,6 %
Rioolheffing	+ 2,6%

Deze verhogingen zijn conform de Kadernota.
Uit bovenstaande tabel blijkt dat de gemiddelde woonlasten in 2020 met 2,6 % zullen stijgen ten opzichte van het jaar ervoor.

Hieronder treft u per heffing een toelichting aan.

<u>Onroerende-zaakbelastingen (OZB)</u>
De onroerende-zaakbelastingen (OZB) genereren veruit het grootste deel van de gemeentelijke belastingopbrengst. De OZB bestaat uit drie verschillende belastingen: een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. De opbrengst vloeit

naar de algemene middelen van de gemeente. De raad bepaalt met het vaststellen van de begroting de totale opbrengst van deze heffing.

De heffingsgrondslag voor de OZB is de totale WOZ-waarde van de onroerende zaken, oftewel de WOZ-capaciteit. Deze wordt vastgesteld volgens de regels van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Voor 2020 gelden de WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2019. Door de geraamde opbrengst te delen door de WOZ-capaciteit ontstaat het tarief en daarmee het bedrag dat de belastingplichtigen moeten betalen.
De OZB wordt berekend naar een percentage van de WOZ-waarde van de onroerende zaak.

De percentages voor 2020 kunnen pas worden berekend wanneer de stijging of daling van de WOZ-waarden bekend zijn. Deze zijn op dit moment onvoldoende bekend. De verwachte stijging van de waarde van de woningen, leidt tot aanpassing van het tarief. Hierdoor geeft een stijging van de waarde, geen stijging van de belastingen.

Met de jaarlijkse voorstellen tot wijziging van de belastingverordeningen, worden de nieuwe tarieven voorgelegd. Op dat moment zijn de stijgingen van de WOZ-waarden bekend en kan het nieuwe tarief berekend worden. Om de ontwikkeling van de tarieven te laten zien, zijn hieronder de tarieven van afgelopen jaren opgenomen.

	2016	2017	2018	2019	2020
Eigenaar woning	0,1438	0,1388	0,1292	0,1202	
Eigenaar niet-woning	0,2773	0,2661	0,2579	0,2507	
Gebruiker niet-woning	0,2227	0,2136	0,2073	0,1985	

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Wettelijk uitgangspunt is dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten terzake.

Uit onderstaande berekening blijkt dat de heffing niet voldoende is om de kosten te dekken.

Berekening kostendekkendheid	
7.3 afval	
Kosten taakveld incl kwijtschelding	3.986.249
Inkomsten excl. heffingen	-227.602
Netto kosten taakveld	3.758.647
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	89.761
b.t.w.	665.986
Totale kosten (a)	4.514.395
Opbrengst heffingen (b)	3.764.000
Dekking (b/a*100)	83%

De tarieven hebben zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld (x € 1):

	2016	2017	2018	2019	2020
Meerpersoons	315,12	315,12	321,36	326,16	334,56
Eenpersoons	221,76	221,76	226,20	229,56	235,44
Stijging		0,0%	2,0%	1,5%	2,6%

Rioolheffing

Met ingang van 2010 hebben gemeenten de mogelijkheid gekregen om de kosten voor het hemel- en grondwater en het afvalwater te verhalen via de rioolheffing. Welke kosten via de rioolheffing worden verhaald wordt in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vastgesteld.

Dit gebeurt kostendekkend, zoals blijkt uit onderstaande berekening.

Berekening kostendekkendheid		
7.2 riool		
Kosten taakveld incl kwijtschelding	1.890.557	1.987.045
Inkomsten excl. heffingen	0	0
Netto kosten taakveld	1.890.557	1.987.045
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	214.443	223.527
b.t.w.	104.263	109.000
Totale kosten (a)	2.209.263	2.319.572
Opbrengst heffingen (b)	2.209.000	2.297.000
Dekking (b/a*100)	100%	99%

	2016	2017	2018	2019	2020
Eigendom	120,84	120,84	120,84	122,64	125,76
Gebruik meerpersoons	56,16	56,16	56,16	56,88	58,32
Gebruik eenpersoons	28,08	28,08	28,08	28,44	29,16
Stijging		0,0%	0,0%	1,4%	2,5%

Hendrik-Ido-Ambacht heft van eigenaren van panden een vast bedrag per jaar. Hierbij is 1 januari bepalend. Ook van gebruikers van panden wordt rioolheffing geheven. Eenpersoonshuishoudens betalen de helft van een meerpersoonshuishouden.

Vergelijking andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) is het goed een vergelijking met andere gemeenten te maken. Ook het landelijk gemiddelde is hierin opgenomen.

Vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2018 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer. De woonlasten in 2019 in Alblasserdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1).

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffen heffing	Totaal	Rangnr. meerp.huish.
Sliedrecht	199.000	0,0933	184	234	210	**628**	25
Papendrecht	218.000	0,1201	262	138	282	**682**	73
Dordrecht	188.000	0,1165	218	187	283	**688**	80
Alblasserdam	216.000	0,1172	253	173	339	**765**	204
Hendrik-Ido-Ambacht	253.000	0,1202	304	180	326	**810**	270
Hardinxveld-G'dam	239.000	0,1247	298	227	287	**812**	273
Zwijndrecht*	198.000	0,1210	239	298	354	**869**	331
Landelijk gemiddelde	266.000	0,1115	281	196	263	**740**	

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten.

* Voor Zwijndrecht is het totaalbedrag verlaagd met € 22 wegens een tegemoetkoming in de woonlasten.

Overige lokale heffingen

Hondenbelasting

De Gemeentewet regelt dat gemeenten een belasting mogen heffen op het houden van honden. De hondenbelasting is een zuivere belasting die, net als de onroerende-zaakbelastingen, naar de

algemene middelen van de gemeente vloeit. In onze gemeente is een relatie met het hondenbeleid gelegd.

Voor 2020 zijn de tarieven verhoogd met 2,6 %, zoals vastgesteld in de Kadernota.

Precariobelasting
Precariobelasting wordt geheven over kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven die in gemeentegrond liggen.

1 juli 2017 is wetgeving in werking is getreden die bepaald dat gemeenten geen precariobelasting meer kunnen heffen over netwerken van nutsbedrijven.
Er is wel een overgangsregeling. Gemeenten die op 10 februari 2016 een tarief hadden voor nutsnetwerken kunnen tot 2022 precariobelasting hiervan blijven heffen. Hierbij geldt wel dat die gemeenten over de resterende jaren maximaal het tarief in rekening kunnen brengen dat gold op 10 februari 2016.

Begraven
De tarieven zijn verhoogd in 2020 met 2,6% en zijn vrijwel kostendekkend.

Berekening kostendekkendheid	
7.5 begraven	
Kosten taakveld	442.755
Onttrekking aan reserve	-112.858
Inkomsten excl. heffingen	-84.186
Netto kosten taakveld	245.711
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	183.531
b.t.w.	7.685
Totale kosten (a)	436.927
Opbrengst heffingen (b)	435.453
Dekking (b/a*100)	100%

Leges
De leges zijn verhoogd mat 2,6% zoals vastgesteld in de Kadernota 2020.
De inkomsten uit leges zijn niet voldoende om de kosten te dekken.

Berekening kostendekkendheid	
bouwleges (8.3)	
Kosten taakveld	810.109
Inkomsten excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	810.109
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	777.987
b.t.w.	
Totale kosten (a)	1.588.096
Opbrengst heffingen (b)	564.287
Dekking (b/a*100)	36%

Berekening kostendekkendheid	
Burgerzaken (0.2)	
Kosten taakveld	1.000.362
Inkomsten excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	1.000.362
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	0
b.t.w.	
Totale kosten (a)	1.000.362
Opbrengst heffingen (b)	418.853
Dekking (b/a*100)	42%

Berekening kostendekkendheid	
overige leges	
Kosten taakveld	135.373
Inkomsten excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	135.373
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	147.921
b.t.w.	
Totale kosten (a)	283.294
Opbrengst heffingen (b)	82.528
Dekking (b/a*100)	29%

Marktgeld
De marktgelden zijn voor 2020 met 2,6% verhoogd.
De inkomsten uit marktgelden dekken de kosten niet.

Berekening kostendekkendheid	
3.3 Markt	
Kosten taakveld	69.128
Inkomsten excl. heffingen	-3.441
Netto kosten taakveld	65.687
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	0
b.t.w.	
Totale kosten (a)	65.687
Opbrengst heffingen (b)	45.826
Dekking (b/a*100)	70%

Kwijtschelding

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de zogeheten 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Er vindt ook een vermogenstoets plaats.
Een groot deel van de kwijtscheldingen wordt geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen.

Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend.

Naar verwachting wordt in 2020 voor de volgende bedragen kwijtschelding verleend:

x € 1.000	Werkelijk 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Afvalstoffenheffing	127	131	134
Rioolheffing	20	22	23
Totaal	147	153	157

4. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Wegen, riolering, water, openbaar groen, gebouwen en afvalinzamelvoorzieningen vormen niet alleen belangrijke schakels in de gemeentelijke infrastructuur, maar leveren ook een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van de gemeente. Ze hebben daarmee waarde voor de bereikbaarheid, de economie, de omgevingskwaliteit en de veiligheid. Om die waarde duurzaam en efficiënt in stand te houden, is een systematisch en planmatig beheer noodzakelijk. Het beheer is dan ook gericht op het duurzaam in stand houden van de gemeentelijke voorzieningen. Dit houdt in dat we kapitaalgoederen op een zodanige manier onderhouden dat tegen zo beperkt mogelijke kosten de voorzieningen voortdurend goed functioneren en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt. Met het beheren van de kapitaalgoederen (wegen, riolering, water, openbaar groen, sportfaciliteiten, gebouwen enz.) is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Mede om die reden worden beleid- en beheerplannen voor de openbare ruimte in de komende jaren telkens kritisch beschouwd op kosten in relatie met het gewenste kwaliteitsniveau van de gemeentelijke voorzieningen. Uitgangspunt voor het gewenste kwaliteitsniveau is dat de veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte op voldoende wijze gewaarborgd blijven en daar waar mogelijk een vorm van burgerparticipatie wordt ingebouwd.
Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), artikel 12, lid 2, moet in de begroting over het onderhoud van kapitaalgoederen worden aangegeven:

1. het actueel beleidskader (met betrekking tot beheerplannen: wanneer vastgesteld of geactualiseerd);
2. het van toepassing zijnde kwaliteitsniveau;
3. de vertaling van de financiële consequenties van het vastgestelde kwaliteitsniveau in de begroting.
   Er wordt al gedurende een reeks van jaren aan beheer van kapitaalgoederen gedaan en er zijn de nodige instrumenten, zoals beheersystemen, beschikbaar om de beheertaak te ondersteunen en om goede financiële ramingen te maken. De beheersystemen hebben als doel het beheer binnen de door de raad vastgestelde kwalitatieve normen zo effectief en efficiënt mogelijk in te richten. Dat betekent: op het aan te houden kwaliteitsniveau gerichte maatregelen op de juiste plaats en op de juiste momenten tegen de laagst mogelijke kosten. Maar effectief en efficiënt beheren lukt alleen als voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Het is belangrijk de juiste afwegingen te maken en in dit kader consequenties nader te beschouwen. Bij het bepalen van prioriteiten worden risico's afgewogen. In de beleidsplannen worden alle afwegingen en de consequenties daarvan inzichtelijk gemaakt. Op deze wijze komen wij tot effectief en efficiënt beheer.

Groot onderhoud

Om ervoor te zorgen dat de veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte gewaarborgd blijft, is het noodzakelijk om voor de diverse disciplines grootschalig onderhoud uit te voeren. De uitvoering van deze projecten moet jaarlijks binnen de beschikbare onderhouds- en investeringsbudgetten plaatsvinden. Voor de geplande werkzaamheden wordt uitgegaan van het vastgestelde Beleidsplan Wegen en GRP. Leidend voor het onderhoudsprogramma zijn de resultaten van de jaarlijkse inspecties van kapitaalgoederen.

Kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen worden zoveel mogelijk planmatig beheerd en onderhouden en omvatten dan ook een aantal specifieke beleidsplannen. In beleidsnota's komt de methodiek van beheer aan de orde en wordt de vraag beantwoord op welke wijze het areaal in een verantwoorde staat blijft tegen zo laag mogelijke kosten. Verder wordt hierin het beleidskader voor het kwaliteitsniveau van het onderhoud van kapitaalgoederen gegeven. Om de kosten voor het onderhoud te bepalen zijn normkosten berekend op basis van een gekozen kwaliteitsniveau. Dit gewenste onderhoudsniveau wordt bepaald aan de hand van de optimale kwaliteit.

Onderdeel openbare ruimte	Beleid- en beheerplan	Vastgesteld	Planning/actualisering
1. Wegen	Beleidsplan wegenbeheer 2013-2023	13-05-2013	2023
	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2009-2020 inclusief parkeernota	07-12-2009	2020
	Beleidsplan openbare verlichting 2020-2024	2019	2024
	Beheerplan openbare verlichting 2015-2019	07-09-2015	2020
	Beleidsplan infrastructurele kunstwerken 2015-2023	12-01-2017	2023
	Beleidsplan verkeersvoorzieningen 2015-2023	25-08-2015	2023
	Beheerplan verkeersvoorzieningen 2015-2019	25-08-2015	2020
	Beleidsplan straatmeubilair 2015-2023	25-08-2015	2023
	Beheerplan straatmeubilair 2013-2019	25-08-2015	2020
2. Riolering	Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2019-2023	30-10-2018	2023
	Rioolbeheerplan	2019	2023
3. Water	Baggerplan 2019	07-07-2019	2024
4. Openbaar groen	Beeldkwaliteitsplan Groen 2015-2019	2016	2020
	Beleidsplan bomen 2019-2033	2019	2033
	Groenstructuurplan 2013- 2023	21-05-2013	2023
	Beleidsplan begraafplaatsen 2008-2018	06-10-2008	2020
	Beheerplan begraafplaatsen 2009-2014	17-03-2008	2020

	Speelruimteplan 2013-2023	10-03-2014	2020
	Beheerplan speelvoorzieningen 2015-2019	24-11-2015	2020
5. Gebouwen	Gebouwenbeheerplan 2012-2021	27-05-2014	2021
6. Afvalinzameling	Grondstoffenbeleidsplan 2019-2023	2019	2023
	Zwerfafval- uitvoeringsplan 2019-2023	2019	2023

Voor de kapitaalgoederen worden specifieke meerjarige beleidsplannen en onderhoudsplannen opgesteld. De beleidsplannen worden voor een periode van 6 tot 10 jaar opgesteld en vastgesteld door de raad. Beheerplannen hebben over het algemeen een cyclus van 4 jaar en worden vastgesteld door het college. Beheerplannen kunnen actualisatie van het beleidsplan tot gevolg hebben. De beheerplannen vinden hun vertaling in jaarlijkse uitvoeringsplannen. Op basis van een gekozen kwaliteitsniveau worden de onderhoud- en vervangingskosten berekend met behulp van genormeerde kosten.

Kerncijfers

Onderwerp	Kerncijfers
Wegen	**Totaal areaal** 1.383.047 m2
	Asfalt 382.782 m2
	Elementen 994.774 m2
	Half verharding (wandelpaden) 5.491 m2
Kunstwerken	**Bruggen en onderdoorgangen (tunnels)** 93
	Overige kunstwerken 196

Riolering	**Vrijverval riolering** • gemengd riool: 57,22 km • vuilwaterriool: 51,09 km • regenwaterriool: 66,41 km • drainage: 13,28 km • totaal: 188 km
	Rioolgemalen • rioolgemalen: 22 • in beheer van het waterschap: 2
	Drukrioleringen • pompunits: 145 • drukriolering: 26 km
	Peilbuizen 56
	Lengte watergangen 31 km
	Aantal bomen 11.956
	Gazon 752.538 m2 (incl. bermen)
	Plantsoen 223.509 m2
Gebouwen	**Aantal gebouwen in onderhoud** 17
	Aantal molsystemen (ondergrondse afval inzamelsysteem) 704

	Aantal afvalbakken 510

Budgetten

(x1.000)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Riolering: onderhoud	715	774	844	730
Infrastructurele werken: onderhoud	111	112	112	114
Openbare Verlichting: onderhoud	179	184	185	191
Wegen, straten en pleinen: onderhoud	2.251	2.276	2.284	2.313
Waterwegen: onderhoud	251	312	383	268
Openbaar groen: onderhoud	1.308	1.323	1.328	1.346
Reserves & voorzieningen (per 1 jan.)				
Egalisatiereserve wegbeheer	650	520	390	390
Voorziening riolering	5.616	6.259	6.393	6.602

1. Wegen

1.A Wegenbeheer

Beleidskader

De algemene doelstelling voor het wegbeheer is het voeren van een duurzaam wegbeheer waarbij de veiligheid voor de verkeersdeelnemers in stand wordt gehouden. Comfort en aanzien van de weg spelen hierbij een beperkte rol. Het uitgangspunt van het wegbeheer is het in 2013 vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023'.
Om kapitaalvernietiging van asfaltverhardingen te voorkomen, moet onderhoud op B(asis)niveau worden uitgevoerd. Dit niveau komt overeen met de richtlijnen die worden beschreven in publicaties van de CROW, het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. Onder het begrip basisniveau wordt verstaan: "Instandhouding op langere termijn,

uitgaand van een gemiddelde levensduur. Er wordt geen achterstand opgebouwd. Incidenteel zijn kleine achterstanden in onderhoud mogelijk. Onveilige situaties worden onmiddellijk aangepakt." Elementenverhardingen worden veilig en begaanbaar in stand gehouden. Welke beeldkwaliteit daar uit volgt, is van ondergeschikt belang. Hierbij is als prioriteit in begaanbaarheid en uit te voeren onderhoud aangehouden: het trottoir of het voetpad, het fietspad en vervolgens de straat en parkeervakken. Met dit uitgangspunt worden onderhoudswerkzaamheden aan elementenverhardingen van straten en parkeervakken met ruimere tussenpozen uitgevoerd dan van trottoirs en fietspaden.

Financieel kader
De financiële uitkomsten van het wegbeheersplan zijn in de meerjarenramingen vertaald en opgenomen onder het taakveld 'verkeer en vervoer' van het Programma Buitenruimte. De recente wijzigingen in het BBV hebben voor het wegbeheersplan gevolgen. Op wegen hebben we in het verleden meestal niet afgeschreven, voor groot onderhoud blijft dat onveranderd. Op nieuwe wegen ofwel renovatie (incl. fundering) van wegen zullen we in de toekomst wel gaan afschrijven. Het huidige onderhoudsbudget wegen plus de verrekening met de reserve wordt opgesplitst in een (groot) onderhoudsdeel en een renovatiedeel.

Egalisatiereserve wegbeheer
Op 1 januari 2019 heeft de reserve wegbeheer een saldo van circa € 0,9 mln. Conform het vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023', zal jaarlijks een bedrag uit de egalisatiereserve worden onttrokken en worden besteed als gedeeltelijke dekking voor het tekort op wegonderhoud.

Ontwikkelingen
Vanuit de VINEX-locatie De Volgerlanden zal in de komende jaren een aantal wegvakken voor overdracht naar de Algemene Dienst in aanmerking gaan komen, dit in samenhang met de voortgaande ontwikkeling van deze uitbreidingslocatie. Binnen de reservering voor areaaluitbreiding is hiermee rekening gehouden.

1.B Verkeer en vervoer

Beleidskader
In 2009 zijn in het kader van Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP) voorkeurstructuren vastgesteld voor gemotoriseerd verkeer, openbaar vervoer en langzaam verkeer. Voor gemotoriseerd verkeer heeft dit geleid tot een nieuw wegencategoriseringsplan (voorkeurstructuur voor de hoofdwegen). Hierin zijn de kaders voor een goede bereikbaarheid, verkeersdoorstroming en veiligheid op de gemeentelijke wegen in het kader van Duurzaam Veilig vastgesteld.
Doordat het GVVP een looptijd heeft tot 2020 wordt het GVVP binnen de nieuwe collegeperiode geactualiseerd. Bij deze actualisatie betrekken we ook het huidige parkeerbeleid.

1.C Openbare verlichting

Beleidskader
Eind 2019 wordt het nieuwe beleidsplan Openbare Verlichting 2020-2024 ter vaststelling aangeboden aan de raad.

Financieel kader

Met de actualisatie van het beleidsplan leggen we de nieuwe financiële kaders voor aan de raad.

Egalisatiereserve openbare verlichting
Op 1 januari 2019 heeft de reserve openbare verlichting een saldo van circa € 0,6 mln. Deze egalisatiereserve heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd.

Ontwikkelingen
Het nieuwe beleidsplan gaat in op het verduurzamen van de openbare verlichting door het toepassen van LED verlichting en het dimmen van verlichting op tijdstippen waarop weinig verkeer is. Ook wordt bij vervanging van masten en armaturen de infrastructuur voorbereid om toekomstige ontwikkelingen op het gebied van slim beheer en nieuwe functionaliteiten mogelijk te maken.

1.D Infrastructurele kunstwerken

Beleidskader
Binnen de openbare ruimte bevinden zich infrastructurele kunstwerken, die de kruising van (water)wegen of andere natuurlijke barrières mogelijk maken. Dit zijn onder andere bruggen, duikers, keermuren, trappen, tunnels en viaducten. Vanuit het oogpunt van veiligheid en aanzien moeten we deze onderdelen beheren en onderhouden. In het beleidsplan zijn de hoofdpunten van het beleid beschreven. Het huidige beleid is erop gericht de kunstwerken op het kwaliteitsniveau ‘basis’ te onderhouden. De uitgangspunten van het vastgestelde beleids- en beheerplan zijn vervolgens vertaald naar een plan van aanpak voor het onderhoud. Op basis van de uit de inspectie verkregen informatie is inzichtelijk gemaakt in welke jaren onderhouds- c.q. vervangingskosten voorzien worden. Hierbij is ook onderzocht of de voorziene werkzaamheden efficiënter kunnen worden uitgevoerd, zodat bezuiniging op o.a. arbeidskosten, maatregelen en materiaalkosten gerealiseerd kan worden. Uitgangspunt is een zodanig kwaliteitsniveau dat de kunstwerken en bruggen naar behoren functioneren en er dus geen sprake is van achterstallig onderhoud of gevaarlijke situaties. Bij het beheer heeft het voorkomen van gevaarlijke situaties eerste prioriteit. Tweede prioriteit is zorg dragen voor het goed functioneren van de voorzieningen, gevolgd door het wegwerken van eventueel achterstallig onderhoud.

Financieel kader
Voor het onderhouden van kunstwerken (bruggen, duikers, viaducten, verwijderen graffiti) is binnen het taakveld “Verkeer en wegen” van het Programma Buitenruimte jaarlijks een budget beschikbaar.

1.E Verkeersvoorzieningen

Beleidskader
Verkeersvoorzieningen zoals verkeersborden, straatnaamborden, ANWB-bebording, schrikhekken en verkeerspalen zijn onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden.
Periodiek worden de beleids- en beheerplannen 'verkeersvoorzieningen' geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven.

De verkeersvoorzieningen worden op het basisniveau onderhouden, waarbij niet meer wordt uitgegaan van een kwaliteitsdifferentiatie per gebied. Reden hiervoor is dat verkeersvoorzieningen qua plaatsing, beheer en onderhoud moeten voldoen aan wettelijke bepalingen en landelijke richtlijnen. In het beheerplan zijn uitgangspunten voor de verkeersvoorzieningen geformuleerd.

Financieel kader
Voor het onderhoud van verkeersvoorzieningen is structureel een budget beschikbaar binnen het taakveld “Verkeer en wegen” van het Programma Buitenruimte.

1.F Straatmeubilair

Beleidskader
Straatmeubilair, zoals banken, afvalbakken, fietsenstallingen en abri’s, is een wezenlijk onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van veiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden. Periodiek worden de beleids- en beheerplannen ‘straatmeubilair’ geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven.
Essentieel bij het beheer/onderhoud is het te hanteren kwaliteitsniveau voor het onderhoud. Op basis van de landelijke wetgeving en richtlijnen worden de betreffende voorzieningen in de openbare ruimte onderhouden op het kwaliteitsniveau ‘basis’.

Financieel kader
Voor het onderhoud van straatmeubilair is een budget beschikbaar binnen het taakveld “Verkeer en wegen” van het Programma Buitenruimte.

2. Riolering

Beleidskader
In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater met de daarvoor benodigde middelen uitgewerkt,.
Vanuit de Wet Milieubeheer zijn gemeenten verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van afvalwater binnen hun grondgebied. Ook is elke gemeente wettelijk verplicht om volgens deze wet (artikel 4.22) een GRP op te stellen.
Het functioneren van de riolering wordt onder andere gewaarborgd door het plegen van onderhoud. Door het beheer en onderhoud planmatig uit te voeren en af te stemmen met andere werken in de openbare ruimte, wordt dit zo efficiënt mogelijk uitgevoerd.
De planmatige aanpak en afstemming zijn uitgewerkt in het rioolbeheerplan. In het rioolbeheerplan zijn daarnaast de benodigde vervangingsinvesteringen op lange termijn in beeld gebracht.
In het basisrioleringsplan is onder meer aandacht besteed aan wijzigingen in het stelsel door onder andere afkoppeling van verhard oppervlak en geplande uitbreiding, als ook de wijziging in de neerslaghoeveelheden als gevolg van klimaatveranderingen.
Voor het grondwater is onze belangrijkste taak een goed inzicht verkrijgen in het grondwaterpeil met als doel het voorkomen en beperken van grondwateroverlast in kwantitatieve zin. Dit is verankerd in ons GRP.

Financieel kader
In het GRP zijn de kosten en beheermaatregelen die verband houden met de bovengenoemde

zorgplichten uitgewerkt. De verbrede rioolheffing dekt alle kosten die te maken hebben met onze zorgplicht voor het afvalwater, hemelwater en grondwater met een kostendekkend tarief.
Voor het uitvoeren van (verbeter)maatregelen, om aan de doelstellingen te kunnen voldoen, worden jaarlijks conform het gemeentelijk rioleringsplan in de investeringsplanning bedragen opgenomen.
Voor het beheer en onderhoud van rioleringen met toebehoren zijn budgetten beschikbaar onder het taakveld “riolering” van het Programma Buitenruimte.

Ontwikkelingen
Onze gemeente werkt in het kader van het Bestuursakkoord Water binnen de Drechtsteden samen met de gemeenten Dordrecht en Zwijndrecht en het waterschap Hollandse Delta. In 2014 is Alblasserdam hierbij aangehaakt. De onderlinge samenwerking van de gemeenten met het waterschap door een intensivering van de bundeling van kennis en capaciteit, heeft tot doel het vergroten van de kwaliteit, het behalen van kostenbesparingen en het verminderen van kwetsbaarheid.
De samenwerking in de waterketen richt zich op de (afval)waterketen voor afvalwater, hemelwater en grondwater en voor zover noodzakelijk op het oppervlaktewater en zal verder kunnen worden geïntensiveerd en gestructureerd op basis van haalbaarheidsonderzoek. Bij actualisatie van beleid zal de samenwerking in de waterketen worden verankerd en waar mogelijk en gewenst gezamenlijk beleid worden nagestreefd.

Klimaatadaptatie
Duidelijk is dat het klimaat verandert. De zomers worden heter, en de kans op extreme neerslag wordt steeds groter. Daarom zal de aanpak van klimaatadaptatie verder vorm moeten krijgen. Om de kansen te benutten willen we klimaatadaptatie verder gaan uitwerken bij stedelijke ontwikkeling, herstructurering van bestaande gebieden en het slim koppelen van beheersplannen. Het gaat daarbij om 4 thema's: droogte, hittestress, wateroverlast en waterveiligheid. We starten met een analyse van de klimaatatlas om de knelpunten en kansen op alle vlakken te identificeren. Vervolgens gaan we het gesprek aan over concrete toepassingen van klimaat adaptieve mogelijkheden met bewoners, projectontwikkelaars, woningbouwcoöperaties, etc. Bij dit alles wordt bekeken in hoeverre onderwerpen in Drechtstedenverband kunnen worden opgepakt en vindt afstemming plaats met het Actieplan Duurzaamheid.

Voorziening riolering
Vanaf 1 januari 2015 is de reserve riolering omgezet naar een voorziening met een saldo van circa € 3,3 miljoen. Deze voorziening heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd om tariefschommelingen te voorkomen. De voorziening wordt gevoed met het verschil tussen de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering en de inkomsten uit rioolheffing. De omvang van de voorziening per 1 januari 2019 is € 4,5 miljoen.
Conform het beleidsplan Wegen 2013-2023 komt het wegherstel van de bovenliggende verharding bij vervanging van het rioolstelsel ten laste van de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering. Dit bedrag (jaarlijks € 270.000) wordt gebruikt als gedeeltelijke dekking voor de onderhoudskosten van verhardingen.

3. Water

3.A Stedelijk waterbeheer

Op het gebied van waterbeheer hebben wij diverse plannen zoals het baggerplan en het beschoeiingenplan. In het nieuwe gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is de koppeling met waterbeheer opgenomen.

3.B Baggerplan

Beleidskader
Het baggeren en het daaraan ten grondslag liggende baggerplan is een belangrijke schakel in de gemeentelijke waterketen. Het baggerplan geeft inzicht in de beheeractiviteiten op het gebied van baggeren die benodigd zijn om de watergangen op diepte te houden.

Kwaliteitsniveau
Vanwege de Keur moeten wateren periodiek uitgebaggerd worden om ze op de juiste breedte en diepte te houden. Het feitelijke baggerwerk wordt zowel door onze gemeente als door het waterschap Hollandse Delta uitgevoerd, afhankelijk van de onderhoudsverplichting van de watergangen. Daarnaast bestaat de verplichting om deze wateren voor een schouw vrij te maken van los vuil en waterplanten.

Financieel kader
De kosten voor het baggeren van watergangen zijn opgenomen onder het taakveld 'openbaar groen en waterhuishouding' van het Programma Buitenruimte.

3.C Beheer en onderhoudsplan oeverbeschermingen
Sinds 2018 hebben wij een Beheer- en onderhoudsplan oeverbescherming 2018-2026. Hierdoor kan onze gemeente het beheer en onderhoud aan de oeverbescherming op een structurele wijze uitvoeren.

4. Groen

4.A Groenstructuurplan

Beleidskader
De Groenstructuurvisie voor de gemeente is vastgesteld in het Groenstructuurplan (2013). In het Groenstructuurplan is onze gemeente in drie onderhoudszones verdeeld. Het Groenstructuurplan vormt het beleidsmatige kader om te komen tot een gestructureerd groenbeleid. Het groenbeleid richt zich op het creëren van een balans tussen de kwaliteit en de beschikbare middelen. Daarnaast biedt het Groenstructuurplan ook een kader voor ontwerp, (her)inrichting en het onderhoud van het openbaar groen.
De visie op de gewenste visuele kwaliteit van de groenvoorzieningen in de openbare ruimte is vastgesteld in het Beeldkwaliteitsplan Groen. Het Beeldkwaliteitsplan geeft weer wat het onderhoudsniveau is van het groen; met andere woorden welke kwaliteit er wordt nagestreefd.

Bomenbestand
Het actuele bomenbestand bestaat op 1 april 2019 uit 11.956 exemplaren. Naar aanleiding van een uitgevoerde reconstructies en regulier onderhoud worden nog 706 bomen herplant.
Financieel kader
De budgetten voor het onderhoud van openbare groenvoorzieningen zijn opgenomen onder het taakveld “Openbaar groen en waterhuishouding” van het Programma Buitenruimte. Bij uitbreiding

en andere mutaties van het areaal wordt het onderhoudsbudget aangepast.

Ontwikkelingen
Onkruidbestrijding op verharding is noodzakelijk, het houdt de weg toegankelijk, het gebruik van de weg veilig, de woonomgeving leefbaar en het verlengt de levensduur van de verharding. Het gebruik van chemische middelen is echter niet langer toegestaan.
Om deze reden wordt sinds 1 mei 2016 het onkruid op de verhardingen bestreden door toepassing van heet water- en hete luchttechniek. Deze toepassingen zijn arbeidsintensiever dan de voorheen toegepaste DOB-methode waarbij chemische middelen werden ingezet. Er moeten nu meer behandelingen plaatsvinden om hetzelfde beeld te houden. In perioden van "groei" is het moeilijk het beeld op orde te houden met de beschikbare middelen.

4.B Begraafplaatsen

Beleidskader
In het Beeldkwaliteitsplan Groen is aangegeven dat door de bijzondere functie van de begraafplaatsen deze binnen de representatieve zone vallen en daarom worden de begraafplaatsen op kwaliteitsniveau A onderhouden. Het beleidsplan begraafplaatsen geeft naast deze uitgangspunten ook inzicht in de benodigde capaciteit voor begraven en bijzetten van urnen voor de komende jaren. Op deze manier kan worden aangegeven op welk moment graven geruimd moeten worden om voldoende capaciteit te behouden.

Financieel kader
In de exploitatie begraafplaatsen zijn de kosten opgenomen voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen en het uitvaartcentrum. De leges van de verschillende begraafplaatsactiviteiten zijn mede op deze kosten afgestemd en leiden tot een kostendekkende exploitatie.
Egalisatiereserve begraafplaatsen
Deze egalisatiereserve heeft als doel de kosten en inkomsten voor het onderhoud van graven op begraafplaatsen, waarvoor het meerjarig onderhoud eenmalig door nabestaanden is afgekocht, gelijkmatig over de tijd te spreiden. Op 1 januari 2019 heeft de reserve begraafplaatsen een saldo van circa € 0,5 mln.

Ontwikkelingen
De begraafplaatsen en het uitvaartcentrum worden op verantwoorde wijze geëxploiteerd met een beheerder binnen onze eigen organisatie en inzet van aannemers voor het groenonderhoud van de begraafplaatsen en voor het delven van graven. Dit met extra aandacht voor representatie en onderhoud tegen aanvaardbare en kostendekkende tarieven voor alle begraaf- en uitvaartactiviteiten. Na een periode van ruimen van graven wordt een nieuw passend beeld op de begraafplaats Achterambachtseweg opgesteld.

4.C Speelvoorzieningen

Beleidskader
De kaders in het Speelruimteplan uit 2013 zijn grotendeels met participatie van ouders en kinderen tot stand gekomen. Samen met bewoners en kinderen zijn de wensen, ideeën, uitvoeringskaders en randvoorwaarden bepaald voor de herinrichting van speelplekken voor de komende tien jaar.

Eveneens is voor de komende 5 jaar opgenomen welke plekken op welk moment worden aangepakt en de beschikbare bedragen die hierbij horen. Het speelruimteplan wordt in 2020 geactualiseerd. In het Beheerplan speelvoorzieningen zijn de technische uitgangspunten voor het onderhoud uitgewerkt zoals eisen aan materiaalgebruik en valondergronden. Het Beheerplan speelvoorzieningen wordt na vaststelling van het speelruimteplan geactualiseerd. Speelplekken en speelvoorzieningen moeten volgens het speelruimteplan voldoen aan de eisen die de doelgroep (leeftijdscategorie) stelt. Verder moeten ze voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Door inspecties, vastgelegd in inspectierapporten, worden periodiek alle speelplekken en speelwerktuigen gekeurd op veiligheid en onderhoudstoestand. Waar nodig vindt reparatie en/of vervanging plaats.

Financieel kader
De jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten van de speelplaatsen zijn vertaald in het taakveld 'Openbaar groen en (openlucht) recreatie' binnen het Programma Sociaal, Welzijn en Educatie.

5. Gebouwenbeheer

Beleidskaders
In het Meerjarig Onderhoudsplan (MOP) 2017-2026 wordt voor de middellange termijn richting gegeven aan een effectief en efficiënt beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. In dit meerjarige plan is aangegeven welke onderhoudswerkzaamheden noodzakelijk zijn voor de gemeentelijke gebouwen in de komende periode. Het MOP is in 2017 geactualiseerd en vastgesteld. Met het instellen van een egalisatiefonds voor beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen zijn middelen beschikbaar voor beheer en onderhoud van de gebouwen. Zo kan tussen gebouwen en over de jaren geschoven worden met middelen.
Financieel kader
Bij de jaarlijks vast te stellen Kadernota zal op basis van het vastgestelde MOP 2017-2026 steeds de afweging tussen de gewenste en de beschikbare middelen plaatsvinden. Per gebouw vindt de afweging plaats of het beheer en onderhoud uitstel kan vergen als beschikbare financiële middelen in dat jaar te kort schieten.
Ontwikkelingen
De voormalige gemeentewerf aan de Grotenoord 2, Den Brommert aan de Smidshoef 24-30 en de woning aan de Onderdijk 142 zijn verkocht. Het voormalige ABN-AMRO gebouw aan de Graaf Willemlaan is gesloopt in afwachting van de ontwikkelingen aan de Graaf Willemlaan/Van Godewijckstraat. De Willem de Zwijgerschool wordt gesloopt zodra de nieuwe school aan de Ydenhove in gebruik kan worden genomen. De Margrietschool aan de Willem de Zwijgerstraat wordt binnenkort gesloopt en verkocht om plaats te maken voor nieuwe appartementen. De terreinen aan de Steenbakkersstraat en de Geard Alewijnstraat liggen al enkele jaren klaar voor herontwikkeling. De voormalige gymzaal aan de Weteringsingel wordt gebruikt voor opslag. Op termijn komt hier invulling met maatschappelijke bebouwing. De school aan de P.C. Hooftsingel 7 wordt gebruikt voor tijdelijke huisvesting scholen, op termijn ontwikkelen we een visie voor dit gebied. Voor alle schoolgebouwen wordt gewerkt aan een Integraal Huisvestingsplan. Aan de hand van de uitkomst van dit plan kunnen we bepalen hoe we in de komende 10-15 jaar het beste met onze onderwijsgebouwen om moeten gaan.
Duurzaamheid
Vanuit het Actieplan Duurzaamheid treffen wij duurzame maatregelen bij gemeentelijke gebouwen. De conventionele verlichting van o.a. het Baxhuis en centrum Bekestein zijn vorig jaar vervangen door LED verlichting. Het gemeentehuis is voorzien van een nieuwe klimaatregel installatie en de

radiatoren worden bekleed met warmte reflecterende folie. Dit jaar gaan we het Baxhuis voorzien van zonnepanelen. Bij het vervangen van gasgestookte C.V. installaties onderzoeken we of het mogelijk is om over te gaan op elektrisch aangedreven warmtepompen. Bij aanpassingen van gebouwen maken we zoveel mogelijk gebruik van circulaire en herbruikbare materialen, Daarnaast kopen we stroom voor openbare verlichting en voor onze gebouwen 100% groen in via Greenchoice. Bij de bouw van het nieuwe binnenbad van zwembad De Louwert worden naast gasloos waar mogelijk energiebesparende maatregelen getroffen. Denk aan warmtepompen, hybride verwarming, PV panelen, zonnecollectoren, LED verlichting met daglichtreductie en aanwezigheidsdetectie, slim waterverbruik.
Bij scholen en de gebouwen in beheer van Cascade hebben we slechts een stimulerende rol. In 2018 wordt de zaalverlichting van de Sophiahal voorzien van LED. Voor scholen is een energiebesparingstraject opgezet in de Drechtsteden, waaraan ook scholen uit Hendrik-Ido-Ambacht kunnen meedoen.

6. Afval

6.A Afvalinzameling

Beleidskader
De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van (gescheiden) huishoudelijk afval binnen haar grondgebied. Deze zorgplicht staat omschreven in de afvalstoffenverordening en vloeit voort uit de Wet Milieubeheer.
In 2019 is het grondstoffenbeleidsplan geactualiseerd. In dit plan zijn de beleidskaders uitgewerkt voor de periode 2019 -2023. De gemeente heeft als doel een hoogwaardige recycling van de ingezamelde grondstoffen mogelijk te maken. We zijn ons er van bewust dat het behalen van de VANG doelstellingen een grote opgave is en niet op korte termijn gerealiseerd kan worden. Stapje voor stapje werken we toe naar betere resultaten door het huidige systeem te optimaliseren.
Financieel kader
De kosten van het gescheiden inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval moeten worden gedekt uit de afvalstoffenheffing. In 2020 worden niet alle kosten voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval gedekt door de inkomsten uit de afvalstoffenheffing.
Door de aangescherpte doelstellingen vanuit het Rijk nemen de kosten op het gebied van afvalverwerking toe. Ons uitgangspunt is dat deze taak op termijn kostendekkend moet zijn. Door de invoering van de afvalstoffenbelasting voor Nederlands afval dat in de Afval Verwerkings Installaties (AVI's) wordt verbrand, zijn de kosten voor afvalverwerking flink gestegen. Deze belasting is ingevoerd om bedrijven en gemeenten te stimuleren meer te recyclen en zodoende de hoeveelheid te verbranden afval te reduceren. Hierdoor loopt de kostendekkendheid in 2020 verder terug.
In het nieuwe Grondstoffenbeleidsplan 2019 -2023 wordt voorgesorteerd om op termijn het invoeren van diftar mogelijk te maken. Diftar is het principe dat het tarief voor de afvalstoffenheffing wordt opgesplitst in een vast en een variabel tarief. De hoogte van het variabele deel wordt bepaald op basis van het aantal malen dat restafval is aangeboden. Dit gaat uit van het principe 'de vervuiler betaalt'. Bij de verdere uitwerking hiervan zal ook het uitgangspunt van volledig kostendekkende tarieven worden meegenomen.

Ontwikkelingen
In het landelijke programma Van Afval naar Grondstoffen (VANG) werken het Ministerie van I&M, (Rijkswaterstaat), VNG en brancheorganisatie NVRD (Koninklijke Vereniging voor Afval- en

Reinigingsmanagement) samen om zoveel mogelijk grondstoffen in te zamelen voor recycling en zo een vermindering van het restafval te realiseren. Het programma kent concrete doelstellingen: vanaf 2020 is er 100 kg restafval per inwoner per jaar en wordt huishoudelijk afval voor 75% gescheiden. En in 2025 is de 100 kilo teruggebracht naar 30 kilo restafval per inwoner. In Hendrik-Ido-Ambacht was er in 2018 sprake van 274 kg restafval (fijn en grof) per inwoner per jaar en wordt het huishoudelijk afval voor ongeveer 50% gescheiden.

Communicatie

In het nieuwe Grondstoffenbeleidsplan 2019 - 2023 is opgenomen dat actief ingezet wordt op gedragsbeïnvloeding door voorlichting, educatie, communicatie en inzet van afvalcoaches. Communicatie kan vooral bijdragen aan bewustwording, en dat is de eerste stap voor gedragsverandering.
Bij afvalcommunicatie wordt de link gelegd met het thema duurzaamheid. We maken voornamelijk gebruik van eigen communicatiemiddelen zoals het gemeentenieuws, de website en social media. Waar mogelijk zoeken we samenwerking met maatschappelijke partners (inclusief bewoners).

6.B Zwerfafval

Beleidskader

In het coalitieprogramma 2018-2022 is opgenomen dat er extra aandacht besteed wordt aan afval dat bewust of onbewust wordt achtergelaten op plekken waar het niet hoort. In 2008 is het Zwerfafvalbeleid 2008-2018 vastgesteld. In de praktijk is het beleid voornamelijk gebaseerd op maatregelen voor een schonere buitenruimte. Deze maatregelen zijn voornamelijk vertaald in concrete uitvoeringsopdrachten. Om een betere aansluiting te vinden tussen het Zwerfafvalbeleid 2008-2018 en de praktijk is gekozen om een zwerfafval-uitvoeringsplan 2019-2023 op te stellen. Deze sluit één op één aan met de extra inzet op zwerfafval en de doorlooptijd van de zwerfafvalvergoeding van Nedvang (Nederland van afval naar grondstof). Dit uitvoeringsplan komt in de plaats van een nieuw Zwerfafvalbeleidsplan. Dit uitvoeringsplan zet in op tegengaan van zwerfafval in de gemeente, met name op de hotspots.

Financieel kader

De gemeente komt tot en met 2023 jaarlijks in aanmerking voor een zwerfafvalvergoeding vanuit Nedvang. Deze vergoeding is bedoeld om extra maatregelen in te zetten om (preventief) afval tegen te gaan. Deze maatregelen zijn opgenomen in het Zwerfafval-uitvoeringsplan 2019-2023. Uitsluitend incidentele kosten kunnen uit de zwerfafvalvergoeding gedekt worden.
De kosten van het opruimen van zwerfafval zijn vertaald in het taakveld ‘Verkeer en vervoer’ binnen het Programma Buitenruimte.

5. Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is vastgelegd in de Nota “Grond voor Beleid” (2009). Met het grondbeleid wordt uitvoering gegeven aan de ruimtelijke visie die met name in de Structuurvisie "Waar de Waal Stroomt" (2009) is vastgelegd. In dit beleidsdocument worden de ruimtelijke ambities van de gemeente voor de komende tien tot vijftien jaar uiteengezet.

In de Nota grondbeleid is vastgelegd dat de gemeente zoveel mogelijk een actief grondbeleid zal voeren wanneer er sprake is van grootschalige ontwikkelingen of ontwikkelingen welke invloed kunnen hebben op de ruimtelijke of stedenbouwkundige structuur van de gemeente. Met dit actieve grondbeleid wil de gemeente gewenste ruimtelijke ontwikkelingen initiëren en sturen. Faciliterend grondbeleid wordt echter niet uitgesloten.

Ook de keuze om hoofdzakelijk het instrument Wet voorkeursrecht gemeenten te gebruiken is in de Nota grondbeleid vastgelegd. Als er aanleiding is om geen gebruik te maken van het gemeentelijk voorkeursrecht, wordt dit gemotiveerd aan de gemeenteraad aangegeven. Waar een minnelijke verwerving van gronden niet mogelijk blijkt, zal de gemeente gebruik maken van het onteigeningsinstrument.

Uitvoering grondbeleid

Voor de uitvoering van actief grondbeleid worden grondexploitaties opgesteld. Met een grondexploitatie wordt het financieel kader vastgelegd waarbinnen het beleid uitgevoerd moet worden. Voor enkele gewenste grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn in het verleden grondexploitaties vastgesteld die jaarlijks geactualiseerd worden. Op dit moment zijn er drie grondexploitaties binnen de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht: De Volgerlanden, bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1 en bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a.

Bij enkele kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen wordt wel faciliterend grondbeleid gevoerd, waarbij kostenverhaalovereenkomsten met de ontwikkelaars worden gesloten.

Prognose verwachte resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel worden de drie actieve grondexploitaties samengevat. Hierin is per project, naast wat algemene informatie, het verwachte financiële resultaat en het gewogen risicobedrag opgenomen. Om de grondexploitaties te kunnen vergelijken en de geprognosticeerde resultaten te kunnen optellen zijn de resultaten contant gemaakt naar 1 januari 2019. Voor de risicoanalyse worden jaarlijks, aan de hand van de RISMAN-methode, de verschillende risico’s die van toepassing zijn, benoemd, gekwalificeerd en gekwantificeerd. Vervolgens wordt een gewogen risicobedrag berekend met een zekerheidspercentage van 90%. Dit houdt in dat het voor 90% zeker is dat het genoemde bedrag voldoende is om de risico's af te dekken. In het weerstandsvermogen van de gemeente wordt met dit risicobedrag rekening gehouden.
Na de tabel wordt per grondexploitatie kort het toegepaste grondbeleid beschreven, net als een toelichting op het geprognosticeerde financiële resultaat.

Tabel 5.1 Projectoverzicht (peildatum 1-1-2019)			
Bedragen x €1.000.000,-			
	De Volger-landen	**Ambachtse-zoom Fase 1**	**Ambachtse-zoom Fase 1a**
Verwachte afronding project	2027	2028	2022
Totale plangebied (ha)	210 ha	22,2 ha	0,7 ha
Areaal nog aan te kopen grond	0,1 ha	3,5 ha	0
Areaal uitgeefbaar		15,6 ha	0,7 ha
Areaal nog te verkopen grond	23,8 ha	15,6 ha	0,7 ha
Gerealiseerde kosten	€ 309,0	€ 16,5	€ 0,4
Gerealiseerde baten	€ 238,3	€ 0,6	€ -
Boekwaarde	€ 70,7	€ 16,0	€ 0,4
Nog te realiseren baten -/- kosten	€ 70,7	€ 18,6	€ 0,9
Resultaat op eindwaarde	€ -0,0	€ 2,7	€ 0,6
Resultaat op netto contante waarde	€ -0,0	€ 2,2	€ 0,5
Risico's	€ 3,7	€ 2,3	€ 0,06

De Volgerlanden

Beleidskader

De gemeente heeft sinds het begin van het project actief grondbeleid gevoerd in het realiseren van woningbouwlocatie De Volgerlanden. De gemeente wilde alle gronden in eigendom verkrijgen om de regie te houden. Veelal werden gronden van particulieren aangekocht en overige benodigde gronden, die in bezit waren van projectontwikkelaars, werden via bouwclaimovereenkomsten bij het gemeentelijke eigendom betrokken.
De verwervingen in het gebied De Volgerlanden-West zijn afgerond. In het gebied De Volgerlanden-Oost is nog niet alle grond in volledig eigendom van de gemeente. Circa 0,06 hectare is in bezit van een private partij. Over de verwerving van de gronden is reeds overeenstemming bereikt.

Financieel kader

De grondexploitatie vormt het financieel kader van het project De Volgerlanden. Dit kader wordt jaarlijks geactualiseerd en opnieuw vastgesteld. Op 7 oktober 2019 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde grondexploitatie De Volgerlanden 2019 vastgesteld.
Met de gemeente Zwijndrecht is afgesproken dat het exploitatieresultaat tot € 20 miljoen (voor- of nadelig) gelijk tussen beiden gemeenten verdeeld wordt. Het bedrag boven de € 20 miljoen, komt voor 2/3 deel voor rekening van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel voor rekening van Zwijndrecht.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1

Beleidskader

Bij bedrijventerrein Ambachtsezoom wordt actief grondbeleid toegepast. Sinds 1 januari 2013 richt de planvorming van Ambachtsezoom zich alleen op het westelijke gedeelte van het bedrijventerrein (fase 1 en fase 1a). Nog niet alle grond in het gebied is in eigendom bij de gemeente. Wel is er met de betreffende partijen overeenstemming bereikt over de verwerving van de gronden.

Financieel kader
De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1, die het financiële kader van de betreffende fase van het project vormt, is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 juli 2019.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a
Beleidskader
Ook voor Ambachtsezoom Fase 1a geldt dat er actief grondbeleid toegepast wordt.

Financieel kader
De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1a geldt als het financiële kader van de betreffende fase van het project en is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 juli 2019. Deze grondexploitatie beperkt zich tot de gronden waar in het bestemmingsplan een directe bestemming 'Bedrijventerrein', met nadere aanduiding 'verkooppunt motorbrandstoffen' is opgenomen.

Tussentijdse winstneming

Tussentijdse winstneming geldt vooral bij grote projecten die diverse jaren duren. Hieronder zijn regels opgenomen over hoe wordt omgegaan met (tussentijdse) winstneming:

1. Tussentijdse winstneming kan alleen plaatsvinden indien:
   a. voldoende zekerheid bestaat over het (verwachte) resultaat van de grondexploitatie, ofwel het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat; én
   b. De grond (of het deelperceel) is verkocht; én
   c. De kosten zijn gerealiseerd.
2. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden voor tussentijdse winstneming wordt de zogenaamde percentagemethode (POC)toegepast.
3. Bij de bepaling van de tussentijdse winst worden de risico's die specifiek samenhangen met de nog te realiseren kosten en opbrengsten van de grondexploitatie in mindering gebracht.

Bij winstneming gelden in algemene zin de volgende uitgangspunten: de winst wordt naar rato van gerealiseerde kosten (en opbrengsten) genomen. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan is de winstrealisatie 50% x 50% = 25%. Zowel de realisatie van de kosten als de realisatie van de opbrengsten zijn bepalend in de bepaling van de omvang van de winstrealisatie.
Voor de grex De Volgerlanden geldt een bijzondere situatie omdat deze grex samen met Zwijndrecht wordt uitgevoerd in gezamenlijk winst en risico. Daarom wordt bij De Volgerlanden in zo'n situatie een extra risico afweging gemaakt in relatie tot de omvang van het project.

Reserve en Risico

De aard van de activiteiten binnen het totaal van de exploitaties maakt het noodzakelijk voor afdekking van de algemene risico's een algemene reserve grondbedrijf aan te houden. Deze reserve wordt opgebouwd uit de eindresultaten van alle afgesloten grondexploitaties plus alle tussentijdse winst- en verliesnemingen. Het nemen van winst geschiedt volgens de eerder beschreven methodiek van (tussentijdse) winstneming. Als er bij het opstellen dan wel het actualiseren van een kostprijscalculatie blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening

getroffen ten laste van de Algemene reserve grondbedrijf.

De Algemene reserve grondbedrijf moet op voldoende niveau zijn om de benoemde risico's te kunnen opvangen en moet een minimum niveau hebben afhankelijk van het risicoprofiel. Zodra het saldo van de reserve zich onder het minimum niveau bevindt, moet dit worden aangevuld vanuit de Algemene (concern)reserve. De Algemene reserve grondbedrijf kent geen maximum niveau.
Uit onderstaande tabel valt op te maken dat, rekening houdend met het geprognosticeerde resultaat van de grondexploitaties en de ingeschatte risico's, de algemene reserve grondbedrijf voldoende gevuld is.

Tabel 5.2 Overzicht resultaat en risico's				
Resultaat grondbedrijf (Netto Contante Waarde)*	€	2,7	mln.	Positief
Totale risico's*	€	4,2	mln.	
Algemene reserve grondbedrijf	€	7,9	mln.	
Voorzien verlies De Volgerlanden (Eindwaarde)	€	0,0	mln.	
*In deze cijfers is voor De Volgerlanden alleen rekening gehouden met deel van Hendrik-Ido-Ambacht				

6. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn die partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie heeft én waarin zij een financieel belang heeft. Een verbonden partij levert daarmee een bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen van de gemeente. Partijen waaraan een significant (financieel) risico kleeft, worden ook verwerkt in de paragraaf 'Weerstandsvermogen'.

BBV

In de nieuwe BBV is opgenomen dat voortaan een onderverdeling wordt gemaakt naar:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen, en;
- overige verbonden partijen.

In dit hoofdstuk gaan we in op de doelstellingen, taken en financiële aspecten van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht participeert. Bij een vennootschap en coöperatie participeert de gemeente in het risicodragend vermogen van een privaatrechtelijke rechtspersoon als aandeelhouder van de betreffende NV of BV.

Hieronder wordt een opsomming gegeven van dergelijke samenwerkingsverbanden.

Gemeenschappelijke regelingen	*Vennootschappen en coöperaties*
• GR Drechtsteden • GR Dienst Gezondheid & Jeugd • GR Veiligheidsregio • GR Omgevingsdienst • GR Drechtwerk • GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde • GR Koepelschap Buitenstedelijk groen • GR Openbare Verlichting GR Gevudo	• ROM-D • Oasen (NV) • Eneco Holding (NV) • BNG (NV)

De stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen zijn bij ons niet aan de orde.

Verbonden partijen (x € 1.000)	Relatief aandeel HIA	Bijdrage HIA begroting 2020	Omzet begroting 2020	Eigen vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Vreemd vermogen
				1-1-2018	31-12-2018	1-1-2018	31-12-2018
GR Drechtsteden							

Verbonden partijen (x € 1.000)	Relatief aandeel HIA	Bijdrage HIA begroting 2020	Omzet begroting 2020	Eigen vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Vreemd vermogen
Bureau Drechtsteden en staf	10,3%	889	8.626				
griffie	10,8%	46	427				
Sociale Dienst Drechtsteden	5%	12.747	247.338				
minus rijks-doeluitkering SDD	5,1%	-4.878	-95.459				
Service Centrum Drechtsteden	5,7%	1.958	34.162				
Gemeentebelastingen Drechtsteden	10,1%	573	5.675				
Onderzoekcentrum Drechtsteden	10,6%	95	893				
Totaal GRD	5,5%	16.308	297.121	4.207	-758	57.693	56.206
GR Dienst Gezondheid & Jeugd (zonder RAV)				3.299	4.194	83.840	57.426
DG&J	6,6%	1.673	25.408				
Serviceorganisatie Jeugd	5,7%	6.077	107.159				
GR Veiligheidsregio (incl. boxen)	5,1%	1.869	36.620	7.285	8.364	63.875	60.630
GR Omgevingsdienst	1,8%	430	24.543	2.873	1.736	9.908	6.693
Drechtwerk	4%	240	5.962	1.249	1.130	30.648	30.650
GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde	15,3%	215	1.409	3.881	3.988	1.977	1.991
GR Openbare Verlichting	14%	61	436	142	151	210	195

Verbonden partijen (x € 1.000)	Relatief aandeel HIA	Bijdrage HIA begroting 2020	Omzet begroting 2020	Eigen vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Vreemd vermogen
GR Gevudo (aandeel garantierisico ca. 8,6 mln)	7,6%	-73	-958	30	30	509	538
Vennootschappen							
ROM-D Holding NV	2,4%	109	4.601	4.103	4.077	2.151	2.151
ROM-D Capital BV				18.552	18.427	13	0,1
ROM-D Beheer NV				40	44	155	151
ROM-D Capital beheer BV				46	43	0	0
ROM-D KILL III CV	1,3%	141	6.793	9.569	10.389	9.107	9.014
ROM-D Projecten CV				2.481	2.103	2.393	9.492
Oasen (NV)	2,81%			103.668	108.494	162.538	159.959
Eneco Groep (NV)	0,5%			2.869.000	2.939.000	2.804.000	2.787.000
BNG (NV)	0,05%			4.687.000	4.991.000	135.185.000	132.518.000

A. Gemeenschappelijke regelingen

Een groot deel van de gemeentelijke middelen wordt via verbonden partijen ingezet voor realisatie van doelen, uitvoering van processen en ondersteuning van de bedrijfsvoering. Vanwege de vaak

aanmerkelijke bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen is inzicht in en effectieve sturing op deze verbonden partijen noodzakelijk.

GR Drechtsteden

De gemeenten in de Drechtsteden zijn gezamenlijk een netwerkstad en netwerkorganisatie op een aantal beleidsterreinen. Inhoudelijke samenwerking, afstemming en voorbereiding van beleid binnen de Drechtsteden vindt plaats op de beleidsterreinen Fysiek, Sociaal en Bestuur. Al een aantal jaren werken de Drechtsteden samen in gezamenlijke uitvoeringsorganisaties: Sociale Dienst Drechtsteden, Servicecentrum Drechtsteden, Gemeentebelastingen Drechtsteden, Onderzoekcentrum Drechtsteden, en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D) als onderdelen van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden.

Met die samenwerking zetten de gemeenten in op optimale dienstverlening aan de inwoners, organisatorische en financiële verbeteringen en presentatie van 'De Drechtsteden' naar buiten als economisch krachtige, goed bereikbare en leefbare regio. Zij doen dit elk met behoud van de eigen karakteristieke kenmerken. Daarnaast werken besturen en organisaties van de Drechtstedengemeenten ook samen met partijen in de regio, zoals het regionale bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, het onderwijs, de gezondheidszorg, welzijnsorganisaties en culturele instellingen. Participeren in de samenwerking biedt de gemeenten kansen en vernieuwingen voor de regio en daarmee ook voor de inwoners. De diversiteit aan beleidsterreinen en uitvoeringstaken waarop in Drechtstedenverband wordt samengewerkt, is vanzelfsprekend merkbaar in de programma's in onze gemeentelijke begroting.

Naam verbonden partij	**GR Drechtsteden**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. Om deze doelstelling te realiseren en met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, behartigt Drechtsteden de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen: • Economie en bereikbaarheid (economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen, publieke infrastructuur, economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Sociaal (sociale zekerheid en -ontwikkeling, onderwijs en kennisinfrastructuur, sport en cultuur) • Bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid • Staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering • Sociaal- geografisch onderzoek Daarnaast heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor: 1. de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de

	gemeenten belastingverordeningen en de kwijtscheldingsregels hebben vastgelegd, elk voor zover het hun gebied betreft; 2. de uitvoering van de WOZ waaronder ook de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft. NB: naar aanleiding van besluitvorming over het rapport Deetman zal de tekst van de GRD worden aangepast. Dit betekent dat bovenstaande tekst daar ook op zal worden aangepast. Het sociaal domein, bedrijfsvoering en de coördinatie van externe betrekkingen zijn dan de belangrijkste onderdelen van de samenwerking in de Drechtsteden.
Risico's	• de impact van de Visie Sociaal Domein is zeer groot en zal leiden tot extra eenmalige kosten (frictiekosten). • WMO Begeleiding: stijgende uitgaven vanwege vergrijzing van de bevolking. • WMO Huishoudelijke ondersteuning: stijgende uitgaven vanwege invoering abonnementstarief voor eigen bijdragen. • apparaatskosten: uitbreiding personele capaciteit vanwege groei dienstverlening en vertraging automatisering. • Zaak- en archief Systeem leidt mogelijk tot hogere beheerlasten
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Drechtstedenbestuur (collegelid), Drechtraad (raadsleden fracties) en diverse portefeuillehoudersoverleggen/bestuurlijke werkgroepen (portefeuillehouders).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Besluitvorming over het rapport Deetman heeft geleid tot nieuwe ontwikkelingen in de regio. De samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering en sociaal domein en de coördinatie van externe betrekkingen worden voortgezet binnen het domein van de GRD. Dit gebeurt onder sturing van de Drechtraad en verantwoordelijkheid van het Drechtstedenbestuur. Naast deze vorm van samenwerking, ontstaat er een spoor van samenwerking op het gebied van de ruimtelijk-economische ambities. De realisatie van de Groeiagenda komt hiermee nadrukkelijk onder de verantwoordelijkheid van de zeven gemeenten. Dit is een samenwerking van onderop, met lokaal behoud van taken. Met de Groeiagenda 2030 is een breed gedragen, grote ambitie voor de verdere ontwikkeling van de regio vastgelegd. De Groeiagenda is een integraal ambitiedocument waarin de opgavelijnen wonen, werken, bereikbaarheid en energiestrategie in samenhang zijn uitgewerkt. In gezamenlijkheid, in de bestuurlijke werkgroepen, worden deze opgavelijnen uitgewerkt in programma's. Daarbij wordt gewerkt vanuit lokale behoeften en mogelijkheden. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor hun lokale uitvoeringsplannen. De rol van het Drechtstedenbestuur en de regionale organisatie richt zich voor wat betreft de Groeiagenda met name op de externe lobby op de gezamenlijke agenda. De tekst van de GRD zal worden aangepast op deze ontwikkelingen.

Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)
Websites en documenten	www.drechtsteden.nl begroting 2020 en lokale zienswijze

GR Veiligheidsregio ZHZ

Onze gemeente maakt deel uit van de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. De gemeenschappelijke regeling VRZHZ is aangegaan met de gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hoekse Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, en Zwijndrecht.

In de veiligheidsregio zijn de brandweertaak en de taken op het terrein van de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en Crisisbeheersing en Rampenbestrijding ondergebracht.

Naam verbonden partij	**GR Veiligheidsregio ZHZ**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De regeling is opgericht voor de uitvoering van de Wet veiligheidsregio's en stelt zich ten doel te allen tijde een gezamenlijke effectieve en efficiënt georganiseerde slagkracht voor crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen te kunnen leveren en een deskundig en betrouwbare veiligheidsadviseur te zijn.
Risico's	De GR VRZHZ geeft de volgende risico's op: • Niet gedekte frictiekosten op langere tgv het overgaan van gemeentes naar de provincie Utrecht (; • Opgelegde taakstellingen; • Voltooiing van de reorganisatie.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	De burgemeester zit in het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De Veiligheidsregio heeft veel aandacht voor het afronding van de reorganisatie. Daarnaast is er aandacht voor de (nog) niet gedekte frictiekosten ten gevolge van de uittreding van de gemeenten Leerdam en Zederik (welke naar de provincie Utrecht zijn gegaan). Ook zal er een nieuw regionaal risicoprofiel worden aangeboden waarbij er een herijking heeft plaatsgevonden van de risico's welke onze regio kent.

Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)
Websites en documenten	www.vrzhz.nl

GR Omgevingsdienst

We participeren op Zuid-Holland Zuid-niveau in de GR Omgevingsdienst die voor ons de wettelijke milieu- en omgevingstaken uitvoert. De 10 gemeenten uit de regio Zuid-Holland Zuid zijn eigenaar, samen met de provincie Zuid-Holland.

Naam verbonden partij	**GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Uitvoeren van de wettelijke milieu- en omgevingstaken voor de 10 gemeenten van Zuid-Holland Zuid en een deel van de provincie Zuid-Holland.
Risico's	• Mate waarin de fluctuatie in omzet opgevangen kan worden door een flexibele schil van personeelsbestand; • Aansprakelijkheid voor adviezen
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) en lid van de auditcommissie
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Veel aandacht zal in 2020 uitgaan naar de technische implementatie van de Omgevingswet. De organisatie van OZHZ wordt voorbereid op een werkwijze waarbij er ruimte wordt geboden aan initiatieven uit de samenleving.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)
Websites en documenten	www.ozhz.nl

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

De GR DG&J Zuid-Holland Zuid bestaat uit twee organisatieonderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) en Serviceorganisatie Jeugd (SOJ). DG&J is voor de 10 deelnemende gemeenten verantwoordelijk voor het uitvoeren van taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, leerplicht en voortijdig schoolverlaten. De dienst stuurt ook de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg aan. DG&J is tot 2021 ook vergunninghouder voor de ambulancezorg in Zuid-Holland Zuid. Tweede onderdeel van de GR is de Serviceorganisatie Jeugd.

Dit onderdeel is verantwoordelijk voor de sturing op jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid. Dit doet de SOJ door contractmanagement, risicomanagement en budgetbeheersing, accountmanagement en informatievoorziening voor gemeenten.

Naam verbonden partij	**GR Dienst Gezondheid & Jeugd**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van de ontwikkelingskansen van onze inwoners. De Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) zorgt namens de gemeenten in ZHZ voor sturing op jeugdhulp.
Risico’s	Voor de Dienst Gezondheid & Jeugd worden de volgende risico's gemeld: • Batenraming: Een deel van de inkomsten van DG&J heeft een fluctuerend karakter, zoals de subsidies in het kader van o.a. Veilig Thuis, OGGZ, de opbrengst van de polikliniek. Hierdoor is er een beperkt risico dat de realisatie van de baten afwijkt van de raming. • Bedrijfsvoering/primair proces: Dit behelst de mogelijke extra inzet van mensen en middelen indien er een hoger dan voorzien beroep wordt gedaan op de dienstverlening in brede zin (Veilig Thuis, GGD, LVS en hiermee samenhangende ondersteuning) van de DG&J. De Serviceorganisatie Jeugd noemt als risico: • De ontwikkeling van de zorgvraag. Het belangrijkste risico zit in groei van de vraag naar jeugdhulp. De maatregelen uit de 'Omdenknotitie' moeten de groei van de vraag naar jeugdhulp een halt toe te roepen en ombuigen naar een daling.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) en de Auditcommissie (collegelid).

Toekomstperspectief en ontwikkelingen	DG&J bereidt zich voor op de nieuwe wet Ambulancezorg. In dit kader is de Regionale Ambulance Voorziening ZHZ (RAV) per 1-1-2019 ondergebracht in een coöperatie waaraan ook het Erasmus MC en het Albert Schweitzer Ziekenhuis deelnemen. Alle medewerkers die al voor 1 april 2018 in dienst waren bij de RAV zijn gedetacheerd aan de coöperatie. Dit brengt voor D&J geen risico mee omdat de loonkosten volledig worden doorbelast aan de coöperatie. Per 1-1-2019 zijn de gemeenten Leerdam en Zederik uitgetreden uit de GR DG&J. In aanloop naar deze uittreding heeft de GR organisatorische maatregelen getroffen om dit op te vangen. Daar waar de begroting niet direct bijgesteld kon worden, zijn frictiekosten ontstaan. Ter compensatie heeft de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden een uittredingssom betaald van circa € 4,0 miljoen. Deze middelen zijn toereikend om op termijn (2023) de frictie geleidelijk af te bouwen. De druk op de budgetten voor jeugdhulp blijft onverminderd hoog. Medio 2019 heeft het AB DG&J daarom de Omdenknotitie vastgesteld met als doel het budget in 2023 terug te brengen naar € 100 miljoen. Dit vraagt dat op de drie niveaus - SOJ, individuele gemeenten en de stichting Jeugdteams ZHZ - maatregelen integraal worden opgepakt. De Omdenknotitie biedt ruimte voor meer lokale invulling en daarmee beleidsverschillen tussen gemeenten. Dit kan leiden tot een verdere afname van de steun om voor jeugdhulp volledig financieel solidair te zijn.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)
Websites en documenten	www.dienstgezondheidjeugd.nl www.jeugdzhz.nl Begroting 2020

Drechtwerk

Drechtwerk laat mensen met een arbeidsbeperking zinvol en passend bij hun mogelijkheden, deelnemen aan het arbeidsproces. De invoering van de Participatiewet heeft invloed op Drechtwerk, omdat hiermee de Wet sociale werkvoorziening niet meer bestaat waardoor er geen automatische instroom van SW'ers meer is bij Drechtwerk.

Naam verbonden partij	**Drechtwerk**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling

Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drechtwerk is in het verleden opgericht om voor de deelnemende gemeenten uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Per 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. De SW'ers die al werkzaam zijn bij Drechtwerk kunnen daar blijven werken tot zij met pensioen gaan.
Risico's	• Hoogte van de Rijkssubsidie SW: De subsidie is de belangrijkste inkomstenbron van Drechtwerk. Het ministerie bepaalt de hoogte van de subsidie per medewerker. Wijziging in de bekostigingssystematiek heeft gevolgen voor de omvang van de subsidie SW. • Onvoldoende uitstroom van de SW-doelgroep: Voor de verdeling van de subsidiegelden houdt het Rijk rekening met de verwachte daling van de SW-doelgroep geprognosticeerd. Voor Drechtwerk komt dit neer op ongeveer 8 à 9 procent daling per jaar. Het niet realiseren van deze uitstroom leidt tot tekorten op de salarisbetalingen. • Loonkostenstijging ten gevolge van cao-ontwikkelingen. • Uitstaande geldlening aan Assembly Partner B.V.: Drechtwerk heeft bij voormalige dochter Assembly Partner een lening uitstaan van € 1,1 miljoen. Bij faillissement is het risico tot het niet volledig innen van de uitstaande lening reëel. De laatste aflossing is voorzien in 2023.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Opdrachtgeversrol: via bestuurlijke vertegenwoordiging in de GR Drechtsteden. Eigenaarsrol: wethouder financiën in het Algemeen Bestuur
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Omdat instroom vanuit de Wsw niet meer mogelijk is, heeft Drechtwerk in 2015 gekozen voor een strategie van gedeeltelijke afbouw, samenwerking met marktpartijen en gedeeltelijke verkoop van onderdelen. Vanuit financieel perspectief is deze strategie in 2017 omgebogen naar een toekomstgericht scenario, waarbij Drechtwerk zich tot een vaste waarde ontwikkelt binnen het sociaal domein van de Drechtsteden. Hierbij richt Drechtwerk zich op het bevorderen van de door- en uitstroom van zowel mensen uit de Participatiewet als uit de oorspronkelijke SW doelgroep. In het licht van deze strategie versterken Drechtwerk en de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) de onderling samenwerking versterkt. Onder andere is een gezamenlijke vennootschap ingericht van waaruit zowel mensen uit de bijstand als SW'ers worden gedetacheerd. Drechtwerk ontwikkelt daarnaast leer-werktrajecten waar cliënten van de SDD werkervaring op kunnen doen en zo doorstromen naar regulier werk. Ook stemmen Drechtwerk en SDD hun investeringen op elkaar af. De extra kosten die voortvloeien uit onderzoek en implementatie van de samenwerking met de SDD worden gedekt uit het transitiebudget voor Drechtwerk.

Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 3: gemiddeld
Websites en documenten	www.drechtwerk.nl Primaire begroting 2020 en zienswijze

Koepelschap Buitenstedelijk Groen en Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde

Naam verbonden partij	**Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde**
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het Natuur- en Recreatieschap heeft tot doel de natuur- en recreatieschapsgebieden in de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Ridderkerk en Zwijndrecht efficiënt en effectief te beheren.
Risico's	• Het uittreden van gemeenten uit het schap. • tekorten in de exploitatie vanaf 2022 vanwege uittreden Rotterdam en de provincie
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Wethouder RO is lid van het dagelijks en algemeen bestuur van het NRIJ. Een raadslid is lid van het Algemeen Bestuur van het NRIJ.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De provincie heeft besloten haar deelname in het NRIJ per 1/1/2017 te beëindigen. Ook de gemeente Rotterdam heeft besloten per 1/1/18 uit te treden. Er zijn overeenkomsten gesloten tussen het schap en de provincie en het schap en de gemeente Rotterdam over de uittreedvoorwaarden. De uittredingen van de provincie en Rotterdam vragen om een herijking van de samenwerking van de overige gemeenten in het schap. De uittredingen leiden tot tekorten in de exploitatie van het NRIJ vanaf 2022. De komende periode staat dan ook in het teken van de (financiële) toekomst en de transitie van het schap. De vijf deelnemende gemeenten hebben daarbij uitgesproken dat de tekorten bij het NRIJ niet mogen leiden tot een verhoging van de deelnemerbijdragen van de gemeenten. Het schap zal besparingsmogelijkheden in beeld moeten brengen. In april 2018 hebben de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Ridderkerk, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht uitgesproken de samenwerking tot zeker 2022 te willen continueren en die periode te gebruiken om te komen tot een solide en toekomstbestendig schap.

Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 2 (risicoprofiel laag/gemiddeld)
Website en documenten	www.recreatiegebied-ijsselmonde.nl

GR Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo)

Gevudo bezit 20 % van de aandelen van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland, HVC te Alkmaar en behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC. De GR Gevudo is aangegaan door de gemeenten Alblasserdam, Binnenmaas, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Graafstroom, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Liesveld, Nieuw-Lekkerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht. Waar de regeling in het verleden daadwerkelijk actief was in het verzamelen en verwerken van huishoudelijk afval, wordt het doel nu feitelijk uitsluitend verwezenlijkt door het verwerven, beheren en vervreemden van aandelen in het kapitaal van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC) en het partij zijn bij overeenkomsten tussen aandeelhouders van HVC. De GR Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de verplichtingen die HVC aangaat met betrekking tot de financiering van verbrandingsinstallaties. Hiervoor wordt een garantstellingprovisie ontvangen. De verdeelsleutel is het gemiddelde tonnage aangeleverd afval over de laatste vijf jaar. Per 1 juni 2015 is de GR Gevudo gewijzigd zodat de GR Gevudo aansluit bij haar huidige taak, namelijk aandeelhouder zijn van HVC en als doorgeefluik van de garantstellingsprovisie fungeren naar deelnemende gemeenten. De GR Gevudo is ook aangepast om te voldoen aan de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Naam verbonden partij	**GEVUDO**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Behartigen van de belangen van de deelnemers op het gebied van het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze verwerken van huishoudelijke afvalstoffen afkomstig van de Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en de Hoeksche Waard.
Onzekerheden	• De eventuele tekorten van HVC Alkmaar worden via de gemeenschappelijke regeling Gevudo omgeslagen naar de aandeelhouders.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	HVC is financieel robuust, ook op de middellange termijn, en de bedrijfsvoering van HVC is adequaat, uitgaande van de kapitalisering/financiering met gegarandeerde leningen. Als Hendrik-Ido-Ambacht staan wij garant voor € 7,9 miljoen. Maar zolang de

	verbrandingsinstallaties voldoende aanbod van onder andere de gemeentelijke klanten en waterschappen behouden, is het risico minimaal. HVC is zich hier bewust van en importeert bijvoorbeeld momenteel afval uit Groot Brittannië om de verbrandingsinstallaties zo efficiënt mogelijk te laten draaien en zo de risico's voor de gemeenten zo klein mogelijk te houden. Sinds 2014 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met HVC van kracht, alsmede voor de gemeente Dordrecht, gemeente Alblasserdam, gemeente Papendrecht en gemeente Zwijndrecht.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	De GR Gevudo heeft een risicoprofiel 1 (laag risico op financieel en bestuurlijk gebied) en daarmee sturingsarrangement 1.

Bureau Openbare Verlichting

Naam verbonden partij	
Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Krimpenerwaard, Vianen en Zederik hebben zich verenigd in de Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting (Bureau OVL). Kerntaak van deze organisatie is het uitvoeren van het beheer van de openbare verlichting en de centrale aansturing en bewaking op de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden hieraan. Bureau OVL fungeert op dit terrein ook als het kenniscentrum voor de deelnemers en voert in opdracht projecten voor de gemeenten uit.
Onzekerheden	• Er worden geen risico’s genoemd.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Bureau OVL neemt deel aan landelijke overleggen van het InterGemeentelijk-overleg Openbare Verlichting (IGOV) welke met ingang van 1 januari 2016 is ondergebracht in de stichting OVLNL.nl. Bureau OVL is van daaruit vertegenwoordiger namens de kleine en middelgrote gemeenten in het landelijk overleg van NetbeheerNederland.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 1: Laag

ROM-D

De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij is de grondontwikkelingsmaatschappij van de Drechtsteden. ROM-D is ene publiek-privaat samenwerkingsverband van de gemeenten in de Drechtsteden , de Provincie Zuid-Holland, de BNG en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam.

De belangrijkste opgave is het versterken van de regionale economie met als belangrijkste activiteiten:
- de uitgifte van kavels
- de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen
- de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen
- de promotie van de regio Drechtsteden

Naam deelneming	**Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D)**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	De structuren na invoering van de doorontwikkeling: 1. ROM-D Holding N.V. 2. ROM-D Beheer N.V. 3. ROM-D Capital B.V. 4. ROM-D C.V.
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het versterken van de economische ontwikkeling van de Drechtsteden.
Financieel belang van de gemeente	Kapitaaldeelname ROM-D Dordtse Kil III CV: Commanditair kapitaal: 140.989 (1,3%) ROM-D Holding NV: Kapitaal: 109.216 (2,4%)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Bestuurlijk: de wethouder Economie heeft zitting in de Holding N.V..
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Sinds 2017 hanteert ROM-D een nieuwe werkwijze. ROM-D werkt op een pro-actieve manier samen met ondernemers en grondeigenaren met inzet van kapitaal van een eigen revolverend kapitaalfonds. De ROM-D gaat daarbij dus zelf op zoek naar nieuwe ontwikkelingen. De komende jaren werkt ROM-D onder andere aan het Dolderman project (Dordrecht), Veerweg (Hendrik-Ido-Ambacht), en het Nedstaalterrein (Alblasserdam).

Sturingsarraggement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 3 (risicoprofiel gemiddeld)

Eneco

Naam deelneming	**Eneco Holding N.V.**
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Waarborg energielevering
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 22.495 (0,45%). In deze begroting is rekening gehouden met circa € 237.000 aan dividend. Bij de verkoop van Eneco vervallen de dividend inkomsten. In deze begroting is hierop deels geanticipeerd door een stelpost van € 105.000 vanaf 2021.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Per 31 jan. 2017 is de Eneco Holding formeel gesplitst. Dit maakt ons als gemeenten (53) per die datum aandeelhouder in het netwerkbedrijf Stedin Holding NV en het energiebedrijf Eneco Groep NV. Na de splitsing lag het voor de hand om de publiek belang afweging in het energiebedrijf opnieuw te maken. In oktober 2017 heeft onze gemeente in principe besloten tot het afbouwen van het aandelenbelang in Eneco onder nader, in gezamenlijkheid met andere aandeelhouders, te bepalen condities en procesafspraken. Op dat moment koos circa 75% van de aandeelhouders tot afbouw. Na de verkiezingen 2018 heeft ook de gemeente Den Haag tot afbouw gekozen, zodat nu circa 95% in principe kiest voor afbouw. De definitieve besluitvorming moet nog plaatsvinden en wordt eind 2019 verwacht.

Stedin

Naam deelneming	**Stedin Holding N.V.**
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Verantwoordelijk voor het netwerk ten behoeve van de energievoorziening
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 22.495 (0,45%). In deze begroting is rekening gehouden met circa € 237.000 aan dividend

Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Per 31 jan. 2017 is de Eneco Holding gesplitst in het netwerkbedrijf Stedin Holding NV en het energiebedrijf Eneco Groep NV.

Oasen

Het doel van deze deelneming is het borgen van publieke belangen met betrekking tot drinkwater.

Naam deelneming	**Oasen Zuid-Holland**
Vestigingsplaats	Gouda
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drinkwater verzorging inwoners Hendrik-Ido-Ambacht
Financieel belang van de gemeente	21 van de 748 uitgegeven aandelen (3%). De laatste jaren is geen dividend ontvangen.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	-

BNG

De gemeente heeft een financieel belang in de Bank Nederlandse Gemeenten.

Naam deelneming	**Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De Bank Nederlandse Gemeenten, opgericht in 1914, is een bank van en voor de overheid. De bank biedt financiële diensten aan, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. De BNG heeft de hoogste rating voor kredietwaardigheid (triple A).
Financieel belang van de gemeente	De gemeente heeft 25.818 aandelen (0.05%) in haar bezit. In deze begroting wordt rekening gehouden met circa € 63.000 aan dividend.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder neemt de gemeente deel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de miljoenennota 2017 werd door Kremers gerept over een mogelijke omvorming van BNG Bank, de NWB Bank en FMO (een bank voor ontwikkelingshulp) tot één financieringsinstelling. Bij nader inzien ziet het kabinet ‘vooralsnog minder toegevoegde waarde’ in het samenvoegen van Invest-NL met beide banken.

7. Bedrijfsvoering

Inleiding

Samen met onze inwoners en omgeving staan we voor complexe, maatschappelijke opgaven. De technologische ontwikkeling en de digitalisering van de samenleving denderen onverminderd door. Aan de ene kant zien we krapte op de arbeidsmarkt, maar aan de andere kant staan velen nog langs de kant. Gemeenten hebben met de drie decentralisaties in het sociaal domein een forse, complexe en financieel lastige uitbreiding van het takenpakket gekregen. De Omgevingswet gaat van de gemeente een andere werkwijze en houding vragen. In het ruimtelijke domein ontstaan nieuwe opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en een het opbouwen en onderhouden van een passende woningvoorraad.
Om onze doelstellingen te kunnen blijven realiseren hebben we een krachtige, zelfstandige organisatie nodig. In 2019 hebben we de nieuwe strategische nota bedrijfsvoering "Op maat verbinden" opgesteld. Met deze nota zetten we de richting uit voor de doorontwikkeling van de organisatie.

Personeel en Organisatie

Al deze ontwikkelingen vragen om een volgende stap. Een groei van rolbewuste naar rolbekwame medewerkers. Het kunnen doorgronden van vraagstukken en samenwerken, vraagt om meer sociale vaardigheden. Goed kunnen praten én luisteren, inlevingsvermogen en een positieve, open houding zijn minstens net zo belangrijk als kennis van verschillende onderwerpen.
Een groei in complexiteit betekent ook een groei in kwaliteit van mensen en middelen. We hebben op korte én langere termijn voldoende kwaliteit van mensen en middelen nodig.

Met de nota bedrijfsvoering als basis bepalen we hoe we dat gaan bereiken. Zo denken we continu na over hoe we het werk organiseren. Specialisme kopen we in waar nodig en op het juiste moment. We verbinden werk, mensen en talenten "op maat".
De arbeidsmarkt is krap. We ondervinden dit bij diverse functiegroepen, zoals in het ruimtelijke, sociale en technische domein. Samen met de regio zetten we in op het verbeteren van de arbeidsmarktcommunicatie. Daarnaast blijven we lokaal inzetten op trainee- en stageprogramma's en het zelf opleiden van medewerkers voor taken. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat we zorgvuldige keuzes blijven maken en bij twijfel "niet inhalen". Professionals moeten we niet alleen in huis halen, maar ook behouden. Daarbij passen onder andere een goed introductieprogramma en beloningsbeleid, aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en (regionale) doorgroeimogelijkheden.

Informatisering

De regionale sourcingstrategie krijgt steeds meer vorm. Deze sourcingstrategie vraagt van onze kant een sterke regie en goed opdrachtgeverschap. Goed opdrachtgeverschap en het actualiseren van onze visie op onze informatiehuishouding krijgen in 2020 extra aandacht.
De eerste stappen voor datagestuurd werken zijn gezet. Er bestaan vele mogelijkheden om met behulp van data onze inwoners beter van dienst te zijn. Om tot concrete resultaten te komen werken we nauw samen met het OCD.

Facilitair

Op facilitair gebied volgen wij het facilitair plan waarin onderhoud, modernisering en vervanging in een meerjarenplan uitgewerkt is.

Communicatie

We vinden het erg belangrijk om samen met bewoners en andere partijen te werken aan de toekomst van onze gemeente. We dagen hen uit om hun kennis, ervaring, creativiteit en kunde in te zetten voor Hendrik-Ido-Ambacht. Dit vraagt om een andere manier van communiceren en participeren. In 2020 werken we daarom verder aan en met onze nieuwe visies op participatie en communicatie. Onze uitgangspunten hierbij zijn een open, transparant en benaderbaar gemeentebestuur en goede en open onderlinge relaties. We investeren in deze relaties en in passende communicatiestructuren en werkvormen.

III - Financiële begroting

1. Inleiding

De financiële begroting bevat een nadere toelichting op de financiële positie van de gemeente. De toelichting begint met een uiteenzetting over de ontwikkeling van de financiële positie na vaststelling van de meerjarenbegroting 2019 en verder. Vervolgens komen een aantal specifieke financiële aspecten aan de orde, zoals het totaal van baten en lasten per programma, de incidentele baten en lasten, een samenvatting van nieuwe en/of geïntensiveerde exploitatiekosten, investeringen en de reservepositie.
NB In alle financiële tabellen zijn de bedragen afgerond op duizendtallen. Hierdoor kunnen in enkele eindtellingen afrondingsverschillen ontstaan. Dit heeft geen invloed op de daadwerkelijke cijfers.

2. Ontwikkeling financiële positie

Van Meerjarenbegroting 2019 naar Meerjarenbegroting 2020
Het financiële overzicht ziet er als volgt uit:

Tabel 1

Let op: - = voordeel	2020	2021	2022	2023
Saldo meerjarenbegroting 2019	**-695**	**-612**	**-1.143**	**-1.173**
Kadernota 2020-2023	910	1.317	1.781	1.734
Saldo Kadernota	215	705	638	561
Meicirculaire	-644	-473	-285	-296
Saldo na meicirculaire	**-429**	**232**	**353**	**265**
Financiering	-339	-211	-158	-123
Lokale heffingen	-108	-108	-108	-108
Openbare verlichting	-202	-199	-194	-185
Grondstoffenbeleidsplan	-3	-3	-38	-38
GRD taakstelling	-274	-388	-532	-635
SOJ	380			-30
Stelpost GRD op nivo 2020		133	277	380
Toekomstige onvoorziene ontwikkelingen	250	250	250	250
Begraafplaats				84
Diversen	-179	-45	-45	-55
Saldo begroting 2020-2023	**-904**	**-339**	**-195**	**-195**
Incidentele baten	450	93	93	93
Structureel en reëel resultaat	**-454**	**-246**	**-102**	**-102**

Financiering: De kosten voor het aantrekken van leningen zijn een afgeleide van hetgeen in de begroting plaatsvindt. Veranderingen in de grondexploitaties en investeringen vinden hun weerslag in de financieringsbehoefte. De rente is momenteel heel erg laag, zodat de prognose voor rentekosten op nog aan te trekken geldleningen naar beneden is aangepast.
Lokale heffingen: de extra inkomsten aan belastingen door onder andere areaaluitbreiding.
Openbare verlichting: Het nieuwe beleidsplan openbare verlichting leidt tot een voordeel.
Grondstoffenbeleidsplan: De financiële vertaling van het grondstoffenbeleidsplan.
GRD taakstelling: betreft de taakstelling zoals in de Drechtraad van 2 juli is vastgesteld.
SOJ: De 1e burap van 2019 geeft een nadeel van 10,2 miljoen. In de omdenknotitie van het AB van 4 juli is besloten de uitgaven terug te brengen tot 100 miljoen in 2023. De 1e burap van 2019 geeft een nadeel van 10,2 miljoen. Het is niet duidelijk in hoeverre dit doorwerkt in 2020, vooralsnog hebben we daartoe een stelpost opgenomen.
Stelpost GRD op nivo 2020: Er wordt voorlopig vanuit gegaan dat de taakstelling gaat over 2020.

Toekomstige onvoorziene ontwikkelingen: Vanwege de vele onzekerheden hebben we (wederom) voor onvoorziene ontwikkelingen een stelpost opgenomen.
Begraafplaats: Er is in 2023 niet meer voldoende geld in de reserve begraafplaats om het tekort op de exploitatie af te dekken. Conform de BBV is een negatieve reserve niet toegestaan. Bij ongewijzigd beleid komt het tekort daardoor vanaf 2023 ten laste van de algemene middelen.
Diversen: Diverse kleine aanpassingen. In 2020 hebben we een voordeel in verband met een incidentele onderuitputting van de kapitaallasten.

Uitgangspunten

Tabel 2

	2020	**2021**	**2022**	**2023**
Woningprognose	12.325	12.479	12.626	12.801
Inwonerprognose	31.181	31.571	31.943	32.385
Prijsstijging	1,6%	0%	0%	0%
Subsidies	2,6%	0%	0%	0%
Loonstijging	3,3%	1,25%	0%	0%
Omslagrente	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%
Kapitaallasten	Annuïtair	Annuïtair	Annuïtair	Annuïtair
Algemene uitkering (meicirculaire)	Lopende prijzen	Constante prijzen	Constante prijzen	Constante prijzen

Van realisatie 2018 naar begroting 2019 naar begroting 2020
In navolgend overzicht worden aanmerkelijke verschillen tussen de begroting 2020 en de begroting 2019 en realisatie 2018 toegelicht.
Een aanmerkelijk verschil is een verschil groter dan € 50.000 op taakveldniveau.

Tabel 3

	(Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2018	Begroting 2019 inclusief	Begroting 2020	begroting 2020 t.o.v. begroting	begroting 2020 t.o.v. realisatie
PMA1	**Sociaal, Welzijn en Educatie**	**R 2018**	**B 2019**	**2020**		
Taakveld	**Lasten per taakveld**					
4.2	Onderwijshuisvesting	1.425	1.209	1.279	69	-147
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.098	1.592	1.423	-169	325
5.1	Sportbeleid en activering	1.007	1.018	1.057	39	49
5.2	Sportaccommodaties	1.061	2.051	1.117	-934	56
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurpartic	939	1.118	1.025	-94	86
5.6	Media	513	521	534	14	21
5.7	(openlucht-)recreatie	468	525	475	-50	7
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.684	2.000	1.827	-172	143
6.2	Wijkteams	1.529	1.938	1.754	-183	226
6.3	Inkomensregelingen	6.180	6.074	6.291	217	111
6.4	Begeleide participatie	1.149	1.127	1.157	30	7
6.5	Arbeidsparticipatie	586	717	763	46	178
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	297	307	113	-194	-183
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.613	3.931	4.600	669	988
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.307	4.467	5.013	546	707
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-544	-394	-404	-10	140
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	668	815	948	133	280
7.1	Volksgezondheid	1.532	1.599	1.667	67	134
	Totaal lasten Sociaal, Welzijn en Educatie	**27.512**	**30.616**	**30.640**	**24**	**3.128**
Taakveld	**Baten per taakveld**					
4.2	Onderwijshuisvesting	-20	-28	-29		-9
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-129	-284	-127	158	3
5.1	Sportbeleid en activering	-500	-526	-540	-14	-40
5.2	Sportaccommodaties	-62	-64	-138	-74	-76
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurpartic	-605	-624	-633	-9	-29
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-33	-50	-51	-1	-18
6.2	Wijkteams	-59	-59	-60	-1	-1
6.3	Inkomensregelingen	-4.928	-4.807	-4.874	-67	54
	Totaal baten Sociaal, Welzijn en Educatie	**-6.335**	**-6.443**	**-6.451**	**-9**	**-116**
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Sociaal, Welzijn en Educatie	**21.177**	**24.174**	**24.189**	**15**	**3.012**

	(Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2018	Begroting 2019 inclusief wijzigingen tm KN	Begroting 2020	Verschil begroting 2020 t.o.v. begroting 2019	Verschil begroting 2020 t.o.v. realisatie 2018
PMA2	**Ruimtelijke ordening, economie en wonen**	**R 2018**	**B 2019**	**B2020**		
Taakveld	**Lasten per taakveld**					
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	479	502	283	-219	-197
3.1	Economische ontwikkeling	349	461	311	-150	-38
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.458	5.142	6.108	966	4.650
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	66	79	80	1	14
5.5	Cultureel erfgoed	12	18	18		5
7.4	Milieubeheer	786	754	749	-6	-37
8.1	Ruimtelijke Ordening	254	286	317	31	63
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	9.173	11.867	19.420	7.552	10.247
8.3	Wonen en bouwen	1.117	994	967	-26	-150
	Totaal lasten Ruimtelijke ordening, economie en wonen	**13.694**	**20.104**	**28.252**	**8.148**	**14.558**
Taakveld	**Baten per taakveld**					
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-602	-1.215	-102	1.113	499
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.458	-5.142	-6.108	-966	-4.650
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-50	-49	-50	-1	
7.4	Milieubeheer	-124				124
8.1	Ruimtelijke Ordening	-15	-22	-22		-8
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-9.849	-11.850	-19.391	-7.541	-9.542
8.3	Wonen en bouwen	-598	-440	-578	-139	19
	Totaal baten Ruimtelijke ordening, economie en wonen	**-12.695**	**-18.719**	**-26.252**	**-7.534**	**-13.557**
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Ruimtelijke ordening, economie en wonen	**999**	**1.386**	**2.000**	**614**	**1.001**
PMA3	**Buitenruimte**	**R 2018**	**B 2019**	**B2020**		
Taakveld	**Lasten per taakveld**					
2.1	Verkeer en wegen	3.290	3.918	3.792	-127	501
2.5	Openbaar vervoer	119	135	131	-4	12
5.73	Openbaar groen en waterhuishouding	2.382	1.960	1.960	-1	-422
7.2	Riolering	1.983	2.010	2.080	70	97
7.3	Afval	3.828	3.967	3.852	-115	24
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	484	498	443	-56	-42
8.13	RO Vastgoedregistratie	148	189	196	7	48
	Totaal lasten Buitenruimte	**12.234**	**12.678**	**12.452**	**-225**	**218**
Taakveld	**Baten per taakveld**					
2.1	Verkeer en wegen	-1.605	-231	-234	-2	1.371
7.2	Riolering	-2.274	-2.315	-2.404	-90	-130
7.3	Afval	-3.792	-3.791	-3.992	-200	-199
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-597	-509	-520	-10	78
8.13	RO Vastgoedregistratie					
	Totaal baten Buitenruimte	**-8.269**	**-6.847**	**-7.149**	**-303**	**1.120**
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Buitenruimte	**3.965**	**5.831**	**5.303**	**-528**	**1.338**

	(Bedragen x € 1.000)	Realisatie 2018	Begroting 2019 inclusief	Begroting 2020	begroting 2020 t.o.v. begroting	begroting 2020 t.o.v. realisatie
PMA4	**Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen**	**R 2018**	**B 2019**	**2020**		
Taakveld	**Lasten per taakveld**					
0.1	Bestuur	5.305	2.102	2.267	165	-3.039
0.2	Burgerzaken	1.091	1.077	1.060	-17	-31
0.4	Overhead	5.100	6.063	6.242	179	1.142
0.5	Treasury	-88	-169	-266	-97	-178
0.61	OZB woningen	112	41	40	-1	-72
0.62	OZB niet-woningen	104	162	162		59
0.64	Belastingen overig	9	9	10	1	1
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeent		-174	-23	151	-23
0.8	Overige baten en lasten	321	437	540	103	219
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)					
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.530	1.880	2.010	131	480
1.2	Openbare orde en Veiligheid	380	431	431		51
	Totaal lasten Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	**13.864**	**11.858**	**12.473**	**615**	**-1.391**
Taakveld	**Baten per taakveld**					
0.2	Burgerzaken	-552	-432	-419	13	133
0.4	Overhead	-144	-23	-23		121
0.5	Treasury	-645	-741	-605	136	41
0.61	OZB woningen	-3.647	-3.650	-3.770	-120	-123
0.62	OZB niet-woningen	-1.519	-1.543	-1.583	-40	-64
0.64	Belastingen overig	-706	-677	-698	-21	8
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeent	-33.635	-35.444	-37.578	-2.135	-3.943
0.8	Overige baten en lasten	5	-12	-12		-17
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)					
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-22	-19	-20	-1	2
	Totaal baten Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	**-40.886**	**-42.528**	**-44.708**	**-2.181**	**-3.822**
	Geraamd totaal saldo van baten en lasten Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	**-27.022**	**-30.669**	**-32.235**	**-1.566**	**-5.213**
	Mutaties reserves	**R 2018**	**B 2019**	**2020**		
Taakveld	**Lasten per taakveld**					
0.10	Storting in reserves	3.953	1.039	178	-861	-3.775
	Totaal lasten Mutaties reserves	**3.953**	**1.039**	**178**	**-861**	**-3.775**
Taakveld	**Baten per taakveld**					
0.10	Onttrekkingen uit reserves	-6.485	-2.175	-338	1.837	6.147
	Totaal baten Mutaties reserves	**-6.485**	**-2.175**	**-338**	**1.837**	**6.147**
	Geraamd totaal saldo van Mutaties reserves	**-2.532**	**-1.136**	**-160**	**976**	**2.372**
	TOTAAL LASTEN	**71.257**	**76.295**	**83.995**	**7.700**	**12.738**
	TOTAAL BATEN	**-74.670**	**-76.710**	**-84.898**	**-8.188**	**-10.229**
	SALDO	**-3.413**	**-415**	**-903**	**-488**	**2.510**

Toelichting:

1. Sociaal, Welzijn en Educatie

Verschil begroting 2020 t.o.v. begroting 2019:

Onderwijshuisvesting: Het verschil wordt veroorzaakt door hogere kapitaallasten in 2020, voornamelijk doordat er met ingang van 2020 wordt afgeschreven op nieuwbouw De Dukdalf.
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken: In 2019 zijn zowel de baten als de lasten € 158.000 hoger begroot als gevolg van een (hogere) ontvangen specifieke uitkering voor onderwijsachterstandenbeleid.

Sportaccommodaties: In 2019 staat de afboeking van de boekwaarde van het huidige binnenzwembad begroot ten laste van de reserve boekwaarde zwembad (€ 841.901) en staat een bedrag van € 50.000 begroot voor de betaling aan Optisport ter beëindiging van een geschil. Als gevolg van een nieuwe huurovereenkomst voor zwembad De Louwert zijn de huurinkomsten in 2020 € 74.000 hoger.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie: In 2019 staan extra kosten (€ 62.000) begroot voor de renovatie van de kleedkamers van de Ridderhal.
(openlucht-)recreatie: Doordat de boekwaarde van het jeugdspeelpark in een keer is afgeboekt, zijn er vanaf 2020 minder kapitaallasten.

Samenkracht en burgerparticipatie: In 2019 is er een bedrag van € 65.000 geraamd voor externe capaciteit voor het preventieplan sociaal domein. Daarnaast zijn er in 2019 meer salarislasten begroot. Bij resultaatsbestemming 2018 is er incidenteel € 18.000 beschikbaar gesteld voor 2019 voor passende activiteiten om de integratie van statushouders te stimuleren, een bedrag van € 30.000 voor de implementatiekosten van een digitale sociale kaart en een digitaal vrijwilligersplatform en een bedrag van € 20.000 voor een aandachtfunctionaris dementie.

Wijkteams: In 2019 is € 152.500 begroot voor het incidenteel versterken van het Sociaal Wijkteam. Het budget voor de lokale impuls is in 2020 € 34.000 hoger begroot dan in 2019.
Inkomensregelingen: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. In 2020 zijn de uitgaven voor inkomensondersteuning hoger dan in 2019. Daar tegenover staan hogere inkomsten vanuit het Rijk.

Maatwerkvoorzieningen (WMO): De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. De opgelegde taakstelling van de GRD (SDD) is hier opgenomen.
Maatwerkdienstverlening 18+: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. Zowel voor WMO hulpmiddelen als Begeleiding en Kortdurend verblijf is er meer begroot.

Maatwerkdienstverlening 18-: De 1^{e} burap 2019 van de Serviceorganisatie Jeugd is nog niet geraamd omdat de burap nog niet is vastgesteld door het AB. Omdat we nog niet weten in hoeverre dit doorwerkt in 2020, hebben we hier vooralsnog een stelpost van € 380.000 voor geraamd.
De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de Serviceorganisatie Jeugd.

Geëscaleerde zorg 18-: Het verschil wordt veroorzaakt door toevoeging van de prijsindex bij de begroting van de Serviceorganisatie Jeugd. Daarnaast hebben we in 2019 een incidentele compensatieregeling voogdij.

Volksgezondheid: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de Dienst Gezondheid en Jeugd.

Verschil begroting 2020 t.o.v. realisatie 2018:

Onderwijshuisvesting: In 2018 zijn kosten gemaakt als gevolg van herstelwerkzaamheden voor vandalisme (€ 24.000) en ontvangen belastingaanslagen uit voorgaande jaren (€ 24.000), en zijn de personeelslasten € 149.000 hoger doordat er meer uren zijn geschreven op dit taakveld dan vooraf waren begroot. Dit betreft een verschuiving met taakveld onderwijsbeleid en leerlingenzaken. De kapitaallasten waren in 2018 € 136.000 lager, voornamelijk doordat er nog niet werd afgeschreven op nieuwbouw De Dukdalf.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken: In 2018 zijn de personeelslasten € 170.000 lager doordat er minder uren zijn geschreven op dit taakveld dan vooraf waren begroot. Dit betreft een verschuiving met taakveld onderwijshuisvesting. In 2020 is voor Bredeschool € 68.000 meer begroot omdat er meer co-financiering van derden wordt ontvangen en is het begrote bedrag voor leerlingenvervoer € 35.000 hoger, onder andere door een toename van het aantal aanvragen en een verhoging van het lage btw-tarief (is kostenverhogend).

Sportaccommodaties: De kapitaallasten in 2020 zijn hoger, voornamelijk door nieuwbouw binnenbad zwembad De Louwert en de vervanging van het kunstgrasveld voor de korfbal. Als gevolg van een nieuwe huurovereenkomst voor zwembad De Louwert zijn de begrote huurinkomsten in 2020 € 76.000 hoger.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie: In 2018 zijn de toegerekende kosten voor salarislasten lager dan in 2020 is begroot.
Samenkracht en burgerparticipatie: In 2018 zijn er minder salarislasten geboekt dan in 2020 begroot.

Wijkteams: In 2020 is de begrote bijdrage SOJ (jeugdteams) hoger dan de werkelijke kosten 2018. Verder is in 2020 € 162.000 begroot voor de lokale impuls en is € 20.000 structureel toegevoegd aan het mantelzorgbudget voor de bekostiging van een mantelzorgmakelaar en huishoudelijke ondersteuning of respijtzorg in huis.

Inkomensregelingen: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de SDD.

Arbeidsparticipatie: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de SDD.

Maatwerkvoorzieningen (WMO): De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de SDD. De opgelegde taakstelling van de GRD (SDD) is hier opgenomen.

Maatwerkdienstverlening 18+: De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting van de SDD. Zowel voor WMO hulpmiddelen als Begeleiding en Kortdurend verblijf is er meer begroot.

Maatwerkdienstverlening 18-: In 2020 zijn met name de begrote kosten voor de individuele voorzieningen Jeugdzorg en het persoonsgebonden budget Jeugdzorg van de Serviceorganisatie Jeugd hoger dan de werkelijke kosten. In 2020 hebben we een stelpost opgenomen voor de eventuele doorwerking van de 1e burap 2019 van de Serviceorganisatie Jeugd.

Geëscaleerde zorg 18+: In 2018 is er een afrekening ontvangen voor uitvoering beschermd wonen en opvang voor totaal € 633.000 (Dordrecht is centrumgemeente). Voor 2019 is de verwachte afrekening voorzichtig geraamd op € 450.000.

Geëscaleerde zorg 18-: Het verschil wordt veroorzaakt door de hogere begrote kosten voor veilig thuis Jeugd. In 2018 werd dit nog op meerdere taakvelden geboekt. Financieel zat dit toen nog deels bij de Serviceorganisatie Jeugd als de Dienst Gezondheid en Jeugd. Vanaf 2019 wordt dit volledig door de Dienst Gezondheid en Jeugd verantwoord.

Volksgezondheid: : De verschillen worden veroorzaakt door verschillen in de begroting/ afrekening van de Dienst Gezondheid en Jeugd.

2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Verschil begroting 2020 t.o.v. begroting 2019:

Beheer overige gebouwen en gronden: In 2019 staat de financiële afwikkeling begroot (€ 1.115.000) als gevolg van de ontbinding van de projectorganisatie Noordoevers en is een werkkrediet beschikbaar gesteld van € 200.000 ten behoeve van planvorming woningbouw Noordoevers.

Economische ontwikkeling: In 2019 is € 19.000 begroot (betreft het restantbudget uit 2018 dat via resultaatsbestemming is meegenomen naar 2019) voor het opstellen van een nieuwe detailhandelsstructuurvisie, € 60.000 begroot voor de oprichting van een ondernemersfonds en € 64.000 begroot als bijdrage aan het subsidiebudget van het MKB-katalysatorfonds Drechtsteden.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur: De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie Ambachtsezoom. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie De Volgerlanden. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal.

Wonen en bouwen: In 2020 zijn de inkomsten op leges bouwvergunningen € 124.000 hoger begroot dan in 2019 als gevolg van de omvangrijke grote projecten die in 2020 worden verwacht.

Verschil begroting 2020 t.o.v. realisatie 2018:

Beheer overige gebouwen en gronden: In 2018 zien we in de realisatiecijfers nog lasten (€ 256.000) en baten (€ 273.000) voor het beheer van Noordoevers, uitgaven voor de ontwikkeling van de gebiedsvisie Centrum (€ 29.000) en zien we een voordeel van € 217.000 op de verkoop van de woning aan de Onderdijk 142. Verder zijn in 2018 de toegerekende kosten voor salarislasten € 104.000 lager dan begroot in 2020.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur: De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie Ambachtsezoom. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal. Omdat het project voor de realisatie van circa 5.500 m2 nieuwe winkelruimte in het Centrumgebied niet is doorgegaan is in 2017 de (boek)waarde van de grond voor een bedrag van € 368.000 afgeboekt tot de taxatiewaarde.

Milieubeheer: In 2018 zijn bijdragen ontvangen in de kosten van de energiestrategie.

Ruimtelijke Ordening: De gemeentelijke bijdrage voor Bureau Drechtsteden is in 2018 € 25.000 lager dan begroot in 2020. Verder zijn in 2018 minder kosten gemaakt (€ 25.000) voor ruimtelijke ontwikkelingen en zijn de personeelslasten lager (€ 20.000) omdat er minder uren zijn toegerekend.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen): De bedragen bestaan uit de geraamde kosten en opbrengsten van de grondexploitatie De Volgerlanden. Deze lasten en baten verschillen doordat het project in ontwikkeling is. De verschillen lopen binnen het programma budgettair neutraal. In 2018 is de afboeking van de verliesvoorziening geboekt op het taakveld ad. € 720.000

Wonen en bouwen: In 2018 waren de werkelijk geschreven uren op dit taakveld hoger dan begroot, waardoor de toegerekende loonkosten hoger zijn uitgevallen.

3. Buitenruimte

Verschil begroting 2020 t.o.v. begroting 2019:

Verkeer en Wegen: Naar aanleiding van het nieuwe beleidsplan openbare verlichting wordt er in 2020 € 202.000 aan lasten afgeraamd ten opzichte van 2019. Vanaf 2020 wordt er afgeschreven op de activa aanvullende maatregelen doortrekken Antoniuslaan en Noordeinde. Dit zorgt ervoor zorgt dat er voor 2020 hogere kapitaallasten geraamd staan.

Riolering: De baten zijn in 2020 hoger begroot dan in 2019 door het toepassen van de prijsindex. Mede door de hogere baten stijgt de toevoeging aan de voorziening aan de lastenkant.

Afval: In 2019 is er een bedrag begroot van € 25.000 voor het grondstoffenbeleidsplan die in 2020 niet terugkomt. Daarnaast dalen de kapitaallasten in 2020 omdat een grote investering uit 2005 volledig afgeschreven is in 2019. De begrote inkomsten zijn verhoogd met een prijsindexatie en er zijn hogere opbrengsten geraamd vanwege areaaluitbreiding.

Begraafplaatsen en crematoria: In 2019 was er € 60.000 meer begroot om begraafplaats de Waalhof op te knappen. Daarnaast was er in 2019 € 30.000 meer aan onderhoud voor het uitvaartcentrum begroot. In 2020 is er echter bijna € 30.000 meer aan uren begroot.

Verschil begroting 2020 t.o.v. realisatie 2018

Verkeer en Wegen:

In 2018 zijn er begrotingswijzigingen geweest waarmee in totaal het budget op het taakveld werd verlaagd met € 462.000. Dit komt voornamelijk door de toevoeging aan de reserve kapitaallasten MN - Noordeinde- N915 ten laste van het geraamde onderhoudsbudget groot onderhoud wegen. Dit is in 2020 niet aan de orde. Daarnaast waren de werkelijke kosten in 2018 op het taakveld € 36.000 lager dan begroot en dit kwam voornamelijk door lagere kosten bij beheer en onderhoud lichtobjecten. In 2018 is er na de verkoop van de gemeentewerf een bedrag gestort in de reserve kapitaallasten ten behoeve van de Antioniuslaan ad. € 1.275.000. De inkomsten van deze storting verlopen via dit taakveld en de kosten via programma 4. Daarnaast is in 2018 een subsidie ontvangen en een bijdrage voor een inrit van de parkeergarage Hoogambacht. Dit zorgt er ook voor hogere inkomsten in 2018 ten opzichte van 2020 van € 100.000.

Openbaar groen: In 2018 zijn er extra kosten gemaakt voor het verbeteren van het straatbeeld na kap van bomen en voor het herstellen van stormschade aan bomen. Dit heeft in totaal € 200.000 gekost. In 2018 is er € 70.000 meer uitgegeven aan onderhoud groen en € 88.000 meer voor baggerwerkzaamheden dan dat er in 2020 geraamd staat. Daarnaast zijn er in 2018 € 40.000 meer aan uren geschreven ten opzichte van wat er in 2020 geraamd staat.

Riolering: De baten in 2020 zijn hoger begroot dan werkelijk in 2018 ontvangen vanwege het toepassen van een prijsindex en areaaluitbreiding. Mede door de hogere baten stijgt de toevoeging aan de voorziening aan de lastenkant.

Afval: De baten in 2020 zijn hoger begroot dan werkelijk in 2018 ontvangen vanwege het toepassen van een prijsindex en areaaluitbreiding.

Begraafplaatsen en crematoria: In 2018 waren er meer uitvaarten dan begroot.

4.Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Verschil begroting 2020 t.o.v. begroting 2019:

Bestuur: De stelpost precario is vrijgevallen en ingezet in de voorziening riolering conform het besluit GRP.De overige verschillen zijn een gevolg van de indexering van lonen en prijzen.

Overhead: Op dit taakveld worden alle kosten die niet direct aan een product toe te rekenen zijn verantwoord. De hogere bedragen zijn het gevolg van de prijsindex en de cao stijging.

OZB-woningen en niet-woningen: De inkomsten OZB laten een stijging zien als gevolg van de stijging van het aantal woningen en door aanpassing van het tarief in 2020.

Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds: De uitkomsten van de circulaires verschillen per jaar. De uitkomsten van de meicirculaire zijn hier meerjarig verwerkt.

Overige baten en lasten: In 2019 is een bijdrage aan het Historisch genootschap voor het tentoonstellen van het Spoor-antiek begroot, vandaar nu een daling in 2020. Een bijdrage aan het pensioenfonds politieke ambtsdragers zorgt in 2019 voor een hoger bedrag dan in 2020. In 2020 is er een stelpost geraamd voor de extra kosten door areaaluitbreiding bij de verbonden partijen. Vanwege de vele onzekerheden hebben we vanaf (wederom) voor onvoorziene ontwikkelingen een stelpost opgenomen.

Crisisbeheersing en Brandweer: De bijdrage aan de Veiligheidsregio is hoger in 2020 als gevolg van de nieuwe verdeelsystematiek.

Verschil begroting 2020 t.o.v. realisatie 2018:

Bestuur: Ten opzichte van 2018 een lager bedrag. Dat komt doordat in 2018 agio is betaald bij het vervroegd aflossen van leningen.

Overhead: Op dit taakveld worden alle kosten die niet direct aan een product toe te rekenen zijn verantwoord. De hogere bedragen zijn het gevolg van de prijsindex en de cao stijging. De bijdrage aan het Service Centrum Drechtsteden was in 2018 éénmalig lager.

Treasury: De verwachte rentelasten laten een daling zien in zowel de korte als de langlopende leningen.

OZB-woningen en niet-woningen: Aan de uitgavenkant is er in 2018 een verschuiving geweest tussen woningen en niet-woningen. Bij de inkomstenkant zien we voor 2020 een stijging van de geraamde inkomsten en daarnaast de toename van het aantal woningen tussen 2018 en 2020.

Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds: De uitkomsten van de circulaires verschillen per jaar. De uitkomsten van de meicirculaire zijn hier meerjarig verwerkt.

Overige baten en lasten: De bijdragen aan de pensioenvoorziening politieke ambtsdragers is lager dan in 2018. In 2020 is er een stelpost geraamd voor de extra kosten door areaaluitbreiding bij de verbonden partijen. Vanwege de vele onzekerheden hebben we vanaf (wederom) voor onvoorziene ontwikkelingen een stelpost opgenomen.

Crisisbeheersing en Brandweer: De nieuwe verdeelsystematiek met de Veiligheidsregio geeft een verhoging van de lasten.

Openbare orde en Veiligheid: Bij de Kadernota 2020 is geld beschikbaar gesteld voor het handhavingsplan. Dit en indexering op lonen en prijzen geeft een verhoging van het budget ten opzichte van 2018.

3. Financiële aspecten

Overzicht baten en lastenprogramma's
De volgende tabel toont meerjarig de totale lasten en baten uitgesplitst naar de programma's.
In tabel 4 worden de baten en lasten gepresenteerd exclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, dit leidt tot het geraamde resultaat van baten en lasten.
Ook worden de totale mutaties met de reserves getoond, en dat leidt tot het geraamde resultaat.
In de daarop volgende tabel 5 zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves uitgesplitst per reserve.

Tabel 4 - Baten en lasten op programma

	Programmaplan MJB 2020-2024	R 2018	B 2019	2020	2021	2022	2023
	(Bedragen x € 1.000)						
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie						
	Lasten	27.512	30.616	30.640	31.005	31.324	31.381
	Baten	-6.335	-6.443	-6.451	-6.451	-6.451	-6.451
	Saldo	**21.177**	**24.174**	**24.189**	**24.554**	**24.873**	**24.929**
	2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen						
	Lasten	13.694	20.104	28.252	26.986	15.655	26.498
	Baten	-12.695	-18.719	-26.252	-25.010	-13.678	-24.519
	Saldo	**999**	**1.386**	**2.000**	**1.975**	**1.977**	**1.979**
	3. Buitenruimte						
	Lasten	12.234	12.678	12.452	12.536	12.403	12.396
	Baten	-8.269	-6.847	-7.149	-7.149	-7.149	-7.149
	Saldo	**3.965**	**5.831**	**5.303**	**5.387**	**5.254**	**5.247**
	4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen						
	Lasten	8.627	5.902	6.283	6.456	6.039	6.191
	Baten	-589	-450	-451	-451	-451	-451
	Saldo	**8.038**	**5.452**	**5.833**	**6.005**	**5.588**	**5.740**
A.	**Totaal raming programma's**						
	Lasten	62.067	69.300	77.628	76.982	65.421	76.465
	Baten	-27.888	-32.458	-40.303	-39.061	-27.729	-38.570
	Saldo	**34.180**	**36.842**	**37.325**	**37.921**	**37.692**	**37.895**
	Algemene dekkingsmiddelen						
	Lasten	137	-132	-78	160	254	348
	Baten	-40.153	-42.054	-44.234	-44.440	-44.159	-44.673
	Saldo	**-40.016**	**-42.186**	**-44.312**	**-44.279**	**-43.906**	**-44.325**
	Overhead						
	Lasten	5.100	6.063	6.242	6.411	6.412	6.415
	Baten	-144	-23	-23	-23	-23	-23
	Saldo	**4.956**	**6.040**	**6.219**	**6.387**	**6.389**	**6.392**
	Heffing vennootschapsbelasting						
	Lasten						
	Baten						
	Saldo						
	Bedrag onvoorzien						
	Lasten		25	25	25	25	25
	Baten						
	Saldo		**25**	**25**	**25**	**25**	**25**
B.	**Totaal raming**						
	Lasten	5.237	5.956	6.189	6.596	6.691	6.789
	Baten	-40.297	-42.077	-44.257	-44.463	-44.183	-44.696
	Saldo	**-35.060**	**-36.121**	**-38.068**	**-37.867**	**-37.492**	**-37.908**
C.	**Geraamd saldo van baten en lasten, volgend uit de onderdelen A en B**						
	Lasten	67.304	75.256	83.818	83.578	72.113	83.254
	Baten	-68.185	-74.535	-84.561	-83.524	-71.912	-83.266
	Saldo	**-881**	**721**	**-743**	**54**	**200**	**-12**
D.	**Beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves**						
	Totaal toevoegingen	**3.953**	**1.039**	**178**	**65**	**65**	**65**
	Totaal onttrekkingen	**-6.485**	**-2.175**	**-338**	**-458**	**-460**	**-247**
	Per Saldo	**-2.532**	**-1.136**	**-160**	**-393**	**-395**	**-182**

	Programmaplan MJB 2020-2024	R 2018	B 2019	2020	2021	2022	2023
	(Bedragen x € 1.000)						
D.	**Beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves**						
	Totaal toevoegingen	**3.953**	**1.039**	**178**	**65**	**65**	**65**
	Totaal onttrekkingen	**-6.485**	**-2.175**	**-338**	**-458**	**-460**	**-247**
	Per Saldo	**-2.532**	**-1.136**	**-160**	**-393**	**-395**	**-182**
E.	**Geraamd resultaat, volgend uit de onderdelen C en D**						
	Lasten	71.257	76.295	83.995	83.643	72.178	83.319
	Baten	-74.670	-76.710	-84.898	-83.982	-72.373	-83.514
	Saldo (+ is nadelig resultaat)	**-3.413**	**-415**	**-903**	**-339**	**-195**	**-195**

Tabel 5 - Uitsplitsing mutaties op de reserves

	Programmaplan MJB 2020-2024	R 2018	B 2019	2020	2021	2022	2023
	(Bedragen x € 1.000)						
D.	**Beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves**						
	Algemene reserve	728					
	Grondbedrijf algemeen						
	Algemene reserve projecten		915				
	Reserve Sociaal Domein	301					
	Bestemmingsreserve nieuwbouw/renovatie zwembad			65	65	65	65
	Onderhoudsreserve MOP Openbare gebouwen	6	36	39			
	Tijd.bestemmingsreserve scholenbouw fase 1		88	74			
	Egalisatiereserve begraafplaatsen	10					
	Egalisatiereserve onderhoud openbare verlicht	199					
	Best.Res.Kapitaallasten Invest. MN: Antoniuslaan	1.275					
	Best.Res.Kap.lasten Invest.MN: Noordeinde - N915	1.435					
	Totaal toevoegingen	**3.953**	**1.039**	**178**	**65**	**65**	**65**
	Algemene reserve	-1.575	-775				
	Grondbedrijf algemeen	-61					
	Effecten nalatensch. mw. Spoor-v.Tichelt	-12	-16	-16	-16	-16	-16
	Rendement nalatensch. mw.Spoor-v.Tichelt		-50				
	Reserve Sociaal Domein	-496	-153				
	Reserve onuitstelbaar onderh zwembad de Louwert		-842				
	Onderhoudsreserve MOP Openbare gebouwen				-10	-10	-10
	Tijd.bestemmingsreserve scholenbouw fase 1				-93	-93	-93
	Mutaties Bestemmingsreserve Waalhof		-67				
	Egalisatiereserve begraafplaatsen	-48	-100	-107	-135	-135	-50
	Egalisatiereserve wegbeheer	-697	-141	-141	-130	-130	
	Egal. reserve renteschommelingen	-3.377					
	Best.Res.Kapitaallasten Invest. MN: Antoniuslaan	-218	-30	-56	-57	-59	-60
	Totaal onttrekkingen	**-6.485**	**-2.175**	**-338**	**-458**	**-460**	**-247**
	Per Saldo	**-2.532**	**-1.136**	**-160**	**-393**	**-395**	**-182**

Bij jaarrekening 2018 is besloten om, via resultaatsbestemming, een deel van het voordelig saldo van de jaarrekening aan diverse reserves toe te voegen.
Dit gebeurd altijd in het jaar daarna, 2019 dus in dit geval.
Deze toevoegingen mogen volgens de BBV regels niet via de exploitatie 2019 lopen,
de bedragen moeten direct aan de reserves worden toegevoegd, direct naar de balans.

Deze toevoegingen staan daarom niet in de kolom B (Begroot) 2019.
Ze zitten wel in het saldo van de betreffende reserves. Zie de tabel 10 Reserves en voorzieningen.

Overzicht incidentele baten en lasten
Voor de beoordeling van de meerjarige financiële positie is het belangrijk om inzicht te hebben in de incidentele baten en lasten. Dit zijn posten die niet langer dan 3 jaar in de begroting zijn opgenomen. Structurele lasten dienen gedekt te worden door structurele baten.
In navolgende tabel zijn de incidentele baten en lasten (korter dan 4 jaar) opgenomen met een ondergrens van € 50.000.

Tabel 6

(bedragen x € 1.000)

Incidentele baten				
Omschrijving	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie				
Bijdrage uit de tijdelijke reserve scholenbouw fase 1	0	93	93	93
Programma 2 - Ruimtelijke ordening, Economie en Wonen	0	0	0	0
Programma 3 - Buitenruimte	0	0	0	0
Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	0	0	0	0
Totaal	**0**	**93**	**93**	**93**

Incidentele lasten				
Omschrijving	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie				
Terugontvangst op uitgaven voor beschermd wonen	-450	0	0	0
Programma 2 - Ruimtelijke ordening, Economie en Wonen	0	0	0	0
Programma 3 - Buitenruimte	0	0	0	0
Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	0	0	0	0
Totaal	**-450**	**0**	**0**	**0**

Per saldo incidentele baten	450	93	93	93

Toelichting

In 2020 komt er een terugontvangst op de kosten voor beschermd wonen.
De kapitaallasten van de scholenbouw, fase 1, worden in 2021, 2022 en 2023 gedekt uit de daarvoor bij KN2020 ingestelde reserve.

Structurele mutaties reserves
Omdat de financiële positie van de gemeente in gevaar zou kunnen komen wanneer structurele lasten uit een reserve worden gedekt, wordt vanaf 2013 een overzicht van de structurele onttrekkingen uit reserves voorgeschreven.
Een onttrekking aan een reserve moet gezien worden als een incidentele baat, omdat een reserve op termijn uitgeput is.
Ook hier wordt een periode van 3 jaar of langer als structureel beschouwd.

Tabel 7

(bedragen x € 1.000)

Structurele onttrekkingen aan reserves					Stucturele toevoegingen aan reserves				
Omschrijving reserve	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**Omschrijving reserve**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie					**Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie**				
	0	0	0	0	Reserve groot onderhoud zwembad	65	65	65	65
Programma 2 - Ruimtelijke ordening, economie en wonen					**Programma 2 - Ruimtelijke ordening, economie en wonen**				
	0	0	0	0		0	0	0	0
Programma 3 - Buitenruimte					**Programma 3 - Buitenruimte**				
Begraafplaatsen	107	134	135	50					
Egalisatiereserve wegbeheer	141	130	130	0					
Bijdrage reserves investeringen maatsch.	73	75	76	78					
MOP Openbare gebouwen	10	10	10	10					
Wegbeheer	pm	pm	pm	pm	Wegbeheer	pm	pm	pm	pm
Openbare verlichting	pm	pm	pm	pm	Openbare verlichting	pm	pm	pm	pm
Baggeren	pm	pm	pm	pm	Baggeren	pm	pm	pm	pm
Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen					**Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen**				
Reserve nalatenschap Fam.Spoor	16	16	16	16					
Totaal	**347**	**365**	**367**	**154**	**Totaal**	**65**	**65**	**65**	**65**

In de tabel worden zowel de toevoegingen als de onttrekkingen weergegeven. Om een eventueel risico van uitputting van de reserve en ongedekte structurele lasten te duiden, zijn alleen de structurele onttrekkingen van belang.

Toelichting
Onttrekkingen:

Het taakveld Begraafplaats is wat begroting betreft een neutraal taakveld, d.w.z. dat het saldo tussen de inkomsten en uitgaven of nul moet zijn, of een bepaald saldo mag zijn.
De komende 4 jaar wordt een bedrag aan de reserve onttrokken om het taakveld neutraal te maken.

Het beleidsplan wegen 2013-2023, vastgesteld in de raad van 13 mei 2013, gaat uit van een jaarlijkse dekking van de extra onderhoudskosten uit de egalisatiereserve wegbeheer.
De reserve is toereikend.

Bij resultaatsbestemming jaarrekening 2017, RVS 7.1, is de bestemmingsreserve Kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut (MN) gevormd voor de afdekking van de afschrijvingslasten van de investeringsbudgetten doortrekken Antoniuslaan.
In de raad van 9 juli 2018, RVS 9.1, is een investeringsbudget aangevraagd voor de ontsluiting Noordeinde. Ook dit is een investering met maatschappelijk nut. In hetzelfde besluit is een reserve investeringen MN – Ontsluiting Noordeinde gevormd ter afdekking van de afschrijvingslasten.

De geraamde kosten voor subsidies uit het "familie Spoorfonds" plus de kosten van beheer en verzekering van het familie Spoor antiek, worden gedekt uit de reserve nalatenschap mevrouw Spoor- van Tichelt.

Aan de reserve MOP, meerjarig onderhoudsplan gebouwen, is de afgelopen jaren het saldo op de onderhoudsposten van de diverse gemeentelijke gebouwen toegevoegd.
Met ingang van 2020 wordt er jaarlijks een bedrag aan de reserve onttrokken.

Toevoegingen:
Jaarlijks wordt een bedrag gestort in de nieuwe reserve Groot onderhoud zwembad.

Overig:

De reserves wegbeheer, openbare verlichting en baggeren worden jaarlijks gemuteerd met het saldo op de betreffende onderhoudsposten. In de uitvoering van de onderhoudsplannen fluctueren de uitgaven. Dit wordt opgevangen door een onttrekking of toevoeging aan de reserve. Het bedrag is op voorhand niet bekend, vandaar de opname als PM.

Investeringen
In navolgend overzicht staan de investeringen getotaliseerd naar economisch en maatschappelijk nut en naar programma voor de jaren 2020-2023.
In het raadsbesluit over deze meerjarenbegroting wordt verzocht de routine- en vervangingsinvesteringen voor het dienstjaar beschikbaar te stellen. Ook wordt verzocht de kredieten voor 2020 beschikbaar te stellen zoals aangegeven in het GRP 2019-2023 en het MOP en het Beheer en onderhoudsplan oeverbescherming.

Tabel 8

Meerjarig investeringsplan *(bedragen x 1.000)*

Omschrijving investering	raadsbesluit	totaal	2020	2021	2022	2023
INVESTERINGEN MET ECONOMISCH NUT						
Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie						
Diverse investeringen Sporthal De Ridderhal	MOP2017-2026		51	39	-	-
Investering Sporthal Sophiahal	MOP2017-2026		17	-	-	-
Investeringen Centrum Bekesteijn - KOPV en gymzaal	MOP2017-2026		104	50	-	-
Terreinverharding Kinderopvang Vlindertuin	MOP2017-2026		26	-	-	-
Vervangen schuifdeuren Cult.centrum Cascade	MOP2017-2026		-	20	-	-
Dakbedekking en inbraakalarm Baxhuis	MOP2017-2026		-	78	-	-
Totaal programma 1			**198**	**187**	**-**	**-**
Programma 3 - Buitenruimte						
Vervangen riolering	GRP2019-2023		825	825	825	825
Gemalen - vervanging EM	GRP2019-2023		86	55	39	61
Drukriolering-pompunits - vervanging EM	GRP2019-2023		35	35	35	35
Tegengaan grondwateroverlast - aanleg voorzieningen	GRP2019-2023		25	25	25	75
Beleidsplan Openbare Verlichting			550	270	129	188
BOP Oeverbescherming	BOP2018-2026		71	71	71	71
Totaal programma 3			**1.592**	**1.281**	**1.124**	**1.255**
Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen						
Diverse investeringen gemeentehuis	MOP2017-2026		**545**	**73**	**-**	**-**
Totaal investeringen met een economisch nut			**2.335**	**1.541**	**1.124**	**1.255**
INVESTERINGEN MET MAATSCHAPPELIJK NUT						
Geen nieuwe investeringen						
TOTAAL INVESTERINGEN			**2.335**	**1.541**	**1.124**	**1.255**

In navolgend overzicht wordt de ontwikkeling van de financiering, de reserves en de voorzieningen weergegeven. Dit geeft een beeld van het financieringstekort c.q. -overschot.

Tabel 9

Financieringsoverzicht	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023
Investeringen				
Immateriële vaste activa				
Bijdragen aan activa in eigendom derden (LOC, Sprong)	4.754.627	4.738.310	*4.543.037*	*4.431.222*
Kosten onderzoek en ontwikkeling (Centrumgebied)	120.000	120.000	120.000	120.000
Materiële vaste activa	**83.181.503**	**83.175.865**	**83.001.636**	**81.184.746**
- maatschappelijk nut	8.417.722	8.082.227	*7.714.548*	*7.347.293*
- economisch nut	*70.636.455*	*69.673.312*	*68.632.209*	*67.758.127*
- strategische verwervingen	*4.101.326*	*4.101.326*	*4.101.326*	*4.101.326*
- geplande investeringen	*26.000*	*1.319.000*	*2.553.553*	*1.978.000*
Financiële vaste activa	**5.508.425**	**5.430.260**	**5.349.224**	**5.265.425**
a. kapitaal aan deelnemingen (BNG,Eneco,Evides,ROM-D)	*662.877*	*662.877*	*662.877*	*662.877*
b2. leningen aan corporatie Rhiant	*53.828*	*50.739*	*47.526*	*44.313*
b3. deelnemingen (ROM-D)	*0*	*0*	*0*	*0*
b4. lening Veiligheidsregio	*1.342.809*	*1.311.733*	*1.279.910*	*1.247.324*
c. overige langlop.leningen u/g (Woningfin., starters)	*3.448.911*	*3.404.911*	*3.358.911*	*3.310.911*
Totaal vaste activa	**93.444.555**	**93.344.435**	**92.893.897**	**90.881.393**
Onderhanden werk de Volgerlanden	58.743.806	47.543.690	34.665.210	31.146.097
Voorzien verlies	-5.074	-5.074	-5.074	-5.074
Onderhanden werk overig	21.502.885	19.243.379	18.317.446	16.544.634
Totaal onderhanden werk	**80.241.617**	**66.781.995**	**52.977.582**	**47.685.657**
Totaal vaste activa en onderhanden werk	**173.686.172**	**160.126.430**	**145.871.479**	**138.567.050**
Financiering				
Eigen vermogen	**31.672.860**	**31.512.853**	**31.119.736**	**30.724.257**
Vreemd vermogen	**136.731.196**	**107.497.184**	**83.253.238**	**80.167.721**
- voorzieningen	*5.106.196*	*5.747.184*	*6.378.238*	*6.501.054*
- opgenomen langlopende geldleningen	*131.625.000*	*101.750.000*	*76.875.000*	*73.666.667*
Totaal financieringsmiddelen	**168.404.056**	**139.010.037**	**114.372.974**	**110.891.978**
Financieringstekort - of overschot + exl.voorz.verlies	**-5.287.190**	**-21.121.467**	**-31.503.579**	**-27.680.146**

Reserves en voorzieningen

In navolgend overzicht wordt de omvang van de reserves en voorzieningen in meerjarig perspectief gepresenteerd.

Tabel 10

	B2019		B2020		B2021	B2022	B2023
Naam Reserve of Voorziening	saldo 31-12-2019	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	saldo 31-12-2020	saldo 31-12-2021	saldo 31-12-2022	saldo 31-12-2023
ALGEMENE RESERVES							
Algemene Reserve	11.106.395			11.106.395	11.106.395	11.106.395	11.106.395
Algemene reserve projecten	2.793.229			2.793.229	2.793.229	2.793.229	2.793.229
Algemene reserve Grondbedrijf	7.854.027			7.854.027	7.854.027	7.854.027	7.854.027
Totaal algemene reserves	**21.753.651**	**0**	**0**	**21.753.651**	**21.753.651**	**21.753.651**	**21.753.651**
BESTEMMINGSRESERVES							
Effecten nalatensch. mw. Spoor-v.Tichelt	98.986		16.318	82.668	66.350	50.032	33.714
Reserve Sociaal Domein	1.348.131			1.348.131	1.348.131	1.348.131	1.348.131
Tijd.bestemm.reserve omgevingswet	220.000			220.000	220.000	220.000	220.000
Reserve groot onderhoud zwembad	0	65.000		65.000	130.000	195.000	260.000
Reserve boekwaarde zwembad	248			248	248	248	248
Tijd.bestemm.reserve groen	400.000			400.000	400.000	400.000	400.000
Tijd.bestemm.res.scholenbouw F1	290.000	74.000		364.000	271.000	178.000	85.000
Frictiekosten Regionale Samenwerking	219.000			219.000	219.000	219.000	219.000
Bestemmingsres. Beheerskosten startersleningen	89.578			89.578	89.578	89.578	89.578
Onderhoudsreserve MOP Openbare gebouwen	108.436	38.560		146.996	137.482	127.968	118.454
Bovenwijkse voorzieningen	357.191			357.191	357.191	357.191	357.191
Reserve lokale demografische groei	351.881			351.881	351.881	351.881	351.881
Reserve kapitaallasten invest.MN - Antoniuslaan	3.154.889		56.364	3.098.525	3.041.031	2.982.390	2.922.576
Reserve kapitaallasten invest.MN - Noordeinde	1.435.000		16.966	1.418.034	1.400.728	1.383.076	1.365.071
Totaal bestemmingsreserves	**8.073.340**	**177.560**	**89.648**	**8.161.252**	**8.032.620**	**7.902.495**	**7.770.844**
EGALISATIERESERVES							
Egalisatiereserve begraafplaatsen	427.065		106.647	320.418	185.883	50.479	0
Egalisatiereserve wegbeheer	790.903		141.272	649.631	519.681	389.731	389.731
Egalisatiereserve openbare verlichting *	627.901			627.901	627.901	627.901	627.901
Egalisatiereserve baggeren	0	pm	pm	0	0	0	0
Totaal egalisatiereserves	**1.845.869**	**0**	**247.919**	**1.597.950**	**1.333.465**	**1.068.111**	**1.017.632**
Totaal Reserves	**31.672.860**	**177.560**	**337.567**	**31.512.853**	**31.119.736**	**30.724.257**	**30.542.127**
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's							
Voormalig personeel	143.608		12.000	131.608	119.608	107.608	95.608
Voorziening riolering	4.962.588	652.988	0	5.615.576	6.258.630	6.393.446	6.602.093
Totaal Voorzieningen	**5.106.196**	**652.988**	**12.000**	**5.747.184**	**6.378.238**	**6.501.054**	**6.697.701**
Totaal Reserves en Voorzieningen	**36.779.056**	**830.548**	**349.567**	**37.260.037**	**37.497.974**	**37.225.311**	**37.239.828**

*****

De egalisatiereserve openbare verlichting zal bij jaarrekening 2019 vrij komen te vallen ten gunste van de Algemene Reserve.
Een bedrag van € 250.000 uit deze vrijval zal worden ingebracht in de nieuw te vormen "Bestemmingsreserve Duurzaamheid".

Geprognosticeerde balans

Tabel 11

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	Realisatie 31-12-18	Begroting 31-12-19	Begroting 31-12-20	Begroting 31-12-21	Begroting 31-12-22	Begroting 31-12-23
Activa						
Vaste activa:						
Immateriële vaste activa	4.951	4.875	4.858	4.663	4.551	4.435
Materiële activa	72.850	83.182	83.176	83.002	81.185	80.450
Financiële vaste activa	6.897	5.508	5.430	5.349	5.265	5.179
Vlottende activa:						
Voorraden	87.212	80.242	66.782	52.978	47.686	30.588
Liquide middelen	1.230	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
uitzettingen < 1 jr	6.224	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Overlopende activa	3.113	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totale activa	**182.478**	**183.806**	**170.246**	**155.991**	**148.687**	**130.652**
Passiva						
Vaste passiva:						
Eigen vermogen:						
- Algemene reserve	19.220	21.754	21.754	21.754	21.754	21.754
- Bestemmingsreserves	10.178	9.919	9.759	9.366	8.971	8.788
- resultaat						
Voorzieningen	4.621	5.106	5.747	6.378	6.501	6.698
Langlopende leningen (bestaande portefeuille	119.500	131.625	101.750	76.875	63.667	51.958
Nog aan te trekken langlopende leningen	0	0	0	0	10.000	10.000
Totaal vaste passiva	**153.519**	**168.404**	**139.010**	**114.373**	**110.892**	**99.198**
Vlottende passiva:						
Kortlopende leningen	20.086	9.402	25.236	35.619	31.795	25.454
Overige vlottende passiva	5.460	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal passiva	**179.065**	**183.806**	**170.246**	**155.991**	**148.687**	**130.652**

EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.
In navolgend overzicht wordt deze informatie voor wat betreft Hendrik-Ido-Ambacht gepresenteerd.

Tabel 12

EMU-saldo begroting 2020-2023 *(bedragen x € 1000)*

			2019	2020	2021	2022	2023
			t/m KN				
	1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves *- is negatief en + is positief saldo*	-721	743	-54	-200	12
+	2	Afschrijvingen t.l.v. de exploitatie	2.433	2.567	2.789	2.476	2.238
+	3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen t.l.v. de exploitatie	497	653	643	135	209
-	4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	20.096	1.112	1.081	1.065	1.137
+	5	De in mindering op de onder 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen	5.110	0	0	0	0
+	6	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs)	0	0	0	0	0
-	6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiele vaste activa	0	0	0	0	0
-	7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw- en woonrijp maken e.d.	14.860	12.029	9.117	8.811	6.679
+	8	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	11.838	25.305	24.269	12.936	23.778
-	8b	Boekwinst op grondverkopen	0	0	0	0	0
-	9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	12	12	12	12	12
-	10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten					
+	11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen					
		Berekend EMU-saldo	**-15.811**	**16.115**	**17.437**	**5.458**	**18.408**

Bijlagen

1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma

Bedragen x € 1.000

Hoofdtaakveld	Taak veld	Omschrijving taakveld	Programma	Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo 2020
0 - Bestuur en Ondersteuning	0.1	Bestuur	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	2.267	0	-2.267
	0.2	Burgerzaken	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.060	419	-641
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	283	102	-180
	0.4	Overhead	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	6.242	23	-6.219
	0.5	Treasury	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	-266	605	871
	0.61	OZB woningen	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	40	3.770	3.731
	0.62	OZB niet-woningen	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	162	1.583	1.421
	0.64	Belastingen overig	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	10	698	688
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	-23	37.578	37.601
	0.8	Overige baten en lasten	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	540	12	-528
	0.10	Mutaties reserves	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	178	338	160
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen			
Totaal 0 - Bestuur en Ondersteuning					**10.492**	**45.128**	**34.636**
1 - Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	2.010		-2.010
	1.2	Openbare orde en veiligheid	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	431	20	-411
Totaal 1 - Veiligheid					**2.441**	**20**	**-2.422**
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	95-03	Buitenruimte	3.792	234	-3.558
	2.5	Openbaar vervoer	95-03	Buitenruimte	131		-131
Totaal 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat					**3.922**	**234**	**-3.689**
3 - Economie	3.1	Economische ontwikkeling	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	311		-311
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	6.108	6.108	0
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	80	50	-30
Totaal 3 - Economie					**6.499**	**6.158**	**-341**
4 - Onderwijs	4.2	Onderwijshuisvesting	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.279	29	-1.250
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.423	127	-1.297
Totaal 4 - Onderwijs					**2.702**	**155**	**-2.547**
5 - Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.057	540	-517
	5.2	Sportaccommodaties	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.117	138	-979
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.025	633	-392
	5.5	Cultureel erfgoed	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	18		-18
	5.6	Media	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	534		-534
	5.7	(openlucht) recreatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	475		-475
	5.73	Openbaar groen en waterhuishouding	95-03	Buitenruimte	1.960		-1.960
Totaal 5 - Sport, cultuur en recreatie					**6.186**	**1.311**	**-4.875**
6 - Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.827	51	-1.776
	6.2	Wijkteams	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.754	60	-1.694
	6.3	Inkomensregelingen	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	6.291	4.874	-1.417
	6.4	Begeleide participatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.157		-1.157
	6.5	Arbeidsparticipatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	763		-763
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	113		-113
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	4.600		-4.600
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	5.013		-5.013
	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	-404		404
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	948		-948
Totaal 6 - Sociaal domein					**22.064**	**4.985**	**-17.079**
7 - Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	95-01	Sociaal, Welzijn en Eduactie	1.667		-1.667
	7.2	Riolering	95-03	Buitenruimte	2.080	2.404	325
	7.3	Afval	95-03	Buitenruimte	3.852	3.992	140
	7.4	Milieubeheer	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	749		-749
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	95-03	Buitenruimte	443	520	77
Totaal 7 - Volksgezondheid en milieu					**8.790**	**6.915**	**-1.874**
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	317	22	-294
	8.13	RO Vastgoedregistratie (prog 3)	95-03	Buitenruimte	196		-196
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	19.420	19.391	-29
	8.3	Wonen en bouwen	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	967	578	-389
Totaal 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					**20.900**	**19.992**	**-908**
Totaal					**83.995**	**84.898**	**903**

2. Bestuurlijke structuur

SGP-ChristenUnie
L.P. Platschorre (fractievoorzitter)
ing. P. Boudewijn
ir. C.W. Timmers
E. van Hartingsveldt
Drs. K. van der Laan MEd
B.P. van Ginkel
M.T. Kamphuis – Stuij

Gemeente Belangen
M.N.P. Vogelaar – Korpershoek (fractievoorzitter)
M.B. Braber
M. Nugteren BPM
H.H.F. van der Lei
A. Mol

CDA
Mr. P. van der Giessen (fractievoorzitter)
drs. W.P. van der Hee – Pasterkamp
A.L. Vlasblom – van der Vlies MSc

VVD
O. Doevendans (fractievoorzitter)
J. Oelfke - ten Seldam
Drs. A. Ouwerkerk

D66
M.C.G. Gommans – Dane (fractievoorzitter)
Mr. J.P. Neijman

PvdA
E. van der Wulp (fractievoorzitter)

Ambacht Uw Belang (A.U.B.)
J. Struik (fractievoorzitter)

Echt voor Ambacht (E.V.A.)
Mr. A. Scheurwater (fractievoorzitter)

Burgerraadsleden:
J. Lieben (Gemeente Belangen)
J.M. Dossett BSw (Gemeente Belangen)
G.J.W. Lagendijk MSc RA (CDA)
E.E.G. de Heer (VVD)
M. de Groot (D66)

F.S. Verbrugge (D66)
M.J.H. van den Heuvel (PvdA)
A.L. Scheurwater (PvdA)
J.G. Siefkes (A.U.B.)
H.W.H. Groenendijk (A.U.B.)
A. Cramer (E.V.A.)
H.A. Stam (E.V.A.)

3. Gebruikte afkortingen

AB	Algemeen bestuur
ALD	Algemene dienst
APV	Algemene plaatselijke verordening
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto binnenlands product
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BDU	Brede Doeluitkering
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
Bofv	Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen
BOVL	Bureau Openbare Verlichting "Lek-Merwede"
BTW	Belasting toegevoegde waarde (omzetbelasting)
CAI	Centrale Antenne Inrichting
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEP	Centraal economisch plan
CJG	Centrum voor jeugd en Gezin
CMK	Cultuur met kwalitieit
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CROW	Onafhankelijke kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte en verkeer & vervoer
CPO	Collectief particulier opdrachtgeverschap
CZG	Collectieve Zorgverzekering Gemeenten
DB	Dagelijks bestuur
DCMR	Milieudienst Rijnmond
DGJ	Dienst Gezondheid en Jeugd
DPO	Distributieplanologisch onderzoek
DRIS	Digitaal Reis Informatie Systeem
DSB	Drechtsteden bestuur
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
ECB	Europese centrale bank
EN	Economisch nut
EU	Europese Unie
Euribor	Euro interbank offered rate
Fido	Wet financiering decentrale overheden
GBD	Gemeentelijke belastingen Drechtsteden
GDU	Gebundelde doeluitkering
Gevudo	Gemeenschappelijke vuilverwerking Dordrecht en omstreken
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidzorg
GHOR	Geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen
GSMD	Gemeentelijke monitor sociaal domein
GOW	Gecoördineerd ouderenwerk
GPR	Gemeentelijke praktijk richtlijn
GR	Gemeenschappelijke regeling
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan

GRD	Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden
GREX	Grondexploitatie
GVVP	Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan
GZH	Groenservice Zuid Holland
HIA	Hendrik-Ido-Ambacht
Hof	Houdbare overheidsfinanciën
HOVD	Hoogwaardig Openbaar Vervoer Drechtsteden
HR	Human resources
HRM	Human resources management
HVC	Huisvuilcentrale
I&A	Informatie en automatisering
IHP	Integraal huisvestingsplan
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IRS	Intrest rate swap
ISV	Investeringsfonds stedelijke vernieuwing
JOP	Jongerenontmoetingsplek
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
LAB	Lokaal Ambachts bedrijf
LAP	Landelijk afval beheersplan
LISA	Landelijk Informatiesysteen van Arbeidsplaatsen
LNG	Liquid Natural Gas
LVG	Licht verstandelijk gehandicapten
m.b.t.	Met betrekking tot
MIP	Meerjaren-investeringsplan
MKB	Midden- en kleinbedrijf
mln	miljoen
MN	Maatschappelijk nut
MT	Managementteam
Nb	Niet bekend
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
nnb	nog nader bepalen
NRIJ	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde
NUP	Nationaal uitvoeringsprogramma
NV	Naamloze vennootschap
OCD	Onderzoekscentrum Drechtsteden
OV	Openbare verlichting
OZB	Onroerend zaakbelasting
OZHZ	Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid
PALT	Prestatieafspraken Lange Termijn
P&C	Planning en control
P&O	Personeel en organisatie
PM	pro memorie
RAS	Regionale agenda samenleving
RAV	Regionale ambulancevoorziening
RCP	Regionaal Crisis Plan
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieau
RO	Ruimtelijke ordening

ROM-D	Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden
RUD	Regionale Uitvoerings Dienst
RWS	Rijkswaterstaat
SCD	Servicecentrum Drechtsteden
SDD	Sociale Dienst Drechtsteden
SE	Fulltime SW'er
SJOP	Stimuleren jongerenontmoetingsplek
SKB	Schatkistbankieren
SoVo	Sociale voorzieningen
SPP	Strategische personeelsplanning
SW	Sociale werkvoorziening
TNO	Toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek
UvW	Unie van Waterschappen
VAO	Vereniging ambachtse ondernemers
VHV	Volkshuisvesting
VINEX	Vierde nota ruimtelijke ordening extra
VJI	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
V&J	Veiligheid & justitie
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VOC	Volgerlanden Ontwikkelings combinatie
VPb	Vennootschapsbelasting
VRZHZ	Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid
VTA	Visual Tree Assessment
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wajong	Wet Arbeidsgeschiktheid Jongeren
WBW	Wijk- en buurtgericht werken
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSW	Waarborgfonds sociale woningbouw
Wsw	Wet sociale werkplaatsen
Wtcg-CER	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten en de Compensatieregeling Eigen Risico
Wvg	Wet voorkeursrecht gemeenten
WW	Werkloosheidsuitkeringen
WWB	Wet werk en bijstand
Wwnv	Wet werken naar vermogen
ZHZ	Zuid-Holland Zuid

4. Beleidskader begroting

	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buiten-ruimte	4. Veilig-heid, Dienst-verlening, Bestuur en Middelen
VERORDENINGEN				
Algemene plaatselijke verordening 2019 (1e wijziging)			x	x
Algemene subsidieverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2016	x			
Archiefverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht				x
Beheersverordening begraafplaatsen Hendrik-ido-Ambacht 2015			x	
Bouwverordening 2012 inclusief 15e wijziging		x		
Brandbeveiligingsverordening 2012				x
Controle verordening openbaar lichaam Drechtsteden				x
Controleverordening (art. 213 GW) van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht				x
Drank- en Horecaverordening Hendrik-Ido-Ambacht 2014		x		
Erfgoedverordening Hendrik-Ido-Ambacht 2010		x		
Exploitatieverordening Hendrik-Ido-Ambacht 2005		x		
Financiële verordening ex artikel 212 gemeentewet				x
Financiele verordening 2015 openbaar lichaam drechtsteden				x
Gewijzigde verordening Jeugdhulp Hendrik-Ido-Ambacht	x			
Huisvestingsverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2019		x		
Inspraakverordening				x
Verordening op de heffing en invordering van leges 2019		x	x	x
Leidingenverordening 2019 Hendrik-Ido-Ambacht		x	x	
Maatregelenverordening Wet werk en bijstand 2004	x			
Marktverordening gemeente Hendrik-Ido-Ambacht		x		
Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Hendrik-Ido-Ambacht		x		
Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	x			
Subsidieverordening aangepast sporten in de regio Drechtsteden 2013	x			
Subsidieverordening Familie Spoor-fonds	x			
Telecommunicatieverordening 2019 gemeente Hendrik-Ido-Ambacht		x	x	
Verordening aanwijzen trouwlocaties Hendrik-Ido-Ambacht			x	
Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing 2019			x	
Verordening Algemene voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	x			
Verordening alleenrecht Drechtwerk inzake catering enschoonmaak				x
Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2015				x
VERORDENING AUDITCOMMISSIE HENDRIK-IDO-AMBACHT				x

	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buiten-ruimte	4. Veilig-heid, Dienst-verlening, Bestuur en Middelen
Verordening behandeling bezwaarschriften gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2015				x
Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2006		x		x
Verordening Beschermd wonen en Opvang	x			
Verordening binnentreden ter uitvoering van noodverordeningen				x
Verordening burgerinitiatieven Hendrik-Ido-Ambacht 2006				x
Verordening Cliëntenparticipatie Wsw	x			
Verordening eenmalig rioolaansluitingsrecht 2019			x	
Verordening functioneringsgesprekken burgemeester en raad				x
Verordening gegevensverstrekking basisregistratie personen 2014				x
Verordening op de heffing en invordering van hondenbelasting 2019			x	
Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening H-I-Ambacht	x			
Verordening Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens				x
Verordening Jeugdhulp gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2018	x			
Verordening Kwaliteit Vergunningverlening Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht		x		
Verordening kwaliteitsregels Peuterspeelzaalwerk 2005	x			
Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2019	x	x	x	x
Verordening leerlingenvervoer gemeente Hendrik- Ido-Ambacht	x			
Verordening op de heffing en invoering van lijkbezorgingsrechten 2017			x	
Verordening op de heffing en invoering van lijkbezorgingsrechten 2019			x	
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht				x
Verordening op de heffing en de invordering van leges 2017		x	x	x
Verordening op de heffing en de invordering van onroerende zaak belastingen 2017				x
Verordening op de heffing en de invordering van onroerende zaak belastingen 2019				x
Verordening op de heffing en invordering precariobelasting 2017				x
Verordening op de heffing en invordering precariobelasting 2019				x
VERORDENING OP DE HEFFING EN INVORDERING VAN EENMALIG RIOOLAANSLUITINGSRECHT 2017			x	x
Verordening op de heffing en invordering van marktgeld 2019			x	
Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2019				x
Verordening op de WMO-adviesraad	x			
Verordening op heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten Hendrik-Ido-Ambacht 2017			x	x
Verordening organisatie en werkgeverschap Griffie Hendrik-Ido-Ambacht 2015				x
Verordening overleg lokaal onderwijsbeleid gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	x			
Verordening Persoonsgebonden Budget Begeleid Werken Wsw	x			
Verordening recht van onderzoek gemeente Hendrik-Ido-Ambacht 2015				x

	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buiten-ruimte	4. Veilig-heid, Dienst-verlening, Bestuur en Middelen
Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden 2006, laatst gewijzigd 10 maart 2014				x
Verordening Reglement van Orde voor de raad van Hendrik-Ido-Ambacht.				x
Verordening Reglement van Orde voor de raadscommissies Hendrik-Ido-Ambacht.				x
Verordening Rekenkamercommissie Hendrik-Ido-Ambacht				x
Verordening Starterslening Hendrik-Ido-Ambacht 2013		x		
Verordening straatnaamgeving en huisnummering		x	x	
Verordening toekennen erepenning				x
Verordening toeslagen en verlagingen 2004				x
Verordening tot beperking verstrekking sterke drank Hendrik-Ido-Ambacht 2004	x			x
Verordening vertrouwenscommissie benoeming burgemeester				x
Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester Hendrik-Ido-Ambacht 2017				x
Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht				x
Verordening voor de raadscommissies Hendrik Ido Ambacht 2015				x
Verordening Voorzieningen huisvesting onderwijs Hendrik-Ido-Ambacht 2010	x	x		
Verordening winkeltijden Hendrik-Ido-Ambacht				x
Wachtlijstverordening Wsw	x			
Wegsleepverordening				x
BELEIDSSTUKKEN				
Actieplan Duurzaamheid		x		
Actieplan Lokale economie		x		
Actieplannen preventie en handhaving 2018 - 2019				x
Afvalbeleidsplan 2012-2022			x	
Afwijkingenbeleid				x
Archeologiebeleid		x		
Baggerplan 2019			x	
Beeldkwaliteitsplan Groen 2016-2020 (actualisatie)		x	x	
Begraafplaatsenbeleid Achterambacht en Waalhof			x	
Beheerplan Groepsrisico Kijfhoek				x
Beheerplan Straatmeubilair 2015-2019			x	
Beheerplan verkeersvoorzieningen 2015-2019			x	
Beheer- en onderhoudsplan oeverbeschermingen 2018-2026			x	
Beleidsplan Civieltechnische Kunstwerken 2016-2026		x	x	
Beleidsnotitie Harmonisatie van peuterwerk in HIA	x			

	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buiten-ruimte	4. Veilig-heid, Dienst-verlening, Bestuur en Middelen
Beleidsplan begraafplaatsen 2008-2018			x	
Beleidsplan Integrale Veiligheid.				x
Beleidsplan Jeugdhulp	x			
Beleidsplan Openbare Verlichting 2014 - 2019		x	x	
Beleidsplan straatmeubilair 2015-2023			x	
Beleidsplan verkeersvoorzieningen 2015-2023			x	
Beleidsplan wegen 2013-2023			x	
Beleidsplan zwerfafval 2008-2018			x	
Beleidsregels eenmalige huwelijkslocaties				x
Beleidsrijk regionaal transitie arrangement (BRTA)	x			
Bestemmingsplan Achterambachtseweg 49		x		
Bestemmingsplan Bedrijvenpark Ambachtsezoom		x		
Bestemmingsplan Bedrijventerrein Antoniapolder +		x		
Bestemmingsplan Centrum		x		
Bestemmingsplan De Volgerlanden-Oost		x		
bestemmingsplan De Volgerlanden-Oost, 1e partiële herziening 7.10		x		
Bestemmingsplan De Volgerlanden-Oost, zone Rietlaan-Oost		x		
Bestemmingsplan De Volgerlanden-West		x		
Bestemmingsplan Grotenoord 2		x		
Bestemmingsplan Kas Langeweg 97		x		
Bestemmingsplan Krommeweg		x		
Bestemmingsplan Onderdijk 126-128		x		
Bestemmingsplan Sandelingen		x		
bestemmingsplan Scholencluster Kruiswiel		x		
Bestemmingsplan Sophiapolder		x		
Bestemmingsplan Veersedijk.		x		
Bestemmingsplan Warboutsland		x		
Bestemmingsplan Waterlandgoed De Noorden		x		
Bestemmingsplan Zone Krommeweg, Langeweg, A16		x		
Bestemmingsplan Zuidwende 4		x		
Bestemmingsplan Zuidwende-Noord		x		
Bestemmingsplan Zuidwende-Zuid - Kerkgebouw		x		
Bestemmingsplan Zwembad De Louwert			x	
Bestuursakkoord water april 2011		x	x	
Bomenbeleidsplan 2018-2023			x	
Business case Drechtstedelijk Klantcontactcentrum				x
Coalitieprogramma 2018-2022	x	x	x	x
Communicatievisie 2016-2018				x

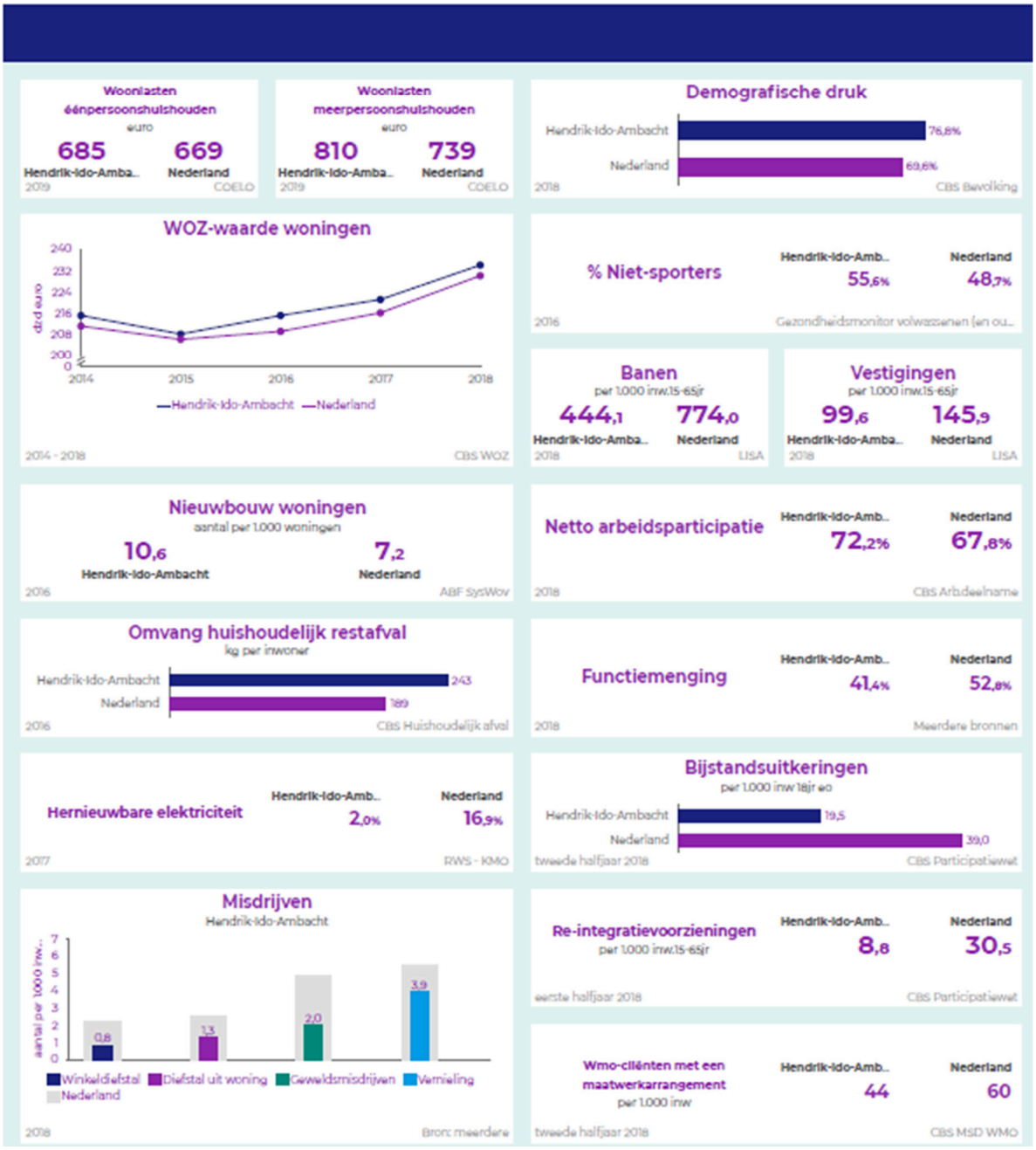
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buiten-ruimte	4. Veilig-heid, Dienst-verlening, Bestuur en Middelen
Detailhandelsstructuurvisie Hendrik-Ido-Ambacht		x		
Energiestrategie Drechtsteden Energieneutraal 2050		x		
Exploitatieplan De Volgerlanden Oost 4e herziening				
Financieringsstatuut HIA				x
Functioneel programma Waterbusplein		x		
Gebiedsvisie Centrum		x		
Gebiedsvisie Deltapoort		x		
Gebiedsvisie Waalzone		x		
Gedragscode integriteit voor de leden van de raad, de burgemeester en de wethouders				x
Gedragscode politiek ambtsdragers				x
Gedragscode voor de publicatie van persoonsgegevens op website van de gemeenteraad Hendrik-Ido-ambacht				x
Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2019-2023			x	
Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2009-2020			x	
Groenstructuurplan 2013- 2023		x	x	
Grondwaterplan 2015-2018			x	
Huisvestingsplan Baxhuis		x		
Inkoop- en aanbestedingsbeleid	x	x	x	x
Inrichtingsplan SO, sturingsnotitie en bestuursopdracht jeugdhulp	x			
Integraal Huisvestingsplan deel 1 Visiedocument	x			
Integraal Huisvestingsplan deel 2 Kaders voor uitvoering	x			
Integraal Huisvestingsplan Actualisering uitvoeringsdeel	x			
Kadernota Evenementenbeleid	x			x
Kadernotitie Huisvesting Statushouders	x	x		x
Lokale Visie op Dienstverlening 2010				x
Mantelzorgbeleid 2019-2022	x			
Meerjaren Onderhoudsplan 2012-2021			x	
Milieubeleidsplan Drechtsteden 2011-2015		x	x	
Protocol accountantscontrole en normenkader 2018				x
Nota accommodatiebeleid		x		
Nota Afwegingskader Strategische Verwervingen		x		
Nota Borgstellingen				x
Nota bovenplanse voorzieningen 2011		x		
Nota Dierenwelzijn		x		
Nota Grondbeleid "Grond voor Beleid"		x		
Nota Grondprijzen 2014		x		
Nota Hondenbeleid			x	

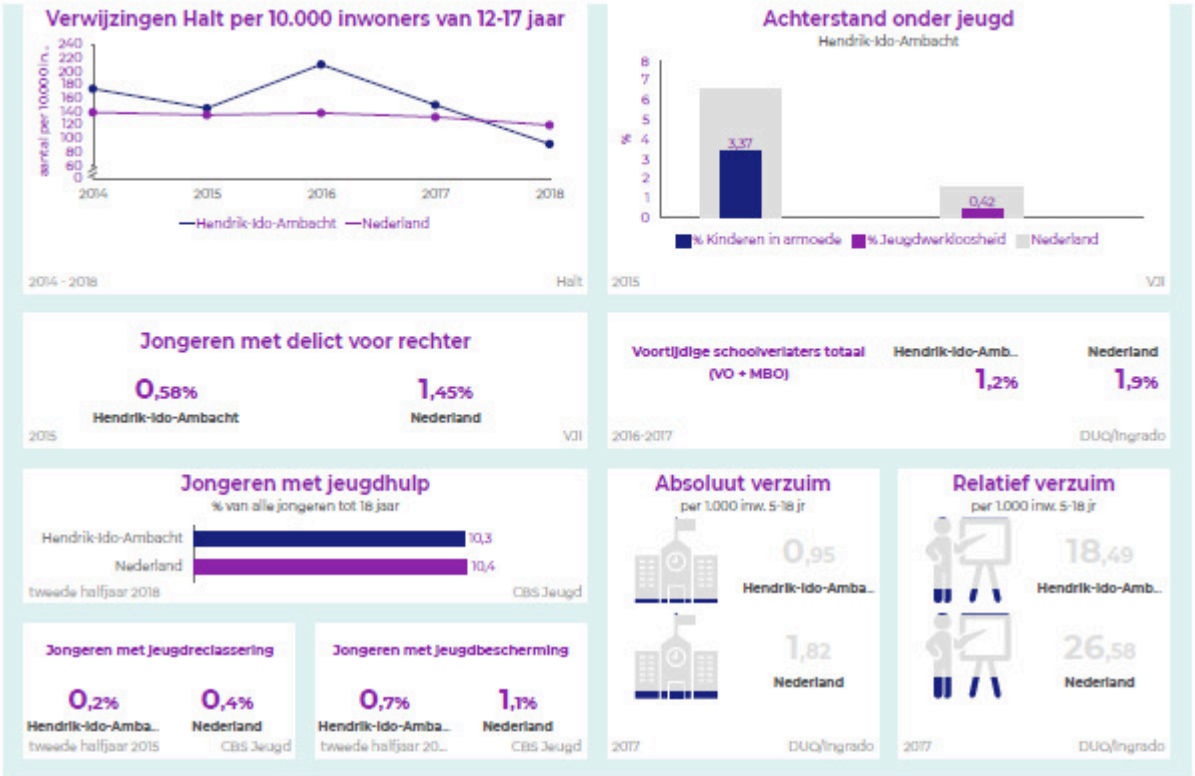
	1. Sociaal, Welzijn en Educatie	2. RO, Economie en Wonen	3. Buiten-ruimte	4. Veilig-heid, Dienst-verlening, Bestuur en Middelen
Nota interactief aan de slag in Hendrik-Ido-Ambacht (beleidsnota burgerparticipatie)	x			
Nota reserves, voorzieningen, risico's & Weerstandsvermogen				x
Nota uitgangspunten gemeentelijk gezondheidsbeleid 2012-2015	x			
Nota Verbonden Partijen 2015				x
Nota Waarderen en Afschrijven 2011				x
Notitie bezuinigingen Onderwijs en Welzijn 2012-2014	x			
Notitie evaluatie en doorontwikkeling Sociaal Wijkteam 2018	x			
Notitie Financien Wmo 2015 en benodigde volmachten en machtigingen	x			
Notitie Mantelzorgwaardering 2015	x			
Notitie Nieuwe Lokale Impuls Jeugd	x			
Notitie Schuldenlast				
Notitie Stimuleringsmaatregelen woningbouw De Volgerlanden		x		
Ontwikkel en Realisatiestrategie Structuurvisie 2011		x		
Parkeernota Nieuwe Ontwikkelingen			x	x
Preventie- en handhavingsplan alcohol 2014-2016				x
Privacybeleid Drechtsteden	x	x	x	x
protocol agressie tegen college- en raadsleden gemeente Hendrik-Ido-Ambacht				x
Reclamebeleid 2014-2024		x		
Regionale Detailhandelsvisie Drechtsteden		x		
Regionale Nota Gezondheidsbeleid 2016-2019	x			
Regionale nota gezondheidsbeleid ZHZ 2016-2019	x			
Rioolbeheerplan 2014-2018			x	
Samenwerkingsovereenkomst Drechtsteden				x
Speelruimteplan 2014-2024		x	x	
Stedelijk waterplan 2004-2012 (Waterplan van H tot Z)			x	
Strategisch Communicatie Beleidsplan 2011-2014				x
Strategische notitie personeel en organisatie 2011-2015				x
Structuurvisie Waar de Waal stroomt		x		
Toekomstvisie Bibliotheekwerk Hendrik-Ido-Ambacht	x			
Transitievisie warmte 1.0		x		
Uitvoeringsplan keten werk en inkomen Drechtsteden	x			
Uitvoeringsprogramma Subsidies 2016	x			
Uitwerking snippergroenregeling		x		
Visie op regionale samenwerking				x
Waalvisie		x		
Welstandsnota 2015		x		
Wmo-beleidsplan Drechtsteden 2015-2018	x			

5. Verplichte prestatie indicatoren

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Gerelateerde thema's

› Thema Gemeentelijke financiën

Meer over dit onderwerp

› Over Begroting en verantwoording
› Definities beleidsindicatoren bestuur en organisatie
› Aanpassingen beleidsindicatoren gemeenten

Meer cijfers

› Gegevensset beleidsindicatoren bestuur en organisatie

24-7-2019 www.waarstaatjegemeente.nl

IV - Overige gegevens

1. Staat salarissen en formatie

Omschrijving	geactualiseerde formatie				geactualiseerde loonkosten (inclusief indexering)			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Kosten voormalig personeel					8.219	8.219	8.219	8.219
Uitkering/pensioen vm B&W					125.000	125.000	100.000	100.000
Bijdrage uit voorziening					-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Algemene lasten					**121.219**	**121.219**	**96.219**	**96.219**
Raad en burgerraadsleden					342.630	342.630	342.630	342.630
Griffie	1,8	1,8	1,8	1,8	175.887	175.887	175.887	175.887
Burgemeester & Wethouders					514.594	514.594	514.594	514.594
Bestuur	**1,8**	**1,8**	**1,8**	**1,8**	**1.033.111**	**1.033.111**	**1.033.111**	**1.033.111**
Directie en control	2,0	2,0	2,0	2,0	260.171	260.171	260.171	260.171
Bestuurszaken	25,1	25,1	25,1	25,1	2.085.444	2.085.444	2.085.444	2.085.444
Beleid en Ontwikkeling	22,3	22,3	22,3	22,3	1.869.045	1.869.045	1.869.045	1.869.045
Beheer Openbare Ruimte	29,7	29,7	29,7	29,7	2.253.026	2.253.026	2.253.026	2.253.026
Volgerlanden	3,2	3,2	3,2	3,2	309.441	309.441	309.441	309.441
Knelpunten P&O	0,0	0,0	0,0	0,0	75.297	75.297	75.297	75.297
Bedrijfsvoering	**82,3**	**82,3**	**82,3**	**82,3**	**6.852.424**	**6.852.424**	**6.852.424**	**6.852.424**
TOTAAL - GENERAAL	**84,1**	**84,1**	**84,1**	**84,1**	**8.006.754**	**8.006.754**	**7.981.754**	**7.981.754**

2. Staat langlopende leningen

	Algemene dienst						Begrotingsjaar 2020				2021	2022	2023
Geld-gever	Oor-spronke-lijk bedrag	vorm v.d. lening	Datum besluit	Ingangs-datum	Jaar van aflossing	Rente	Schuld per 1-1-2020	Vermeerde-ringen in het jaar	Aflossing in het jaar	Schuld per 31-12-20	Schuld per 31-12-21	Schuld per 31-12-22	Schuld per 31-12-23
NWB	12.500.000	fixe	20-12-05	21-12-05	2025	3,8225%	0			0	0	0	0
NWB	5.000.000	fixe	31-01-06	01-09-06	2021	3,9250%	0			0	0	0	0
BNG	5.000.000	fixe	31-01-06	01-09-06	2027	4,0170%	5.000.000			5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
NWB	7.500.000	fixe	31-01-06	01-12-06	2023	3,9850%	7.500.000			7.500.000	7.500.000	7.500.000	0
BNG	7.500.000	fixe	31-01-06	01-12-06	2029	4,0470%	7.500.000			7.500.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000
NWB	20.000.000	lin	17-03-15	01-12-16	2021	0,2780%	8.000.000		4.000.000	4.000.000	0	0	0
BNG	17.500.000	lin	02-10-18	21-12-18	2038	1,2970%	16.625.000		875.000	15.750.000	14.875.000	14.000.000	13.125.000
BNG	4.000.000	fixe	25-06-19	27-06-19	2021	-0,3900%	12.000.000			12.000.000	0	0	0
BNG	4.000.000	fixe	25-06-19	27-06-19	2020	-0,3850%	15.000.000		15.000.000	0	0	0	0
nb	10.000.000	lin		01-07-21	2031	1,0000%	0			0	0	10.000.000	9.000.000
	Totaal Algemene dienst						**71.625.000**	**0**	**19.875.000**	**51.750.000**	**34.875.000**	**44.000.000**	**34.625.000**
	De Volgerlanden												
NWB	10.000.000	fixe		24-02-17	2019	1,8760%	0			0			
BNG	8.000.000	fixe+lin	09-06-11	30-06-11	2016	2,9340%	0			0	0	0	0
BNG	8.000.000	fixe+lin	09-06-11	30-06-11	2018	3,4200%	0			0	0	0	0
BNG	5.000.000	fixe	09-06-11	03-10-11	2018	2,8090%	0			0	0	0	0
BNG	10.000.000	fixe	30-06-14	03-07-14	2024	1,9950%	10.000.000			10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000
Prov.Gr	10.000.000	fixe	30-06-14	03-07-14	2015	0,2750%	0			0	0	0	0
Prov.NB	10.000.000	fixe	06-03-15	26-03-15	2022	0,5000%	10.000.000			10.000.000	10.000.000	0	0
BNG	15.000.000	fixe	06-03-15	26-03-15	2025	0,7600%	15.000.000			15.000.000	15.000.000	15.000.000	15.000.000
BNG	5.000.000	fixe	09-06-15	30-06-16	2020	0,7600%	5.000.000		5.000.000	0	0	0	0
BNG	5.000.000	fixe	09-06-15	01-12-16	2021	1,0560%	5.000.000			5.000.000	0	0	0
BNG	5.000.000	fixe	09-06-15	28-06-17	2020	0,9050%	5.000.000		5.000.000	0	0	0	0
BNG	7.000.000	fix-lin	18-06-18	28-06-18	2021	0,2700%	7.000.000			7.000.000	7.000.000	4.666.667	2.333.334
BNG	3.000.000	fixe	13-12-18	20-12-18	2021	0,0550%	3.000.000			3.000.000	0		
	Totaal de Volgerlanden						**60.000.000**	**0**	**10.000.000**	**50.000.000**	**42.000.000**	**29.666.667**	**27.333.334**
	TOTAAL						**131.625.000**	**0**	**29.875.000**	**101.750.000**	**76.875.000**	**73.666.667**	**61.958.334**

3. Staat gewaarborgde leningen

Geleend bedrag	Doel	Geldnemer	Datum besluit	Geldgever	Lening-nummer	%	Restantbedrag per 1-1-2020 Totaal	Waarvan door de gemeente gewaarborgd	Waarborg gedu-rende dienstjaar c.q. correctie voorgaande jaren	Totaal aflossing 2020	Restantbedrag per 31-12-2020 Totaal	Waarvan door de gemeente gewaarborgd
Directe borgstellingen:												
114.000	Jeugdhonk	V.V. I.F.C.		Rabobank		6,800%	6.411	6.411		3.804	2.607	2.607
Diversen	Financieringspositie	HVC Alkmaar	7-11-2005	Gevudo GR			8.684.772	8.684.772			8.684.772	8.684.772
2.541.169	Woningbouw	Rhiant	12-09-97	BNG	4084295	0,690%	2.121.776	2.121.776		71.761	2.050.016	2.050.016
	Subtotaal						**10.812.959**	**10.812.959**	**0**	**75.565**	**10.737.395**	**10.737.395**
Achtervang WSW:												
3.345.000	Woningbouw	Mooiland Vitalis		BNG	40101480	4,163%	3.345.000	3.345.000			3.345.000	3.345.000
10.000.000	Woningbouw	Trivire	2007	BNG	TR167738	4,040%	10.000.000	10.000.000			10.000.000	10.000.000
4.000.000	Woningbouw	Trivire	2007	BNG	40102627	4,349%	4.000.000	4.000.000			4.000.000	4.000.000
3.180.000	Woningbouw	Woonzorg Nedl.	2012	BNG	40107307	3,420%	2.067.000	2.067.000		159.000	1.908.000	1.908.000
2.859.513	Woningbouw	Rhiant	-	Gemeente H.I.A.		4,000%	53.827	53.827		3.089	50.738	50.738
4.220.156	Woningbouw	Rhiant	06-07-95	BNG	4083333	4,680%	2.728.739	2.728.739		118.368	2.610.371	2.610.371
4.084.022	Woningbouw	Rhiant	1997	NWB	10014879RH	4,095%	1.853.265	1.853.265		174.442	1.678.822	1.678.822
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2007	BNG	40102618	4,269%	5.000.000	5.000.000			5.000.000	5.000.000
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2010	BNG	40105498	4,240%	5.000.000	5.000.000			5.000.000	5.000.000
4.000.000	Woningbouw	Rhiant	2010	NWB	28742	3,445%	4.000.000	4.000.000			4.000.000	4.000.000
4.400.000	Woningbouw	Rhiant	2012	NWB	10026999	3,490%	4.400.000	4.400.000			4.400.000	4.400.000
6.000.000	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	FRL838.01	4,000%	6.000.000	6.000.000			6.000.000	6.000.000
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	40106998	4,000%	5.000.000	5.000.000			5.000.000	5.000.000
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2012	BNG	FRL.499.01	4,000%	5.000.000	5.000.000		5.000.000	0	0
5.400.000	Woningbouw	Rhiant	2012	BNG	40107556	2,419%	5.400.000	5.400.000			5.400.000	5.400.000
10.000.000	Woningbouw	Woonkracht10	2015	NWB	2-28680	-0,128%	10.000.000	10.000.000		10.000.000	0	0
3.000.000	Woningbouw	Rhiant	2016	BNG	40110579	0,777%	3.000.000	3.000.000			3.000.000	3.000.000
4.800.000	Woningbouw	Rhiant	2017	BNG	40111164	1,105%	4.800.000	4.800.000			4.800.000	4.800.000
2.500.000	Woningbouw	Rhiant	2018	BNG	40111651	0,975%	2.500.000	2.500.000			2.500.000	2.500.000
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2018	St. Vestia	604	0,150%	2.500.000	2.500.000			2.500.000	2.500.000
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2019	NWB		0,000%	5.000.000	5.000.000			5.000.000	5.000.000
	Subtotaal						**91.647.831**	**91.647.831**	**0**	**15.454.899**	**76.192.930**	**76.192.930**
104.443.861	**TOTAAL**						**102.460.790**	**102.460.790**	**0**	**15.530.464**	**86.930.325**	**86.930.325**

4. Staat van Activa – staat C

(bedrgen x € 1000)													
Omschrijving investering	**Begro-tings-jaar**	**Aanschaf-waarde t/m 1-1**	**Afgeschre-ven t/m 1-1**	**Afgelost t/m 1-1**	**Aflossing het jaar in**	**Afgewaar-deerd t/m 1-1**	**Boek-waarde per 1-1**	**Afschrij-ving in het jaar**	**Rente in het jaar**	**Vermeer-deringen in het jaar**	**Vermin-deringen in het jaar**	**Boek-waarde per 31-12**	**Kapitaal-lasten in het jaar**
Voorbereidingskrediet Gebiedsvisie Centrum	2020	120	0	0	0	0	120	0	1	0	0	120	1
Totaal Kosten onderzoek en ontwikkeling		**120**	**0**	**0**	**0**	**0**	**120**	**0**	**1**	**0**	**0**	**120**	**1**
Toek. ontwikk.onderw. BVO 0,50 2006 Zwijndrecht	2020	2.350	497	0	0	0	1.853	46	22	0	0	1.806	69
Toek. ontwikk.onderw. OVO 0,50 2006 Zwijndrecht	2020	2.350	497	0	0	0	1.853	46	22	0	0	1.806	69
Bijdr.aanpass.schoolgeb.de Sprong 2013 Zwijndrecht	2020	62	12	0	0	0	51	3	1	0	0	48	3
Totaal Bijdrage aan activa in eigendom van derden		**4.762**	**1.006**	**0**	**0**	**0**	**3.756**	**95**	**45**	**0**	**0**	**3.661**	**140**
Riolering sportvelden	2020	11	7	0	0	0	4	0	0	0	0	3	0
Rioleringsreconstructie Kruiswiel	2020	123	86	0	0	0	37	4	0	0	0	33	5
Riolering Dorpsstraat	2020	148	100	0	0	0	49	5	1	0	0	44	5
Riolering Veersedijk/Onderdijk	2020	289	186	0	0	0	103	9	1	0	0	94	10
Riolering Dorpsstr./Kerkstr./Kerkpl.	2020	124	76	0	0	0	48	4	1	0	0	44	4
Riolering Bouquet	2020	5	3	0	0	0	2	0	0	0	0	2	0
Rioolaansl. 4 won. Schildmanstr.	2020	15	8	0	0	0	7	0	0	0	0	6	0
Rioleringsvergroting Schildmanstraat	2020	27	15	0	0	0	12	1	0	0	0	11	1
Riolering Vrouwgelenweg	2020	274	151	0	0	0	123	8	1	0	0	115	9
Riolering Achterambachtseweg	2020	179	99	0	0	0	81	5	1	0	0	76	6
Riolering Antoniuslaan	2020	180	98	0	0	0	82	5	1	0	0	77	6
Riolering Buitengebied	2020	340	186	0	0	0	154	9	2	0	0	145	11
Bergingsriool Hoge Kade/Vrouwgelenweg	2020	391	208	0	0	0	183	10	2	0	0	173	12
Riolering Langeweg 1	2020	175	87	0	0	0	89	5	1	0	0	84	6
Riolering Nwe Bosweg/Frankenpad	2020	58	26	0	0	0	32	1	0	0	0	30	2
Vervangen hoofdriool Oranjestraat	2020	90	23	0	0	0	66	1	1	0	0	65	2
Riool project Hoge Kade	2020	43	10	0	0	0	33	1	0	0	0	32	1
Project Zoutziederstr./Steenbakkerstr.	2020	61	14	0	0	0	47	1	1	0	0	46	1
Renovatieprojecten 1998-2001	2020	375	79	0	0	0	296	6	4	0	0	290	9
Vervangen riolering 2003-2004	2020	808	113	0	0	0	695	10	8	0	0	685	18
Bergbezinkstation Paulusweg	2020	207	29	0	0	0	178	3	2	0	0	175	5
Bergbezinkstation P.C. Hooftsingel	2020	290	41	0	0	0	250	4	3	0	0	246	7
Bergbezinkstation v.Galensngl/P.v.Meerderv.sngl	2020	838	110	0	0	0	727	10	9	0	0	717	19
Maatreg.waterkwalitetsspoor 2004-2006	2020	85	10	0	0	0	75	1	1	0	0	74	2
Rioolgemaal Langeweg, bouwkundig	2020	21	3	0	0	0	18	0	0	0	0	18	0
Vervanging riolering 2006	2020	469	49	0	0	0	420	5	5	0	0	415	11
Vervanging riolering 2007	2020	261	26	0	0	0	235	3	3	0	0	232	6
Vervanging riolering 2008	2020	506	46	0	0	0	461	5	6	0	0	455	11
Vervanging riolering 2009	2020	970	83	0	0	0	888	10	11	0	0	878	21
Vervangen rioolgemalen 2006	2020	17	14	0	0	0	3	1	0	0	0	1	1
Vervangen rioolgemalen 2007	2020	15	9	0	0	0	6	1	0	0	0	5	1
Struct.maatr.opheff.wateroverl.2006	2020	61	7	0	0	0	54	1	1	0	0	54	1
Struct.maatr.opheff.wateroverl. 2007	2020	151	15	0	0	0	136	2	2	0	0	135	3
Struct.maatr.opheff.wateroverl.2008	2020	348	29	0	0	0	319	3	4	0	0	315	7
Maatregelen waterkwal.spoor 2006	2020	85	9	0	0	0	76	1	1	0	0	75	2
Terugdr.wateroverl.op straat 2007	2020	81	7	0	0	0	74	1	1	0	0	73	2
Vervanging riolering 2005	2020	431	52	0	0	0	379	5	5	0	0	373	10
Afvalwaterproject Zwijndrecht	2020	642	53	0	0	0	589	6	7	0	0	583	13
Riol.investering herstruct Oostendam	2020	2.475	210	0	0	0	2.264	22	27	0	0	2.242	49
Vervangen gemalen 2011-2012 GRP10-13	2020	64	4	0	0	0	61	1	1	0	0	60	1
Vervangen riolering 2010 GRP10-13	2020	1.082	75	0	0	0	1.006	10	12	0	0	996	22
Vervangen riolering 2011 GRP10-13	2020	968	54	0	0	0	914	9	11	0	0	905	20
Vervangen riolering 2012 GRP10-13	2020	969	46	0	0	0	923	9	11	0	0	914	20
Vervangen riolering 2013 GRP10-13	2020	968	37	0	0	0	931	8	11	0	0	922	20
Afkopp. verhard oppervlak 2010	2020	89	6	0	0	0	83	1	1	0	0	82	2
Opzetten grondwatermeetnet 2011 GRP10-13	2020	48	2	0	0	0	46	0	1	0	0	45	1
Tegeng.grondwateroverlastsituaties 2010	2020	19	1	0	0	0	18	0	0	0	0	18	0
Vervangen drukriol.pompen 2010	2020	41	19	0	0	0	22	3	0	0	0	19	3
Terugdringen wateroverlast 2010	2020	27	2	0	0	0	25	0	0	0	0	24	1
Vervangen drukriol.pompen 2011	2020	41	16	0	0	0	25	3	0	0	0	22	3
Vervangen drukriol.pompen 2012	2020	11	4	0	0	0	7	1	0	0	0	6	1
Vervangen drukriol.pompen 2013	2020	40	9	0	0	0	32	2	0	0	0	29	3
Tegeng.grondwateroverlastsituaties 2011	2020	25	1	0	0	0	24	0	0	0	0	24	1
Tegeng.grondwateroverlastsituaties 2012	2020	20	1	0	0	0	19	0	0	0	0	19	0
Tegeng.grondwateroverlastsituaties 2013	2020	21	1	0	0	0	20	0	0	0	0	20	0
Terugdringen wateroverlast 2011	2020	29	1	0	0	0	27	0	0	0	0	27	1
Terugdringen wateroverlast 2012	2020	30	1	0	0	0	29	0	0	0	0	28	1
Terugdringen wateroverlast 2013	2020	17	1	0	0	0	16	0	0	0	0	16	0
Afkopp. verhard oppervlak 2011	2020	57	3	0	0	0	54	1	1	0	0	53	1
Afkopp. verhard oppervlak 2012	2020	89	4	0	0	0	85	1	1	0	0	84	2
Afkopp. verhard oppervlak 2013	2020	89	4	0	0	0	85	1	1	0	0	84	2
Afkoppelen verhard oppervlak 2009	2020	89	8	0	0	0	81	1	1	0	0	81	2
Aanpassen overstortdrempels 2009	2020	47	4	0	0	0	43	0	1	0	0	43	1
Terugdringen wateroverlast 2009	2020	23	2	0	0	0	21	0	0	0	0	21	0
Vervangen drukrioleringspompen 2009	2020	41	23	0	0	0	17	3	0	0	0	14	3

Omschrijving investering	Begro-tings-jaar	Aanschaf-waarde t/m 1-1	Afgeschre-ven t/m 1-1	Afgelost t/m 1-1	Aflossing het jaar in	Afgewaar-deerd t/m 1-1	Boek-waarde per 1-1	Afschrij-ving in het jaar	Rente in het jaar	Vermeer-deringen in het jaar	Vermin-deringen in het jaar	Boek-waarde per 31-12	Kapitaal-lasten in het jaar
Tegengaan grondwateroverlast situaties 2009	2020	25	2	0	0	0	23	0	0	0	0	23	1
GRP 2019-2023 Vervangen riolering 2019	2020	896	0	0	0	0	896	0	11	0	0	896	11
GRP2014-2018: vervanging riolering 2014	2020	598	18	0	0	0	579	5	7	0	0	574	12
GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2014	2020	309	9	0	0	0	299	3	4	0	0	297	6
GRP2014-2018: gemalen, vervanging EM 2014	2020	28	6	0	0	0	22	2	0	0	0	20	2
GRP2014-2018: drukriolering-pompunits 2014	2020	34	7	0	0	0	27	2	0	0	0	25	2
GRP2014-2018: tegeng.grondwateroverlast 2014	2020	26	1	0	0	0	25	0	0	0	0	24	1
GRP2014-2018: vervangen riolering 2015	2020	598	14	0	0	0	583	7	7	0	0	576	14
GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2015	2020	309	7	0	0	0	301	4	4	0	0	298	7
GRP2014-2018: gemalen, vervanging EM 2015	2020	27	4	0	0	0	23	2	0	0	0	21	2
GRP2014-2018: drukriolering-pompunits 2015	2020	34	5	0	0	0	29	2	0	0	0	27	2
GRP2014-2018: tegeng.grondwateroverlast 2015	2020	25	1	0	0	0	24	0	0	0	0	24	1
GRP2014-2018: aanleg/install.overstortmonit.2015	2020	7	0	0	0	0	7	0	0	0	0	7	0
GRP2014-2018: vervanging riolering 2016	2020	595	14	0	0	0	581	7	7	0	0	573	14
GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2016	2020	309	7	0	0	0	301	4	4	0	0	298	7
GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2016	2020	34	2	0	0	0	32	2	0	0	0	30	2
GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2016	2020	26	1	0	0	0	25	0	0	0	0	25	1
GRP2014-2018: riolering en regenwater riool 2017	2020	906	11	0	0	0	896	11	11	0	0	885	22
GRP2014-2018: gemalen - vervaning EM	2020	27	0	0	0	0	27	0	0	0	0	26	1
GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2017	2020	37	1	0	0	0	36	0	0	0	0	36	1
GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2017	2020	28	0	0	0	0	28	0	0	0	0	28	1
GRP2014-2018: riolering en regenwater riool 2018	2020	999	12	0	0	0	987	12	12	0	0	975	24
GRP2014-2018: gemalen - vervanging EM 2018	2020	84	0	0	0	0	84	5	1	0	0	79	6
GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2018	2020	34	2	0	0	0	32	2	0	0	0	30	2
GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2018	2020	24	0	0	0	0	23	0	0	0	0	23	1
GRP 2019-2023 Vervangen riolering 2020	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	896	0	896	0
GRP 2019-2023: Vervanging rioolgemalen 2019	2020	61	0	0	0	0	61	0	1	0	0	61	1
GRP2019-2023: Vervanging rioolgemalen 2020	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	86	0	86	0
GRP2019-2023: Drukriolering en pompunits 2019	2020	35	0	0	0	0	35	0	1	0	0	35	1
GRP2019-2023: Drukriolering en pompunits 2020	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	35	0	35	0
GRP2019-2023: Tegengaan grondwateroverlast 2019	2020	35	0	0	0	0	35	0	1	0	0	35	1
GRP2019-2023: Tegengaan grondwateroverlast 2020	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	25	0	25	0
Totaal GWW-Werken; Economisch nut met heffing		**22.763**	**2.836**	**0**	**0**	**0**	**19.928**	**297**	**240**	**1.042**	**0**	**20.672**	**538**
Ondergronds Kliko systeem 2006	2020	2.626	2.188	0	0	0	438	215	5	0	0	223	220
Ondergronds Kliko systeem 2007	2020	1.394	1.050	0	0	0	344	111	4	0	0	234	115
Ondergronds Kliko systeem 2008	2020	777	527	0	0	0	250	59	3	0	0	191	62
Ondergronds Kliko systeem 2009	2020	420	219	0	0	0	201	26	2	0	0	176	28
Ondergronds Kliko systeem 2010	2020	10	5	0	0	0	5	1	0	0	0	4	1
Ondergronds Kliko systeem 2011	2020	328	153	0	0	0	175	22	2	0	0	153	25
Ondergronds Kliko systeem 2013	2020	78	17	0	0	0	61	5	1	0	0	56	5
Ondergronds Kliko systeem 2014	2020	101	22	0	0	0	79	6	1	0	0	73	7
Ondergronds Kliko systeem 2015	2020	129	15	0	0	0	114	8	1	0	0	106	9
Ondergronds Kliko systeem 2016	2020	132	15	0	0	0	117	8	1	0	0	109	9
Ondergronds Kliko systeem 2017	2020	137	7	0	0	0	130	7	2	0	0	123	9
Ondergronds Kliko systeem 2012	2020	51	20	0	0	0	30	3	0	0	0	27	4
Zonnepanelen aula begraafplaats 2015	2020	15	2	0	0	0	13	1	0	0	0	12	1
Totaal Machines apparaten installatie; Ec.nut met heffing		**6.198**	**4.239**	**0**	**0**	**0**	**1.958**	**471**	**24**	**0**	**0**	**1.487**	**495**
Minicontainers oud papier inzameling 2009	2020	246	88	0	0	0	158	24	2	0	0	134	26
Totaal Overige materiële activa; Ec. nut met heffing		**246**	**88**	**0**	**0**	**0**	**158**	**24**	**2**	**0**	**0**	**134**	**26**
Voetbalvelden, sportpark Schildman, grondkosten	2020	14	10	0	0	0	4	1	0	0	0	4	1
Grond woonwagencentrum, Roelof Duyckstr.	2020	145	0	0	0	0	145	0	2	0	0	145	2
Stadh.Willem III school, Sand.straat, grondkosten	2020	12	4	0	0	0	9	0	0	0	0	9	0
W.de Zwijgerschool, Graaf Willemln., grondkosten	2020	21	10	0	0	0	10	0	0	0	0	10	0
Tweestroom, school Jan Wissensl. 5, grondkosten	2020	31	10	0	0	0	21	0	0	0	0	21	0
Meander, W.Withstr., grondkosten	2020	37	13	0	0	0	25	0	0	0	0	25	0
Tweestroom, Jan Wissensln., grondkosten k.s./kl.Pr	2020	43	12	0	0	0	31	0	0	0	0	31	0
Grond Steenbakk.str, JFKschool afgebr, openb.groen	2020	72	20	0	0	0	52	0	1	0	0	52	1
Meander, Bekestein, grondkosten	2020	179	33	0	0	0	146	0	2	0	0	146	2
Dukdalf school, Jan Wiss. 7en 9, grondkosten vm ks	2020	53	14	0	0	0	38	0	0	0	0	38	0
Dukdalf school, Jan Wiss. 7en 9, grondkosten vm ls	2020	88	26	0	0	0	62	0	1	0	0	62	1
De Bron, Adm.de Ruyterlaan, grondkosten	2020	179	33	0	0	0	146	0	2	0	0	146	2
Weteringsingel, gymzaal, grondkosten	2020	23	0	0	0	0	23	0	0	0	0	23	0
Bekestein, grondkosten	2020	69	0	0	0	0	69	0	1	0	0	69	1
Grondkosten zwembad De Louwert	2020	191	0	0	0	0	191	0	2	0	0	191	2
Bouquet, grondkosten	2020	17	0	0	0	0	17	0	0	0	0	17	0
Grond Steenbakkstr. Klimop, afgebrkn, openb.groen	2020	22	0	0	0	0	22	0	0	0	0	22	0
Sporthal Volgerlanden - Sophiahal, grond	2020	442	0	0	0	0	442	0	5	0	0	442	5
grond sch Volgerlanden BBO 0,75 Druiveng. 5,7,9	2020	1.243	0	0	0	0	1.243	0	15	0	0	1.243	15
grond sch. Volgerlanden OBO 0,25 Druiveng. 11	2020	394	0	0	0	0	394	0	5	0	0	394	5
Welzijnsvz. Volgerl., grond KOPV Druiveng. 1 en 3	2020	249	0	0	0	0	249	0	3	0	0	249	3
Welzijnsvz. Volgerl., grond PSPZ Druiveng. 1 en 3	2020	186	0	0	0	0	186	0	2	0	0	186	2
Grond Shellterrein Van Godewijckstraat	2020	400	0	0	0	0	400	0	5	0	0	400	5
Totaal Gronden en terreinen		**4.110**	**186**	**0**	**0**	**0**	**3.924**	**1**	**47**	**0**	**0**	**3.924**	**48**
Schoolw.Volg.2009,75% BBO Druiveng. 5,7,9	2020	410	148	0	0	0	261	20	3	0	0	242	22
Gemeentewerf	2020	329	142	0	0	187	0	0	0	0	0	0	0
Gemeentehuis fase 3	2020	755	320	0	0	0	434	17	5	0	0	417	23
Verbouw gemeentehuis 2007	2020	341	173	0	0	0	167	18	2	0	0	149	20

Omschrijving investering	Begro-tings-jaar	Aanschaf-waarde t/m 1-1	Afgeschre-ven t/m 1-1	Afgelost t/m 1-1	Aflossing het jaar in	Afgewaar-deerd t/m 1-1	Boek-waarde per 1-1	Afschrij-ving in het jaar	Rente in het jaar	Vermeer-deringen in het jaar	Vermin-deringen in het jaar	Boek-waarde per 31-12	Kapitaal-lasten in het jaar
Verbouwing gemeentehuis 2008, aanloopkred	2020	1.140	309	0	0	0	831	51	10	0	0	780	61
Theatergrid Cult.centr.Cascade 2008	2020	73	39	0	0	0	35	4	0	0	0	30	5
Bouwkosten cult.centrum Bekestein	2020	69	46	0	0	0	23	2	0	0	0	21	2
Uitbreiding zwembad De Louwert	2020	623	395	0	0	0	228	19	3	0	0	208	22
Bekestein, schoolged. BBO bouwkosten	2020	826	787	0	0	0	39	39	0	0	0	0	39
Gebouw Margr.str./W.Zwijgerstr. vm school	2020	1.033	985	0	0	0	48	48	1	0	0	0	49
Bekestein, schoolged. OBO Bron, bouwkosten	2020	826	787	0	0	0	39	39	0	0	0	0	39
Bouwkosten cult.centrum Bekestein	2020	329	211	0	0	0	119	10	1	0	0	109	11
Stadh.Willem III school, Sand.straat, bouwkosten	2020	723	628	0	0	0	95	30	1	0	0	64	32
BBO Meander, W.de Withstr. integratieverbouw.	2020	41	34	0	0	0	7	2	0	0	0	6	2
W.de Zwijgerschool, Graaf Willemlaan, verbouw	2020	358	296	0	0	0	62	15	1	0	0	48	15
Stadh.Willem III school, Sand.str. bouw	2020	26	21	0	0	0	5	1	0	0	0	4	1
Stadh.Willem III school, Sand.str. Uitbreiding	2020	39	30	0	0	0	8	2	0	0	0	7	2
Bouwkosten eerste sporthal - De Ridderhal	2020	650	179	0	0	0	471	5	6	0	0	466	11
Bouwkosten zwembad De Louwert	2020	710	257	0	0	0	452	15	5	0	0	438	20
W.de Zwijgerschool, Graaf Will.l. integratieverbou	2020	215	110	0	0	0	106	6	1	0	0	99	8
W.de Zwijgersch, Grf Will.l. ingrijp techn.onderh.	2020	189	80	0	0	0	108	5	1	0	0	103	6
Bouwkosten tweede sporthal - Sophiahal	2020	953	174	0	0	0	779	6	9	0	0	773	16
Verbouw cult.centr. Bekestein	2020	243	65	0	0	0	178	4	2	0	0	174	6
Integratieverbouwing scholen CNO (aanv.)	2020	39	14	0	0	0	25	1	0	0	0	24	1
Dukdalf school, Jan Wissensln.7,9 aanpass.hoofdgeb	2020	10	4	0	0	0	7	0	0	0	0	6	0
Nieuwbouw Cascade	2020	1.631	232	0	0	0	1.399	6	17	0	0	1.394	23
Renovatie vloer buitenbad De Louwert	2020	72	67	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5
Renovatie kleedkamers zwembad De Louwert	2020	90	77	0	0	0	13	6	0	0	0	6	6
Perm. bouw Volgerl.00-05, BBO 0,75 Druiveng. 5,7,9	2020	3.622	938	0	0	0	2.684	87	32	0	0	2.597	119
Perm. bouw Volgerl.00-05, OBO 0,25 Druiveng. 11	2020	1.147	298	0	0	0	849	27	10	0	0	822	38
Bouw jongerencentrum 2000-2004 Dock 3, nu Baxhuis	2020	450	51	0	0	0	399	3	5	0	0	396	7
Noodverlichting sporthal - De Ridderhal	2020	19	17	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1
Renovatie zaalvloer en kleedlokalen De Riddehal	2020	54	43	0	0	0	11	3	0	0	0	7	4
Renovatie tegelwerk/sanitair De Ridderhal	2020	65	52	0	0	0	13	4	0	0	0	9	4
Vervangen dakbedekking cult.cent. Bekestein	2020	30	24	0	0	0	6	2	0	0	0	4	2
Lokatie BSO Bekestein KOPV	2020	370	59	0	0	0	311	5	4	0	0	306	9
Lokatie BSO Bekestein PSPZ	2020	370	59	0	0	0	311	5	4	0	0	306	9
Plafond zwembad	2020	15	11	0	0	0	4	1	0	0	0	3	1
Sporthal Volgerlanden 2004 - Sophiahal	2020	277	29	0	0	0	248	2	3	0	0	246	5
Welz.vrz. Volgerl. 03-05 KOPV 0,50 Druiveng. 1en3	2020	755	154	0	0	0	601	16	7	0	0	585	23
Welz.vrz. Volgerl. 03-06 PSPZ 0,50 Druiveng. 1en3	2020	755	110	0	0	0	645	10	8	0	0	635	18
Sporthal Volgerlanden 2006 - Sophiahal	2020	4.457	332	0	0	0	4.125	34	49	0	0	4.091	84
Plafonds zwembad 2006	2020	45	25	0	0	0	20	2	0	0	0	17	3
Techn.beh/ engin.kst.zwembad De Louwert 2006	2020	5	3	0	0	0	2	0	0	0	0	2	0
Renov.kleed-wasruimte Bekestein 2009, gymzaal	2020	18	7	0	0	0	11	1	0	0	0	10	1
Welz.vz.Volgerlanden KOPV 2005 Druiveng. 1 en 3	2020	592	75	0	0	0	517	7	6	0	0	510	13
Welz.vrz.Volgerlanden PSPZ 2005 Druiveng. 1 en 3	2020	390	49	0	0	0	342	5	4	0	0	337	9
Aanpass. aula begraafplaats 2007	2020	1.262	129	0	0	0	1.133	13	14	0	0	1.120	26
Sem.perm.huisv.OBO Volg.2009,25% Druiveng. 11	2020	481	58	0	0	0	424	7	5	0	0	417	12
Perm.bouw Volg. BBO75% 2005 II Druiveng. 5,7,9	2020	2.887	573	0	0	0	2.314	54	28	0	0	2.259	82
Perm.bouw Volg. OBO25% 2005 II Druiveng. 11	2020	902	180	0	0	0	723	17	9	0	0	706	26
Sem.perm.huisv.BBO Volg.2009, 75% Druiveng. 5,7,9	2020	1.444	512	0	0	0	931	63	11	0	0	868	74
Ridderhal brandmeldinst. en noodverl.	2020	35	18	0	0	0	17	2	0	0	0	15	2
Cascade brandmeldinst. en noodverl.	2020	83	32	0	0	0	51	4	1	0	0	47	4
Stadh.Willem III school, Sand.str. 8e lokaal	2020	136	51	0	0	0	85	3	1	0	0	82	4
CV-regeling fase 1,2 en 3 Gemeentehuis	2020	12	11	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1
Voorber.krediet scholenbouw Volgerlanden West	2020	58	8	0	0	0	50	1	1	0	0	49	1
De Bron, schoolwon.Bekestein, gereal. verkoopwaard	2020	186	0	0	0	0	186	0	2	0	0	186	2
PC Hooftsingel 7 geschikt maken voor BBO/2-Stroom	2020	292	230	0	0	0	61	30	1	0	0	31	31
Adm.Ruyterln.1 geschikt maken OBO, de Bron	2020	156	133	0	0	0	23	11	0	0	0	12	12
Cascade: klimaatinstallatie 2009	2020	412	149	0	0	0	263	20	3	0	0	243	23
Cascade: valbeveiliging, schilderw, bestrating2009	2020	103	35	0	0	6	62	5	1	0	0	57	5
Gymz. Wets: renovatie kozijnen bovendaks 2011	2020	5	2	0	0	3	1	0	0	0	0	1	0
Sporthal Ridderhal: renovatie dakbedekking 2009	2020	75	24	0	0	12	39	3	0	0	0	36	3
Gemeentehuis: renovatie dakbedekking 2009	2020	105	38	0	0	0	67	5	1	0	0	62	6
Voorber. krediet scholenbouw Volgerlanden Oost	2020	256	27	0	0	0	229	4	3	0	0	225	7
Renovatie sportvloer de Ridderhal 2010	2020	148	47	0	0	25	77	6	1	0	0	71	7
Schoolw.Volg.2009,25%OBO Druiveng. 11	2020	144	52	0	0	0	92	7	1	0	0	85	8
Dakbedekking centrum Bekestein 2014	2020	31	0	0	0	0	31	0	1	0	0	31	1
Gemeentehuis, algemene verlichting 2013	2020	106	20	0	0	0	86	4	1	0	0	82	5
Opstallen Shellterrein - Van Godewijckstraat	2020	677	406	0	0	0	271	64	3	0	0	207	67
Infra en projectbeg Kruiswiel '14+'18, Scholengebw	2020	2.047	0	0	0	0	2.047	34	25	0	0	2.013	58
Verbouw Cascade ivm huisv.zorgteams 2015	2020	268	39	0	0	0	228	11	3	0	0	218	13
Huisvestingsplan Baxhuis - 2015	2020	240	0	0	0	0	240	8	3	0	0	232	11
Ver-nieuwbouw Jan Wissenslaan 5 2015 - Thriade	2020	92	3	0	0	0	89	1	1	0	0	88	2

Omschrijving investering	Begro-tings-jaar	Aanschaf-waarde t/m 1-1	Afgeschre-ven t/m 1-1	Afgelost t/m 1-1	Aflossing het jaar in	Afgewaar-deerd t/m 1-1	Boek-waarde per 1-1	Afschrij-ving in het jaar	Rente in het jaar	Vermeer-deringen in het jaar	Vermin-deringen in het jaar	Boek-waarde per 31-12	Kapitaal-lasten in het jaar
Voorb.krediet nieuwb.W.de Zw.2015 - Kruiswiel	2020	259	3	0	0	0	256	3	3	0	0	253	6
Voorb.krediet nieuwb. Dukdalf 2015, J Wissensl.7,9	2020	122	1	0	0	0	121	1	1	0	0	119	3
Ver-nieuwbouw Jan Wissenslaan 5 2016 - Thriade	2020	1.062	37	0	0	0	1.024	13	12	0	0	1.011	26
Aanpassing/ged. sloop Jan Wissenslaan 5, 2016	2020	103	3	0	0	0	100	2	1	0	0	98	3
CAI Proj: nieuwbouw binnenbad zwembad De Louwer	2020	3.885	0	0	0	0	3.885	49	47	0	0	3.836	96
Vervanging pantry's gemeentehuis 2017	2020	10	1	0	0	0	9	0	0	0	0	9	1
Vervanging dakbedekking Cascade 2017	2020	114	5	0	0	0	109	5	1	0	0	104	6
Renovatie luchtbehandeling Ridderhal 2018	2020	49	0	0	0	0	49	3	1	0	0	46	3
Vervangen verlichting Cult. C. Bekestein 2018	2020	22	1	0	0	0	21	1	0	0	0	19	2
Vervangen kozijnen, ramen en deuren Ridderhal 2018	2020	130	0	0	0	0	130	2	2	0	0	128	4
Nieuwbouw W.de Zwijgeschool 2017, Kruiswiel	2020	6.475	0	0	0	0	6.475	0	78	0	0	6.475	78
Nieuwbouw school De Dukdalf 2017, Jan Wissensl.7,9	2020	2.626	0	0	0	0	2.626	43	32	0	0	2.583	75
Totaal Bedrijfsgebouwen		**53.679**	**11.775**	**0**	**0**	**233**	**41.671**	**1.096**	**501**	**0**	**0**	**40.575**	**1.597**
Reconstr. Hoge Kade tussen Wet.singel en Pauluswe	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Speelruimteplan 2010	2020	53	47	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6
Investering infrastructurele kunstwerken	2020	9	6	0	0	0	3	1	0	0	0	2	1
Vervanging infrastructurele kunstwerken 2015	2020	145	21	0	0	0	124	6	1	0	0	118	7
Vervanging infrastructurele kunstwerken 2013	2020	112	25	0	0	0	86	5	1	0	0	81	6
Park trafohuis 2011	2020	70	16	0	0	0	54	3	1	0	0	51	4
Aansl.Ond.Rijweg op Veersedijk 2012	2020	6	0	0	0	0	6	0	0	0	0	6	0
Aanl.rotonde V'dijk/Jac.laan/Noordeinde 2011	2020	750	66	0	0	0	684	11	8	0	0	673	19
Aanl.rotonde V'dijk/Jac.laan/Noordeinde 2012	2020	1.443	88	0	0	0	1.356	20	16	0	0	1.336	36
Reconstructie Havenkade 2011	2020	89	8	0	0	0	81	1	1	0	0	80	2
Totaal GWW-Werken; Economisch nut zonder heffing		**2.678**	**278**	**0**	**0**	**0**	**2.400**	**53**	**29**	**0**	**0**	**2.347**	**82**
Noodstroomaggregaat Gemeentehuis	2020	26	19	0	0	0	7	1	0	0	0	6	1
Bekestein, vervangen CV-ketel	2020	9	8	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1
Vervangen CV-ketel sporthal De Ridderhal	2020	24	21	0	0	0	3	2	0	0	0	2	2
Inbraakwerende vitrine Gemeentehuis	2020	8	7	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
Vervanging CV ketel gemeenteuis	2020	30	23	0	0	0	8	2	0	0	0	6	2
Beregeningsinstallatie sportvelden	2020	81	23	0	0	0	57	3	1	0	0	55	3
Gymz. Wets:Vervangen CV ketel en boiler 2012	2020	18	5	0	0	0	13	1	0	0	0	12	1
Gemeentehuis: renovatie luchtbehandeling 2012	2020	84	28	0	0	0	55	5	1	0	0	50	6
CV ketel sporthal De Ridderhal 2012	2020	51	12	0	0	0	39	2	0	0	0	37	3
Gymzaal Weteringsingel, afzuiginstallatie 2012	2020	5	1	0	0	0	4	0	0	0	0	4	0
Gemeentehuis, CV / Pompen 2013	2020	34	6	0	0	0	28	1	0	0	0	26	2
Beveiligingscamera's 2013 tbv Gemeentehuis	2020	47	26	0	0	0	21	5	0	0	0	16	5
Airconditioning Uitvaartcentrum 2014	2020	23	4	0	0	0	19	1	0	0	0	18	1
Extra krediet verduurz.verlichting GemH.2014	2020	65	12	0	0	0	53	3	1	0	0	50	3
Herinrichting raadszaal 2017-audio-vis.app	2020	119	11	0	0	0	108	11	1	0	0	97	12
Vervanging brand- en inbraakinstall.gem.huis 2018	2020	43	2	0	0	0	41	2	0	0	0	39	3
Totaal Machines apparaten installatie; Ec.nut zonder hef		**667**	**208**	**0**	**0**	**0**	**459**	**40**	**6**	**0**	**0**	**418**	**46**
Bron, 1e inrichting	2020	23	20	0	0	0	3	2	0	0	0	2	2
1einr.scholn Volgerl 03-05BBO 0,75 Druiveng. 5,7,9	2020	57	42	0	0	0	16	4	0	0	0	12	4
1e inr.scholen Volgerl.03-05 OBO 0,25 Druiveng. 11	2020	19	14	0	0	0	5	1	0	0	0	4	1
Stadh..Willem III / W.de Zwijgersch. o.l.p.	2020	18	5	0	0	0	14	0	0	0	0	13	0
Meander/Tweestroom (cno) o.l.p.	2020	61	16	0	0	0	45	1	1	0	0	44	2
De Bron, o.l.p. groep 17 en 18	2020	11	3	0	0	0	8	0	0	0	0	8	0
Dukdalf, o.l.p. groep 8 en 9	2020	11	3	0	0	0	8	0	0	0	0	8	0
Geluidscherm nabij A16, begraafpl. A.Ambacht	2020	64	47	0	0	0	18	3	0	0	0	15	4
Uitbreiding meubilering raadzaal	2020	8	7	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
1e inr.schol.Volg.BBO 2008,75%	2020	427	130	0	0	0	297	14	4	0	0	283	17
1e inr.schol.Volg. OBO 2008,25%	2020	142	41	0	0	0	101	7	1	0	0	94	8
Glijbaan zwembad De Louwert 2007	2020	85	64	0	0	0	21	7	0	0	0	14	7
Gymzaal Bekestein; Vloerbedekking en sanitair 2011	2020	10	8	0	0	0	2	1	0	0	0	1	1
Gymzaal Bekestein: Hekwerk en poorten 2011	2020	13	3	0	0	2	8	0	0	0	0	7	1
Inventaris nieuw uitvaartcentrum AA-weg	2020	114	17	0	0	0	97	5	1	0	0	93	6
Ruimingsplan begraafplaats A-Ambacht	2020	46	10	0	0	0	36	3	0	0	0	33	3
Aanschaf Speeltoestellen	2020	23	8	0	0	0	15	1	0	0	0	14	2
Begraafpl. A.A.: uitbr kindergraven en urnentuin	2020	25	3	0	0	0	22	2	0	0	0	21	2
Herininrichting raadszaal 2017-meub-stoff	2020	143	6	0	0	0	137	6	2	0	0	131	8
Totaal Overige materiële activa; Ec. nut zonder heffing		**1.302**	**445**	**0**	**0**	**2**	**855**	**58**	**10**	**0**	**0**	**797**	**68**
Renovatie Burg. Baxpark	2020	38	21	0	0	0	17	1	0	0	0	16	1
Renovatie Burg. Baxpark 97-99	2020	343	124	0	0	0	218	8	3	0	0	210	11
Vervanging lichtmasten/armaturen 96/97	2020	137	99	0	0	0	38	7	0	0	0	31	8
Lichtmasten skate-/basketbalveld	2020	10	8	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1
Herinrichting Banckertplein	2020	161	150	0	0	0	11	11	0	0	0	0	11
Renovatie Krommeweg fase 2-5	2020	2.136	1.708	0	0	0	428	137	5	0	0	290	143
Inrichten baggerdepot	2020	154	134	0	0	0	21	10	0	0	0	11	10
Herinrichting De Brink	2020	189	152	0	0	0	38	12	0	0	0	26	13
Stal jeudgspeelpark	2020	57	49	0	0	0	8	4	0	0	0	4	4
Extra verlichting fiets-/voetpaden	2020	8	5	0	0	0	3	0	0	0	0	2	0
Hondenuitrengebied	2020	13	12	0	0	0	2	1	0	0	0	1	1
Herinrichting Witte de Withstraat	2020	81	55	0	0	0	25	5	0	0	0	21	5
Aanleg skatepark, asfalt	2020	36	29	0	0	0	9	2	0	0	0	7	2
Vervangen lichtmasten 2003-2005	2020	161	84	0	0	0	77	7	1	0	0	70	8

Omschrijving investering	Begro-tings-jaar	Aanschaf-waarde t/m 1-1	Afgeschre-ven t/m 1-1	Afgelost t/m 1-1	Aflossing het jaar in	Afgewaar-deerd t/m 1-1	Boek-waarde per 1-1	Afschrij-ving in het jaar	Rente in het jaar	Vermeer-deringen in het jaar	Vermin-deringen in het jaar	Boek-waarde per 31-12	Kapitaal-lasten in het jaar
Aanpass.voorrangregels 2 rotondes 2006	2020	34	19	0	0	0	15	2	0	0	0	13	2
Duurz.veilig 30 km zn 2008	2020	40	36	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4
Duurz.veilig 30 km zn 2009	2020	43	38	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5
Vervangen lichtmasten 2005	2020	141	62	0	0	0	79	6	1	0	0	73	7
Renovatie hoofdsportveld ASWH 2007 - 3/4	2020	148	63	0	0	0	85	6	1	0	0	79	7
Renovatie 2e sportveld ASWH 2010 - 2	2020	463	140	0	0	128	195	15	2	0	0	180	17
Aanleg bushalte Krommeweg 2007	2020	15	6	0	0	0	9	1	0	0	0	8	1
rec.NoordE/Bosweg + FFerry, MIP 2011	2020	1.866	113	0	0	0	1.753	25	21	0	0	1.728	46
Aanvullend krediet kunstgrasveld ASWH 2010 - 2	2020	121	70	0	0	0	51	8	1	0	0	43	8
Aanleg kunstgrasveld ASWH / IFC - 2012 - 6	2020	260	82	0	0	0	178	13	2	0	0	165	16
Toplaag kunstgrasveld ASWH 2015 - 1	2020	175	41	0	0	0	134	11	2	0	0	122	13
Onderlaag kunstgrasveld ASWH 2015 - 1	2020	98	9	0	0	0	89	2	1	0	0	87	3
Toplaag kunstgrasveld IFC 2015 - A	2020	175	41	0	0	0	134	11	2	0	0	122	13
Onderlaag kunstgrasveld IFC 2015 - A	2020	132	12	0	0	0	120	3	1	0	0	117	5
Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Vastgoed	2020	936	35	0	0	0	901	15	11	0	0	886	26
Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Civiel	2020	797	30	0	0	0	767	15	9	0	0	752	24
Doortrekk.Antoniuslaan 2017 - Aanvull.maatreg.	2020	1.393	26	0	0	0	1.367	26	16	0	0	1.341	43
BOP 18-26 Oeverbescherming - 2018	2020	71	2	0	0	0	69	2	1	0	0	67	3
BOP 18-26 Oeverbescherming - 2019	2020	71	0	0	0	0	71	0	1	0	0	71	1
BOP 18-26 Oeverbescherming - 2020	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	71	0	71	0
Vervangen kunstgrasveld korfbal 2018	2020	328	19	0	0	0	309	19	4	0	0	290	23
Ontsluiting Noordeinde - N915 2018	2020	1.435	0	0	0	0	1.435	17	17	0	0	1.418	34
Drainage begraafplaats A.A.weg 2018	2020	275	0	0	0	0	275	0	3	0	0	275	3
Waterbusplein 2018	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vervangen kunstgrasveld IFC 2019 - veld 5	2020	475	0	0	0	0	475	0	6	0	0	475	6
Totaal GWW-Werken; Maatschappelijk nut		**13.015**	**3.471**	**0**	**0**	**128**	**9.416**	**415**	**113**	**71**	**0**	**9.072**	**528**
CAI Proj: Hanging-baskets	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CAI Proj: Waalvisie - Kerkplein	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CAI Projecten, Waalvisie - Havenhoofd	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CAI Proj: Opknappen rotondes	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cai Proj: Multicourt	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cai Proj: Fitnesstoestellen	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cai Proj: Trapveldjes, Cruijff court	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Overige materiële activa; Maatschappelijk nut		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Strategische gronden Noordoevers 2016 - vh niegg	2020	1.933	0	0	0	0	1.933	0	0	0	0	1.933	0
Strategische gronden Zuidwende Zuid, vh BIE	2020	1.105	0	0	0	0	1.105	0	13	0	0	1.105	13
Strategische gronden Centrumgebied 2017 - vh BIE	2020	943	0	0	0	0	943	0	11	0	0	943	11
Herontwikk.loc. W.de Zwijgerstr 1a - vm Margrietsch.	2020	120	0	0	0	0	120	0	1	0	0	120	1
Totaal Strategische verwervingen; grond incl. slooppanden		**4.101**	**0**	**0**	**0**	**0**	**4.101**	**0**	**26**	**0**	**0**	**4.101**	**26**
Aandelen BNG	2020	59	0	0	0	0	59	0	1	0	0	59	1
Aandelen Eneco nominaal	2020	454	0	0	0	0	454	0	7	0	0	454	7
Aandelen Watermaatschappij NV	2020	10	0	0	0	0	10	0	0	0	0	10	0
Aandelen ROM-D	2020	141	0	0	0	0	141	0	2	0	0	141	2
Totaal Kapitaalverstrekking; deelnemingen		**663**	**0**	**0**	**0**	**0**	**663**	**0**	**10**	**0**	**0**	**663**	**10**
Rhiant, complex m grondkosten	2020	113	0	59	3	0	54	0	0	0	0	51	0
Totaal Leningen aan (UG); woning(bouw)corporaties		**113**	**0**	**59**	**3**	**0**	**54**	**0**	**0**	**0**	**0**	**51**	**0**
Woningfinan.regeling gem.person.2005	2020	12.802	0	9.801	44	0	3.001	0	0	0	0	2.957	0
Startersleningen	2020	498	0	50	0	0	448	0	0	0	0	448	0
Totaal Leningen aan (UG); overig langlopend		**13.300**	**0**	**9.851**	**44**	**0**	**3.449**	**0**	**0**	**0**	**0**	**3.405**	**0**
Geldlening UG Veiligheidsregio	2020	1.460	0	117	31	0	1.343	0	0	0	0	1.312	0
Totaal Leningen aan (UG); Overheden (Wet Fido)		**1.460**	**0**	**117**	**31**	**0**	**1.343**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.312**	**0**
OHW Bedrijventerrein Ambachtse zoom	2020	21.072	0	0	0	0	21.072	0	190	0	2.258	18.814	190
OHW De Volgerlanden	2020	68.549	0	0	0	0	68.549	0	0	0	10.296	58.253	0
OHW Volgerlanden: voorzien verlies	2020	-5	0	0	0	0	-5	0	0	0	0	-5	0
OHW Amb.zoom Fase 1 en groene werkkamer	2020	431	0	0	0	0	431	0	4	182	0	612	4
Totaal Onderhanden werk; Bouwgrond in exploitatie (BIE)		**90.047**	**0**	**0**	**0**	**0**	**90.047**	**0**	**194**	**182**	**12.553**	**77.675**	**194**
Eindtotaal		**219.224**	**24.532**	**10.027**	**78**	**363**	**184.302**	**2.549**	**1.247**	**1.294**	**12.553**	**170.415**	**3.796**